

Koll.: 1-2.

RMK I. 1062; 1220

Koll.: 3, 5.

RMK I. 1295; 1294

Koll.: 6-7.

RMK I. 1349; 1350

D. 807 / abc, efg.

Laistroma e' Kötésben
lévő Munkáknak.

- 1.) Libellus Repudi & Divorci Christiani.
ani. Világi Targai Andreás
által. S. Patak. 1667.
- 2.) Kezves Öptön a Sátorának Angya.
la. 2 Cor. 12: 7, 8, 9. Magyarosága.
Predikáorban. Kabai Bodor Gellert
által. Debrecz. 1678.
- 3.) Világ Karangja. Predikáor. Gyulai
Mihály által. Debrecz. 1683.
- 4.) Emlekereinek oplopa. Jóna Isván felett
Szenci Pál által. Debrecz. 1684. Eladás
- 5.) Isten Szent Sátorának bejüllesben való
tartása. Debreczeni Főis Isván által.
Debrecz. 1683.
- 6.) Szörö Kinek Lakosása. Ersek-ujvári
k. Orbán által. Debrecz. 1686.
- 7.) Hogy az His Isten munkája. uon
Ersek-ujvári k. Orbán J. Tokai Pred. a
Debrecz. 1686.

D. 807/a-g.

LIBELLUS REPUDI
et Divorci Christiani.

az az,

Az igaz kereszténynek kö-
zött

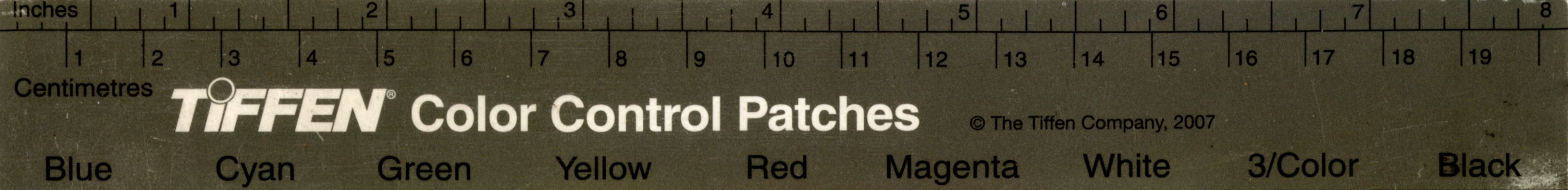
Elböl - Jóna Isván
Szenci Pál által. Debrecz. 1684.
L. 11. 526

Mellyet ki borsátott

SZ. J. A. U. R. E. L. P.

Nyomtat. S. PATAKON.

1667. eptend.

nék még pedig csalhatatlanul. ()

A' második ágá meg-tettzik a' ti magatok vallásából, kik azt valljátok hogy az Eccle. siának igazgatása egy főtül ugyanint a' Romai Pápától függ, ki meg csalhatatlanul ítélhet, és szükségesen annak értelmén kell mindennek meg-állani. Ez ilyen fajta pedig a' ti Ecclesiátoknak, és volt is fajtalan, hitetlen, eretnek, &c. Azért &c. a' mint magatok-is meg-valljátok, és a' Platina s' több historiákban a' ti némelly fejte- teknek illy szépségérül elég bizonyosság vagyon.

V E G E.

Ad 2 Corinth. 12. 7-9. per spiritum an- gelum sanctum monachi libere intel- ligit, alii grauius, mos capiti de- ber, ut illic... ca pestis... graui di... Hymenaeus... un chrys... communi... quibus... quibus... et... et...

HEGYES ÖSZTÖN

A' Sátánnak Angyala.

Kinek

Az Isten választótti ellen való külömb külömb *praktikai* fel-fe- deztetnek, és azok ellen s' azo- kon lehető diadalomnak mind módgyai s' mind eszközei nagy részben, Szent Pál 2 *Corinthusban* irt levelének 12-dik ré- szének, 7, 8, és 9-dik verseiből csinálta- tott öt idvelleges PREDIKATIOK- BAN elő adattatnak

KABAI BODOR GELLERT
Debreczeni Lelki Tanító által.

DEBRECZENBEN,

Nyomtatta ROSNYAI JANOS
M. DC. LXXVIII.

nék még pedig csalhatatlanul. ()

A' második ága meg-tettzik a' ti magatok vallásából, kik azt valljátok hogy az Ecclesiának igazgatása egy főtül ugyanint a' Római Pápatul függ, ki meg csalhatatlanul ítélhet, és szükségesen annak értelmén kell mindennek meg-állani. Ez illyen fajta pedig a' ti Ecclesiátoknak, és volt-is fajtalan, hitetlen, eretnek, &c. Azért &c. a' mint magatok-is meg-valljátok, és a' Platina s' több historiákban a' ti némelly fejte-teknek illy szépségérül elég bizonyosság vagyon.

V E G E.

Ad 2 Corinth. 12: 7-9. *gr. spiritus an-
geli scilicet monachi libidinis intelli-
gunt, alii graecis in uis capiti de-
lor, ut illic - ca pestis.
nem, cligi graecis di-
gru - tribu - dicitur
unus quilibet fuit Hyemenius
de zandis de. un chrys.
Homo putat, Communitas
intra greg. de Luvionis greg, quibus
is putator rediret de.*

HEGYES ÖSZTÖN

A' Sátánnak Angyala.

Kinek

Az Isten választótti ellen való külömbkülömb *praktikai* fel-fe-deztetnek, és azok ellen s' azokon lehető diadalomnak mind módgyai s' mind eszközei nagy részben, Szent Pál 2 Corinthusban irt levelének 12-dik részének, 7, 8, és 9-dik verseiből csináltott öt idvelleges PREDIKATIOK-BAN elő adattatnak

KABAI BODOR GELLERT
Debreczeni Lelki Tanító által.

DEBRECZENBEN,

Nyomtatta ROSNYAI JÁNOS
M. DC. LXXVIII.

Nemzetes és Becsülletes

RIMA-SZOMBATHI SZABO PAL URAMNAK,

Debreczen Várossának edgyik becsülletes lakossának, nekem a' Christusban jó akaró Atyámfának, ö kegyelmének, kegyelem és békeffég a' minden kegyelemnek Istenétől!

Becsülletes Szabó Pal Uram, hogy engemet az Isten ez ött Prédikációcskákak összezedegetéfére s' el-prédikálására-is segéllet: kegyelmedet peniglen azoknak kedvelléfére: és hogy világ eleiben-is jöhetnének, maga meg-szorításával-is a' költség adásra, mondgyuk mind a' ketten: *Nem nekünk Uram, nem nekünk, hanem a' te nevednek adgyad a' dicsőfféget, a' te irgalmasságodért és te igazságodért, Solt. 115. v. 1.* Az Ur Isten kegyelmedet velem edgyütt segéllye ez után-is fok idvességes dolgoknak végben vitelére, s' ezeknek olvasását-is fordítsa az Ur a' kegyelmed lelkének örökké való böldogfágára, **AMEN!** Irám DEBRECZENBEN, 12. August. M. DC. LXXVIII.

*Kegyelmednek szives jó akaró Attya-fia
az Ur szerelmében,*

KABAI B. GELLERT,
D. L. P.

A' SATAN KISIRTETIRÜL való első PREDIKACIO.

TEXTUS.

2 Cor. 22. v. 7, 8, 9. *Adatott énnékum hegyes ösztön, melly az én testemben ragadott, a' Sátánnak Ang yala, hogy engemet csapdosna, hogy felettéb el ne hidgyem magamat. Ezért háromszor könyörgöttem az Urnak hogy én töllem el-távoznék, Es azt mondá nekem: Elég néked az én kegyelmem: mert az én eröm erőtlenség által végeztetik-el.*

A Lovon járó értelmes embernek helyes szokása az, hogy valahányszor az ő lovát fenyesen fel-öltözteti, s' reá fel-ül, erős zabolát vét a' lóva szájában, hogy mód nélkül el ne hidgye magát. s' Errül-is mondgya Dávid, hogy *ha a' lovaknak állokat meg nem soritod zabolával és fékkel, nem engednek tenéked, Solt. 32. 9.* Olyanok vagyunk mi, azt mondgya Luther Márton, mint a' Lovak, és az Isten, mint a' Lovag, a' ki rajtunk ül: s' valahányszor azért ő Felsege bennünket kiváltképpen való javaival szeret, és az ő áldásiban, mint megannyi fenyes öltözetekben, fel-öltöztet, zabolát vét szájunkban, hogy szájunkon ne járjunk, fel ne fuvalkodgyunk, és maga ellen, a' minket meg-ékesítő szerelmes Istenünk ellen, harvat ne emel-

lyünk. E' dolgot rajzolgattya minékünk a' Szent Lélek ebben a' leczkében. Mert ugyan-is minek-utánna ide fellyeb meg-mutogatná az Apostol, mi módon az Isten őtet ez előtt mint edgy tizen négy estendővel elragadta volna bintén az harmadik égiglen, és ott halott volna ki-mondhatatlan beszédek, azt veti őstán utánna, hogy az Isten igen meg-zabolázta őtet, hogy valamik éppen magát el ne hinné: mert hegyes őstön adattatott néki, a' melly az ő testében ragadott, a' Sátánnak Angyala, hogy csapdosná őtet: s' meg-is jelenti, hogy és mint viselte magát annak terhe alatt, azon maga viselése nec ki-menetelivel edgyütt.

Innen a' leczkének három részei vadnak.

I. Beséli az Apostol, miképpen ő meg-zabolázott legyen, mikor néki az Isteni jelenések történetee, hogy magát el ne hinné, ez igékben: *Adattott nékem hegyes őstön, melly az én testemben ragadott, a' Sátánnak Angyala, hogy engem csapdosna, hogy felettéb el ne hidgyem magamat.*

II. Meg-jelenti azt-is, mint viselte legyen magát a' néki adattatott zabolá és akadály alatt, a' mid őn azt mondgya: *Ezért háromszor könyörgöttem az Urnak, hogy el-tavoznék én töllem.*

III. Illyetén maga viselése nec ki-menetelit adgya elő, ez igékben: *Es monda nékem: Elég te néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtelenség által végeztetik-el.*

Lássuk most az elsőt.

Ablan ezek vadnak rendel: 1. Mi módon zabolázta-

láztatott-meg az Apostol, hogy magát el ne hinné, e' bókban: *Adattott nékem hegyes őstön, melly az én testemben ragadott, az az: Ugyan belé segeztetett.* 2. Mi volt az az hegyes őstön, a' melly által meg-zabolázott, a' mid őn azt mondgya: *A' Sátánnak Angyala, vagy: a' Sátán Angyal, mint a' Görög ige tartya.* 3. Mi végre adattott ez ő néki, ezekben a' bókban: *Hogy úgy mond csapdosna engemet, hogy felettéb el ne hidgyem magamat.* Holott-is kettőre vigyáz. (1) Mi vége volt a' Sátán Angyalának, mint meg annyi hegyes őstönnek, a' Pál oldalában való segeztetések: tudni illik, hogy csapdosná őtet. (2) Ennek ísmét mitsoda vége volt: tudni illik, hogy a' Pál a' mennyei látásfokkal el ne hinné magát.

I. KERDES: *Ki lehetet ez a' Sátánnak Angyala, a' ki Pálnak adattatott, mint valami testében segeztetett hegyes őstön?*

FELELET. Némelleyek magyarázzák azokra a' gonosokra, a' mellyek követték az Apostolt a' néki történt mennyei jelenés nec után. Sátán Angyalának pedig ez okáért mondgyác, hogy a' Sátántól származtanak. Némelleyec ísmét magyarázzác az Apostolnac ellensegeire, minémüec vóltanac: [1] *Elymas* a' Páphus bígétében, *Csel. 13. v. 8.* [2] *A' Sidók* Antiochiában, *Iconiumban, Thessalonicában* s' egyébütt [3] *Ötvös Demeter* Ephesusban, *Csel. 19. v. 24-40.* [4] *Hymenaeus* és *Alexander* és a' több fok hamis Apostolok edgyütt-is máfutt-is, kiket ebeknek és hamis munkásoknak, sőt ugyan *Christus* kereszti nek ellensegeinek mond az Apostol, *Phil. 3. 2-18.* Ezeket pedig Sátán

Angyalinac azért mondgyác lenni, hogy nyilván mindnyájan a' Sátánnac követői és esközei vóltanac. Ez-is az cka nyilván, hogy Elymást ugyan Ördög fiának nevezi az Apostol, *Csel. 13. v. 10.* mint Urunk Judást Ördögnek, *Sent Jan. 6. v. 70.* és a' mennyei igazsággal ellenkező Sidókat Ördög atyátul valóknak, *Jan. 8. 44.*

Némellyec magyarázzac magára a' pokolbéli Ördögre, a' ki az Apostolt fok-képpen kiseríté a' mennyei látások után. Ez mind *Sátán Angyal*: mert az Istennek és az ő hivenec ellenfege, *1 Pet. 5. v. 8.* s' mind pediglen *Sátánnak Angyala*, mert az Ördögök Fejedelmének ki-bocsáttatott követé, ama' bálláfnac formája serint, mellyben Idvezítőnc Ördögöt nevez, és annak Angyalokat tulajdonit, *Matt. 25. v. 41.* Ez a' magyarázat igen tetőic nekem: mert a' leczkénec folyása erre inkább mutat, s' így-is értem a' dolgot, hogy noha amaz meg-említett istentelen latrok fokot faggaták a' begény Apostolt: mind-azon-által maga-is a' Sátán az oldalában vólt, és ostromlotta őtet, ha valami nódon valami Isten ellen való gonoszágra vihetné. De, ki adta azt az ő oldalában? Mint fő ok, az Isten: mert ugyan-is, a' mint hogy *Jóbra-is* az Isten engedelne nélkül nem mehete, így bizonyára *Sent Pálra* sem ülömben, hanem azon Isten engedelme által.

II. KERD. *Mi okon neveztetik ez a' gonosó lélek egyes östönnek, s' még pedig ollyannak, ki az Apostol stében ugyan belé ragadott?*

FELEL. Rövid szóval, hegyes östönnek azért neveztetik, mert mint az hegyes östön, vagy tövis, furulya, sértegeti, és lelkében fok keserves fájdalmockal illeti

illeti vala az Apostolt. Belé ragadott őstönnek pedig azért: mert úgy hozzá avatkozott vala az Isten emberéhez, hogy magátul begény maga erejével semmiképpen el nem fordithattya vala. Könyörgött edgynehány-sor ellene; de bizony még sem mozdúlt a' Sátán csak edgy lépésre-is. El-hissem mindazonáltal, hogy a' könyörgés burkálta és sértegette őtet-is.

III. KERD. *Mitsoda testét érti azon az Apostol, a' mellyben ragadottnak mondgya a' Sátánnak Angyalát?*

FELEL. Nem annyira érti az ő tulajdon-képpen való testét, melly az ő lelkének földi hajléka és látora vala, (noha ennek-is elég fok nyughatatlanságot szerzett, mint az Apostol maga azokat bállálya, *2 Cor. 6. v. 4, 5.* és ismét, *cap. 11. v. 23-28.* s' világos példát-is hoz *Szent Lukács* elő, *Csel. 16. v. 16-19.*) mint az ő romlott természetinec az ujjá sületés által még meg nem gyógyúlt részét: mert az-is az irásban testnek neveztetik. Lásd *Rom. 7. 18. verset*, holott az Apostol maga testnek mondgya a' maga újjá sületetlen részét, s' ezt-is érti, a' mint mondám a' mi leczkénkben, a' kiben a' Sátán ugyan belé ragaszkodott. *De miért valyon?* Fel. Azért, mert ez által a' rész és test által hadakozic a' Sátán az embernek lelke és ujjá sületett rész ellen, mint ezt az Apostol ő maga tanittya, *Gal. 2. v. 17.* *A' test u. m. kíván a' lélek ellen*, az az: az ujjá sületetlen rész kíván az ujjá sületett rész ellen.

IV. KERD. *Mitsoda lehetet az a' Sátán csapdossá, mellyel mondgya az Apostol, hogy a' Sátán csapdossa vala őtet?*

FELEL. I. Vóltanac azok a' veszedelmek és nyughatat

hatatlanfá goc, mellyeket a' Sátán ferze ő nekie a' fok hamis emberek által, mint Idvezítőnknek-is, hogy a' Sidóc meg-ölnéc őtet, *Jan. 8. v. 40-44.* és hogy Judás-is el-árulna őtet, *Jan. 13. v. 2.* Vólt az a' csapdofás nyilván a' Sátánnac valami bünre való kifirtése; de mitsoda bün lótt légyen, Isten tudgya, én nem tudom, mivel az irásban ki-fejezve nincsen. Azt el-hísem, hogy természetéhez képest kifirtette valamely kiváltképpen való gonosra, mint Evát, hogy a' megtiltott fának gyümölcsébül ennék, *Ter. 3. v. 1-6.* Jobot, hogy az Istent semtül semben meg-átkozná, *Job. 1. v. 11.* és: *2. v. 5.* ezeken kívül penig a' mi Urunkat, hogy őtet fertelmes Lelket, le-borulván imádná, *Matt. 4. 9.* E' pedig a' Pál kifirtetése a' Sátán indulat-tyából azért lótt, hogy el-vevne a' Pál: de a' bölcs és minden gonosbúl jot ki-hozható Istennek bent akaratt-tyából azért, hogy a' Pál a' mennyei jelenéseckel el ne hidgye magát, hanem inkább a' Sátánnac kifirtetiből nyavalyás voltát meg-ismérvén, alázza-meg magát, és illyenképpen tartassék-meg az örök életre; a' melly hogy ugy-is lótt.

T A N U S A G.

I. Az Istentől engedtetik az ottan ottan a' Sátánnak, hogy csapdossa, az az: terhes és veszedelmes kifirteteckel gyakorol-lyá az embereket. Mert Isten engedte vala a' Sátánnak, hogy csapdofná a' Pált.

II. Va-

II. Valahol az Istenek kivált-keppen való ajándéki vadnak, közel vagyon ott a' Sátán-is az ő kifirtetivel. Mihelyen a' Pál a' mennyei jelenéseket vövé, nézd! menten ott terme a' Sátán-is az ő kifirtetivel. Innen vagyon az, hogy a' melly emberben az Istennek nagy ajándéki vadnak, azon emberben ellenben nagy fogyatkozások-is találtnak.

III. Noha az ördög gonosra kifirti ugyan az embert: tísti mind-az-által a' keresztyén embernek, hogy az ördög kifirtetis a' maga meg-alázására és meg-térésere fordítsa.

IV. Hatalmaban vagyon Istennek, hogy a' mérégből-is Orvosságot csinállyon, és az ördögöt, a' ki minden nap lelkünk veszedelmét kohollya, lelkünk Orvos Doktoráva tegye. Nézd. mikor az ördög el-akarná a' Pált vesztetni, természeti és szándéka ellen, meg-gyogyitá őtet. Isten dolga vólt ez.

V. Még az Istennek választotti-is, akár minéműek legyenek, nem egészen üres-

B

sek

sek, ez életben a' Satannak kisirtetitül, kivalképpen mikor arra az időre jutnak, mellyben ostan a' Satannac kisirtetit bévehetik. Meg-tetfzik ez:

I. A' szent Pálnak, ez Isten válaštott edénnyének példájából, melly a' leczkében vagyon. 2. Több sz. írásbéli helyekből és példákából. Ide való a' mi első bűleinknek példájok, kiket-is somorúan meg-kisírte a' Sátán, Ter. 3. v. 1--6. Jóbot-is így kisírte-meg, noha az Isten el-válaštotta, főt el-hitta és meg-is bentele vala az életre, Job. 1. és 2-dik részeiben, a' mint írva vagyon. Ide való a' Christufnak Tanitványinak is példájok, mert azokat ugyan meg-kérte vólt az Isten-től, hogy meg-rostálná őket, mint a' gabonát, Luc. 22. v. 31. Ezt a' Tudományt erőssíti bent Péter, mikor a' Sátán felől, azt mondgya: hogy mint az ordító Oroslán jár kél béllal, keresvén a' kit bé-nyelheffen, 1 Pet. 5. 8.

O K A I.

I. Mert még a' Paradicsomban meg-jövendöltetett az az Isten válaštotti felől, hogy őket a' Sátán ebben az életben foksor meg-farkallaná. Az Asszonyi állat magva, azt mondgya Isten az ördögnek, meg-rontya te néked a' te fejedet: te pedig mardosod az ő farkát, az az: nyavalyákat berzesz néki, és az őtet követőket ostromlod, Terem. 3. v. 15.

II. Mert ezekben a' kisirtetekben végeződik-el edgy rébről az a' lelki nemes harcz, mellyet az Isten válaštottinak el kell ez életben végeznie, hogy az élet-

nek coronájára juthassanak. Erről az harczról szól az Apostol, mikoron azt mondgya: Nincsen nekünk tusakodásunk a' test és a' vér ellen, hanem a' birodalmok ellen az az: az ördögök ellen, Eph. 6. 12. ugyan ezt emliti maga példájában, mikoron azt mondgya: Ama' nemes harczot meg-harczoltam, 2. Tim. 4. 7. Ezen harczban mondgya Idvezitőnk ama' gyönyörűséges sententiákat, Légy hü mind halálig, és néked adom az életnek coronáját, Jel. 2. 10. A' ki győzedelmes leszen, ültetem azt az én Királyi székekben, Jel. 3. 21.

III. Mert nem mindenüt üressék az Istennek válaštotti az hamis Prophétáktól, hamis Christusoktól, és a' bűnre kisztetők istentelen emberektől, a' mint maga jövendölte Idvezitőnk, Matth. 24. v. 24. Azok pediglen az ördögnek eszközei, Ján. 8. 44. s' Innen mondgya maga-is az Apostol, hogy amaz bűnnek emberenek-is, az Antichristufnak, el-jövetele lenne a' Sátánnak hatalmas ereje által, 2 Thess. 2. v. 9.

IV. Mert a' Sátán még a' mi Urunk Jesus Christust-is, a' válaštottaknak Urát, meg-kisírte ebben az életben, Matt. 4. v. 1-10. s' Nem fellyeb való a' Tanitvány az ő Mesterénél, Matt. 10. v. 24.

V. Mert a' Sátán kisirteti-is azoknak a' nyomorúságoknak köziben valók, a' mellyeket ez életben benteledniek kell, az Isten válaštottinak. Innen mondgya Idvezitőnk Péternek: Simon, Simon, imé a' Sátán meg-kért titeket, hogy meg-rostálna mint a' gabonát, Luc. 22. v. 31. Szent János-is azért kiált a' földnek és a' tengernek lakosinak az ördögtül való szenvedéseket látván, Jai, ugy mond a' földnek és a' tengernek lakos-

nak, mert le-szállott az ördög ti hozzátok, nagy haraggal tellyes, úgy-mint ki tudgya, hogy kevés ideje vagyon, *Jel. 12. v. 12.*

VI. Mert iszonyu nagy kívánsággal kívánnya az Sátán az Isten választottinak veszedelmeket, s' ez okáért, míg ideje vagyon hozzá, nem hadgya őket minden kifirtés nélkül. Lásd, *1 Petr. 5. 8.*

H A S Z N A I.

I. *Tanítás.* Tanúllyuk-meg hát innét. (1) Hogy nem csak a' meg-vettettek kifirtetnek ez életben az ördög-től, hanem az Istennek választotti-is. Innen, a' választottaknak mondgya inkább az Apostol, hogy harczok és tufakodások vagyon az Ördögökkel, *Eph. 6. v. 12.* mint sem a' meg-vettetteknek, a' kik nem tufakodnak az ördöggel, hanem annak akarattját teszik inkább, *Jan. 8. v. 44.* Bizony szent Péter-is nem annyira hadgya a' meg-vettetteknek, hogy vigyázzanak a' Sátán ellen, (tudván, hogy azok immár a' Sátánéi,) mint a' választottaknak, *1 Petr. 5. v. 8.*

(2) Hogy ebben az életben nem mindenkben hasonló az Isten választottinak állapottyok, ahoz az állapothoz, melly követi őket a' jövő életben, mert ebben az életben nem üressék ök az ördögnek minden kifirtetítül: De a' jövő életben semmi kifirtet nem fognak szenvedni. *Bóldogok az halottak, mostantól fogvan, kik az Urban halnak-meg, — mert meg-nyugosznak az ő fáradságoktól, Jel. 14. 13.*

(3) Valamint hogy az Istennek választotti nem lehetnek mindenkor bátorlágosok az ördögnek kifirtetít felől,

felől, mint ha az ő reájok soha nem jüne, így bintén edgy finsz az Istennek választotti közzül, a' ki attól egészen bátorlágos lehetne, az időben tudni illik, mellyben immár a' Sátánnak kifirtetít elméjében veheti. Meg-kifirti az ördög a' gyengét, bintén úgy mint az erőflet, és ezt-is úgy bintén, mint amaszt. Tudgyuk hogy meg-kifirté Evát, s' az után ő általa Adámot-is. Meg-kifirté Dávidot, Salamont, Jóbot, a' Christus tanítványit, de végre meg-kifirté magát-is, az öröcké élő mindenható Istent, a' mi Urük Jesus Christust.

(4) Az apró gyermekek az ő Annyok méhében, vagy Annyoknak emlőjökön jöllehet testekben s' életekben a' Sátántól meg-károsíthatnak: mindazonáltal gonoszra nem kifirtethetnek, mert az ő idejekre nézve nem alkalmasok még arra, hogy meg-kifirtessenek. Az elme mind azon által mindenkor gondol valamit, ha igaz, a' mint Comenius János mond, s' nem tudom, mit tehet az ördög a' csecsemő gyermek elméjében?

KERDED: *Vallyon mikor szokta az ördög leg inkább kifirtet alá venni az Isten választottit?*

FELEL. [1] Mikor magokat magánoson kapja. Így kifirté-meg a' ravas lélek Evát: mert nem vala akkor Evával Adám, *Ter. 3. v. 1.* Így kifirté-meg Urunkat-is az Ur Jesus Christust: mert ő véle sem vala a' pusztában még csak egy ember-is, *Matt. 4. v. 1-10.* [2] Mikor esében vési, hogy az Istennek választotti valami nagy bükségben, mint éhségben, somjuságban, s' mezeitelenységben vadnak. Így kifirté-meg Izveztönket, mikor a' negyven napi böjt után meg-éhezett

vala, *Matt. 4. v. 2.* [3] Mikor látta, hogy az Isten kiváltképpen való ajándékot közlőtte vélek. Így kifirté szent Pált, a' mi jó Apostolunkat: mert látta, hogy az Isten b'p mennyei jelenéseffel áldotta volna-meg ötet, *2 Cor. 12. v. 4.* [4] Mikor minden ti'effleges munka nélkül, henyelésben találja őket. Ad ő olyankor munkát elejekben; de r'bbat. Illyenkor kifirté-meg Dávidot, és paráznaságban-is ejté, *2 Sam. 11. v. 2, 3, 4.* [5] Mikor olly helyen találja őket, az holott az igazságról való vallás-tétel felelemmel és vesedelemmel tellyes. Illyenkor kifirté-meg Pétert a' fő Pap udvarában, s' meg-is tagadtatá véle háromszor a' Mestert, *Matt. 26. v. 69-74.* [6] Mikor ro'bb társaságban kapja őket. Hajtja őket akkor az hitetleneknek cselekedetekre. Így kifirté-meg Salamont a' fok hitván Asszony emberek között, s' bálvány imádóvá is tövé, *1 Kir. 11. 4, 5.*

II. Feddés. Vétkeznek e' Tudomány ellen, minek-okáért meg-is feddettetnek, három rendbéli emberek.

I. A' kik a' Sátánnak felebaráttyon forgó kifirtetiből, ro'bbul itélnec felebaráttyon felől, mint ha megvettett volna, vagy még magok felől-is a' magokon forgó kifirtetekből balul gondolkodnak; mint ha megvettettek volnának, mert a' Sátánnac kifirtetitől nem lehetnek üressék ez életben még az Istenec vála'stotti. Mit itél az illyen bal itéletű goromba ember, a' mi első b'üleink felől, Jób Pátriárcha felől, Dávid és Salomon Királyoc felől, és a' Christus tanítványi felől, kiket erőssen meg-ostromla a' pokolbéli Ördög? Sőt mit

mit itél maga felől az Ur Jesus Christus felől, kit-is meg-méréslé kifirteni a' semtelen Lélek? *Summa:* Nem mind meg-vettett ember az, a' kit a' Sátán kifirt.

2. A' kik ismervén magokat Istentül az életre vála'stottaknac lenni, ezen-túl igen bátorfágofoc, mint ha őket immár az Ördög soha nem kifirtené, mivel hogy Ők Istenec vála'stott Fiai Leányi, mert nem lehetnek üressék ez életben a' Sátán kifirtetitől az Istenec vála'stott fiai leányi-is. Elég példát hallánk immár ebben a' dologban: de az egész dolognak veleje ez, hogy a' Christust-is meg-kifirtette az Ördög. s' Ha ő Felfegét meg-kifirtette, ötet meg-mozdúlhatatlan köbiklának tudván lenni, gondollyuk-é mi, hogy minket meg nem kifirtetne, tudván, hogy a' Christushoz képest porok, hamvak, férgek és ingadozó nád bálak vagyunc? Meg-tanított minket Idvezitönc, mit várhatunc mind az Ördögtül s' mind az Ördög tagjaitól, míg ez életben vagyunc, mikor azt mondotta: *Ha a' Gazdát Belzebubnak hitták, sokkal inkább az ő háza népét,* *Matt. 10. 25.* Bizony, ha a' Gazdát a' Sátán bünre merte hajtogatni, sokkal inkább meri az ő háza népét.

3. A' kik mikor immár tudgyác, hogy csak meg kell lenni, hogy ez életben az Isten vála'stotti a' Sátántól meg-kifirtessenec, mint ama' vigyázatlan s' fegyvertelen katonác, olyanoc b'egényec. Sokan nem vigyáznak az ellenség ellen: fokban lelki fegyver nélkül meztelenen vetik magokat a' kifirtó eleiben: és bizony fokban ugyan magoc hanyat homlok ereb'kednec az Ördögnek ostromlái alá. Azt mondod: *Mi hasznaban kerül az ember a' Sátánnak kifirtetit, ha ebben az életben*

ben tellyességgel üres nem lehet tőle? Felelet. Sok gonosz dolognac kell meg-lenni ezen e' világon: mind azonáltal tehetsége berint kerüllye azokat a' kereszttyén ember. Illyen (1) a' botránkoztatás, kirül Idvezitönk azt mondgya, hogy *szükség hogy botránkozások legyenek*, Matt. 18. v. 7. (2) Az eretnekfég-is, kirül-is bent Pál így szól: *Szükség, ugy mond, lenni az hasonlásoknak köztetek, hogy a' kik álhatatosok, azok meg-ismértessenek*, 1 Cor. 11. v. 9. mind azon által mind a' botránkoztatást, s' mind az eretnekfégét kerüllyi kell a' kereszttyén embernek. (3) Illyen a' Sátánnac kifirteti-is, kinek-is kerüllye felől elég tanúfágot ad nekünc az Istennek lelke bent Pál által, a' midön azt mondgya: *Az ördögnek helyet ne adgyatok*, Eph. 4. 27. Es másutt: *Öltözzétek-fel ugy mond, az Istennek minden fegyverét, hogy meg-álhassatok az ördögnek álnoksági ellen*, Eph. 6. v. 11. Szent Jakab által-is, a' midön azt mondgya: *Allyatok ellene az ördögnek, és el-fút ti töletek*, Jac. 4. v. 7.

Azt mondod 2. *Nem kell még-is abban igen sorgalmatoskodni, hogy az Isten választotti el-kerüllyék az ördögöt, mert őket az el nem fordithattya?*

Felelet. Hallod-é. A' jó hadi vezér bátor által lássa-is, hogy az ellenfég az ő táborát soha el nem fordithattya: mindazonáltal, ha teheti, soha bizony meg nem engedi az ellenfégnek, hogy csak leg kisebb kárt-is tegyen az ő táborában. Hát a' jó Kapitány, a' ki a' Várát örzi? Altal láttya fokszor, hogy az ellenfég az ő Várát soha meg nem veheti, mind azon által ebbéli bizodalában meg-engedi-é, hogy avagy csak edgy kün-

künnyöt-is meg-égeszen az ellenfég az ő várában: vagy csak leg kisebb csorbát-is csinállyon annak falaiban? Nem, kétség-nélkül, ha teheti: Ember! **Órizói** vagyunk mi a' mi **Lelkeinknek**. Meg-engedgyük-é hát, hogy csak leg kisebbik kárt-is tegyen bennünk a' kísértő? Ne. Nem fordithat-el ugyan egészlen bennünket, de fok kárt tehet a' lelkünkben. Bűnben ejthet: és osztán Isten haragjában, s' innét az Istennek fok rendbéli iteletiben: **Íőt** meg-kiszebbiti naponként bennünk bűnünk bocsánattyának, ujjá születtetésünknek, fiúságunknac, és az **örök** életre való el-választatásunknac édesleges érzését: mert mentől több és nagyobb bünt cselekedzic az ember, annál nehezebben érzi bűne bocsánattyát, ujjonnan való születtetését, fiúságát, és az **örök** életre való el-választatását. Innen vagyon, hogy még az Istennek meg-igazittatott választotti-is nem tudgyák bizonyoson mindenkör, ha idvezülneké valaha, vagy soha sem.

III. *Intés.* Nosza hát. (1) **Az ördög**től kísértetvén, ne kételkedgyünc az **örök** életre való választatásunk felől, sem pedig felebarátunknac választatása felől, azért, hogy mind ő s' mind mi ottan ottan megkifirtettünc: mert ritkán kerülly-el a' Sátán ostromlásit az olyan ember, a' ki valaha idveffégre mégyen.

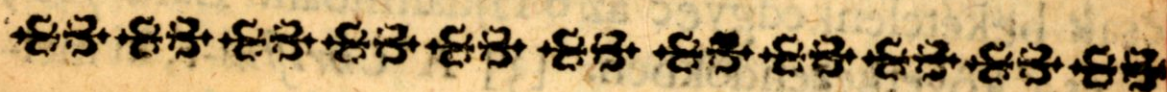
(2) Félre tévén a' testi bátorságot, és az **ördög**től való békeffégünknek vélekedését, mint ha mi Isten választotti ő tölle soha meg nem kifirtetnénc, legyünc bűntelen való vigyázásban, meg-gondolván azt. [1] Hogy az hadi embernek leg első virtusa, ha serény vigyázó. [2] Hogy az **ördög** nem nyugtjik, míg terhes

kisirteteckel meg nem próbállya még az Istennek vá-
lasztottit-is. Ide néz Idvezitönknek amaz intése: *Vi-
gy izzatok és imádkozzatok, hogy kisirtetben ne jussatok,*
Matt. 26. v. 41.

(3) Midőn nekünk akaratumk ellen-is szívünkben
lővi kisirtetinek tőzes nyilait, még csak edgy-fzem-
pillantásig-is ne adgyunk helyt az ő sugallásinak. *Mi-
ért?* 1. Mert Isten kívánnya azt mi tőlünk, *Eph. 4.
v. 27.* 2. Mert rusnya cselekedet volna az Isten vá-
lasztottitúl, ha ök immár Isten öröksége lévén, csak
leg kisebbik dologban-is meg-edgyeznének az Isten
ellenfégivel. Nem héjjában, hogy az Isten ki-veré a'
mi első büléinket à Paradicsomból: mert meg-edgyez-
tek vala az Isten ellenfégével. 3. Mert soha sincsen az
ördögnek olyan tanácsa, a' ki jó lehessen. Bizony csak
azért sem jó, hogy ördög tanácsa. Innen a' Szent Lé-
lek, a' mit az ördög vét, *konkolynak* nevezi, *Matt. 13.
v. 25.* 4. Mert a' ki helyt ad a' Sátán sugallásinak,
maga-is ördöggé les az, mint *Judas*, kit ördögnek
nevez Idvezitönk, *Jan. 6. v. 70.* Ördög atyától való,
mint a' *Sidók*, *Jan. 8. v. 44.* vagy ördög fiává, mint
Elymas, *Csel. 13. v. 10.* 5. Mert az ördög minden
sugallásit, ha annál tettetésebb-is, egyedül csak a' mi
veszedelmünkre koholta. Keres bennünket azok által,
hogy el nyelleyen, mint *Szent Péter* tanittyá.

(4) Edgynéhánybor-if meg-kisirtetvén, mint *Jób*,
vagy sokáig-is a' Sátántól meg nem menekedhetvén,
mint a' *begény Pál*, a' kisirtetnek bődög ki-menetele
felől legyünk jó reménfégben: mert mint hogy ez előtt
el nem hadta Isten az övé-it, kik az ördög tül kisirtet-
tenec,

tenek, így bizony ez után sem hadgya-el. Lásd ide
1 Sam. 12. v. 22. Társaink nekünk a' kisirtetben az
Istennek többire minden Szentei, sőt társunk önnör-
maga az Ur *Jesus Christus*. Ez mind amazokat s'
mind magát ettől a' tisztátalan Lélektől meg-sabadít-
totta, s' bizony minket-is meg-sabadít: és a' mint az
Apostol bennünket biztat, *Rom. 16. v. 20.* *A' bé-
kességnek Istene meg-rontya a' mi lábaink alatt a' Sá-
tánt hamar. AMEN!*

A SATAN KISIRTETIRÜL
való Második

PREDIKACIO.

TEXTUS.

2 Cor. 12. v. 7, 8, 9. Adatott nekem heg yes ösztön, melly
az én testemben ragadott, a' Sátánnak Ang yala,
hogy engemet csapdosna, hogy felettéb el ne bidgyem
magamat. &c.

¶ Ivel a' Sátán a' testben ragadott,
¶ M östönnek mondattatik, könnyü innen azt-
¶ is ki-hozni tanúfágul, hogy olly szorgal-
¶ matos kisirtő a' Sátán, hogy soha el nem
megyen addig az ember mellől, a' kit kísirt, miglen vagy
meg-gyözi az embert, vagy meg-gyözetetik tőle. Meg-
tetizik ez (1) a' leczkébül, mellyben mondattatik a'
Sátán testben ragadott hegyes östönnek, az az: ol-
lyan meg-átalkodott kisirtőnek lenni, a' ki nem távo-

zik-el egészen addig az embertől, míg nem vagy meggyözi őtet, vagy meggyöztetik tőle. 2. Többent Irásbéli példák-ból-is, minémű [1] a' mi első süléink példája: mert ő mellőlök-is el nem méne addig, míg nem meggyöze őket, *Terem. 3. v. 6.* [2] A' Jóbé, kit-is nem igen tágita addig, miglen rész szerint meggyöztetéc, rész szerint peniglen nem diadalmaskodéc: mert reá véve az Istenes Férfiat, hogy ha immar Istent semtül semben meg nem átkozta, avagy csak békételenkedgyéc az ő tájalmiban. Lásd Jób, 3. és a' következőkben. [3] A' Christus-é, ki mellől-is eléb el nem méne, hanem minek-utánna meggyöztetéc az Urtól, *Matt. 4. v. 10, 11.* [4] A' Segény Péter-é, kivel-is megtagadtatá elsőben a' Christust, s' az után hagyá-el őtet, *Matt. 26. 69-74.*

Nem-is ok-nélkül vagy on a' Sátánnac ilyen megáltalkodott vólta: Mert (1) felettéb való ő benne a' prédának kívánfága, s' attúl indittatic, hogy soha addig el-kezdett munkájától meg ne bünnyék, valamig vagy el-végezi azt, vagy pedig el-kergettetik mellőle. Ki-fejezte nekünk ezt az ő kívánfágát Péter, mikoron azt mondgya: *Jár kél a' Sátán sellyel, mint az ordító Oroslán, keresvén a' kit bé-nyelhessen, Eph. 5. v. 8.* Szent János-is pedig, *Jelen. 12. v. 1-4. 13-18.*

(2) Mert felettéb való ő benne az harag-is; de azomban az irigység és a' nagy gyűlölfég. Haragsik az Isten választottira, irigykedik reájok, és edgyfer s' mind gyűlöli-is őket. Minden követ meg-mozdit azért, mi módon meggyözze őket, ha teheti, s' elfe mennyen mellőlök addig, míg nem vagy meggyözi őket,

őket, vagy meggyöztetik tőlök. Ki-fejezte ezt a' Sátán haragját nekünk Szent János, a' mikor azt mondgya: *Le-sállott az ördög ti hozzátok, tellyes nagy haraggal, Jel. 12. v. 32.*

H A S Z N A I.

I. *Tanítás.* Tanúlyuk-meg hát innen, hogy erős harcz az, melly vagy on nekünk az ördöggel: mert nem könnyen tágittya ő a' csatát, s' nem-is igen addig ellenfégét, míg nem vagy meggyözi őtet, vagy meggyöztetik tőle. Magát peniglen meggyöztetni nem könnyen engedi. Innen vagy on az, hogy ha ő edgy úton nem gyözedelmeskedic, menten máfra ered, mint ezer Mester. Jóbot elsőben meg-kisirté javaiban s' Hogy im itt nem diadalmaskodéc, méne a' gyermekire, azokról a' maga testére, végre reája támasztá jó barátit, főt a' tulajdon Feleségét, ki által-is ugyan világoson javallya vala neki, hogy átkozza-meg az Istent, s' hallyon-meg tova, *Jób. 2. 9.* Lásd hasonló mesterfégét a' Christus kisirtésében-is, *Matt. 4. 1-9.* Ha ő a' maga tulajdon söriben nem gyözedelmeskedhetic (a' mint hogy ritkán-is mutogattya abban magát, mivel hogy igen rút és rettenetes abban) más söriben öltözik, változtatván, tudni-illic, magát *világosságnak Angyalává*, mint az Apostol írja, *2 Cor. 11. v. 14.*

KERDED: *Mitsoda rendet tart leg inkább ebben a' kemény csatában?* FELEL. [1] Néha maga mint edgy minden közben vetés nélkül megyen az emberrel semben, mint Evával s' a' Christussal-is. De ilyenkor-is nem mutattya magát a' maga söriben, hanem

néha valamely ember formájában, mint régen Saulnak a' Samuel képében, 1 Sam. 28. v. 18. Néha a' jó Angyalnac képében, 2 Cor. 11. 14. Néha a' Christus képében, mint sokkor a' Pápistafágnac, néha valami oktan állat formájában, mint Evánac a' kigyóban, Ter. 3. 1. Néha pedig Isten formájában, mint régenten a' Pogányoknac az *Oraculumokban*.

(2) Néha közben vetett eszközök által megyen szemben az emberrel, mint szemben méné Péterrel a' szolgáló leány által, Matt. 26. v. 99. Szent Jóbbal a' Sabæusoc, Chaldæusoc, maga Baráti és Felesége által. Így harczol azockal, kiket más emberec által hajtogat részegfegre, paráznaságra, bálvány-imádásra, s' egyéb gonoszságra, mint Josephet a' Potiphár felesége által hajtogattya vala a' paráznaságra, Terem. 39. v. 9. Így harczol az Ecclesiával, midőn az ellen embereket támadt, és ugyan viz módgyára önti őket utánna, Jel. 12. 15. Így harczol azockal, kiket az érzékenység által vetetett dolgoknac látása, hallása vagy tapasztalása által fel-gyulašt valami törvénytelenfegre, mint Evát az meg-tiltott gyümölcsnec meg-tekintése által, Dávidot-is Bethsabénac meg-látása által, a' paráznaságra. Így harczol végezetre azockal, kiknec avagy csak *phantasiájokat* elmélkedő tehetségeket úgy meg-csinállyá, hogy gonoszt gondollyanac s' véghez-is vigyék azt, mint harczola Judással, Jan. 13. v. 2.

(3) Lassan és csillel ballal jár, részenként-is és *gradusonként* ballag. Ha ő *disputál*, azon kezdi-el, a' mi gyengébb dolog; de onnan az erősebbre megyen. Azomban, ha teheti még *disputálásának* kezdetiben

mind-

mindgyárt kétségben hijja a' nyilván való igazságot-is, mint Eva előtt, ha ugyan mondotta-é az Isten, hogy a' kertnek semmi gyümölcséből ne ennének, Ter. 3. 1. és a' Christus előtt-is, ha ugyan Isten fia-é vagy nem? Matt. 4. 2. Mert ha ő az ember előtt a' nyilván való igazságot kétségeffé teheti, nem kételkedik benne, hogy véle azon igazságot meg-is nem tagatathattya. Így nyemeg Evát: Mert kétségeffé tövé előttte, ha ugyan meg-halnának-é a' meg-tiltott gyümölcsnek ételével, s' az után csak el-hiteté véle, hogy edgy-általlyában nem halnak-meg.

(4) Míkor többrül többre akar menni, nem mindenkor kezdi ő az erősebb embereckel a' csatát, hanem a' gyengébeckel, s' úgy megyen ostán az erősebbek ellen, mint a' Paradicsomban Eván kezdé a' dolgot s' Eváról, sőt ugyan Evával méné Adám ellen, mint erősebb ellen, Ter. 3. v. 6-12.

(5) Hogy hamaréb diadalmaskodhassék, nem onnan ostromollya az embert, az honnan erősebb, hanem az honnan gyengébbnek itéli lenni, tudván azt, hogy onnan foghattya-meg leg hamaréb. Ostromol azért némellyet szemérről, némellyet füleről és más egyéb tagairól, mellyeket itél a' bünre hajlandóbbaknac lenni.

(6) Négy dolgot igen meg-vísgál az emberben, s' azokhoz alkalmaztattya kisirtését. 1. Mitsoda gonosrra leg-hajlandóbb az ember természeté szerint, avagy csak maga oktatósa által. 2. Mitsoda idejében vagy onéletének. Innen más dolgokat vét a' gyermek eleiben, mást az Iffiú Legény és Asszony eleiben, mást ismét az Öreg ember eleiben. 3. Minémü állapotban vagy on

az em-

az ember, **Segény-é**, avagy **Gazdag**: **Beteg-é** vagy **egészséges**. Mert a' **Segényt** hamar meg-kisirti lopással, és hamis esküvéssel, a' **Gazdagot** kevelységgel, a' **Beteget** zugolodással, és az egészségest **könyörgésnek** elmulatásával s' mértékletlenséggel. 4. Mitsoda hivatala van az embernek **Prédikátor-é**, avagy **Halgató?** **Biró-é?** **Tanácsbéli személy-é?** **Prokátor-é?** **Tanú-é?** **Hadi ember-é?** **Mester ember-é?** avagy **Szántó-vető?** **Kereskedéssel élője?** &c. Mert bizony kinek kinek hivatala **serint** veti magát ellenében, tudni-illik, hogy a' **Prédikátor** az igazságot erejében ki ne mondgya: az **Halgató** a' **Prédikátor** **havát** el ne hidgye: a' **Biró**, **Tanács**, **Prokátor** és **Tanú** az igazságot meg-hamisítsák és az hamisságot meg-igazítsák, s' a' többi.

(7) **Két** dologra mindenütt **bandékozik**. [1] **Ha** valami jó dolgot valahól meg-sajdit, hogy azt meg-gátollya, mint régen **Izent Pálnak** **Theflalonikában** való menészet, **1 Theff. 2. 18.** **Philippiben** való tanítását-is, **Csel. 16. v. 16, 17.** **Idvezitőknek**-is **Jerusalem**ben való igyekezetit, **Matt. 16. v. 22.** [2] **Hogy** a' gonoszt mindenütt el-kezdgye, elő mozdítsa; s' meg-is erőssítse, mint az **Acháb** **Prophétáiban** az hamis **prophétálast**. **1 Kir. 22. v. 22, 23.** **Ez** am az, midőn a' **buza köziben** **konkolyt** mondatik ő hinteni, **Matt. 13. v. 19.** **Ezért** felti vala **szent Pál** a' **Corinthusbélieket**, hogy a' **kigyótúl** meg-csalattatván, el ne hajlanának a' **Christusban** való edgyügyűségtől, **2 Cor. 11. 3.**

(8) **Kisirt** ő most; de majd őstán **vádol**, **rettent**, **örömeft** **kétségben** ejt: és a' **kit** **Isten** kezében ad, **győtri** mind **öröcké**, **Jel. 14. 10.**

II. **Feddés**. **Meg-feddettetnek** az olyan emberek. (1) **A' kik** **könyűnek** és csak **kardénak** itilik az **ördög**gel való harczot, mellyben mind azon által a' **Sátán** annyira belé ragad az emberben, hogy soha el nem mégyen addig mellőle, miglen vagy meg-győzi az embert, vagy meg-győzöttetik tőle. Illyenek pedig azok az emberek. 1. **A' kik** magokat igen erősséknék és majd mint edgy győzhetetleneknec itilik lenni. 2. **A' kik** magok **gyönyörködnek** azokban a' gonosságokban, a' mellyekre az **ördögtől** **kisirtetnek**: mert innen vagyon az, hogy az ellenek **tufakodó** **Sátánnak** nem-is akarnak ellene állani. Igen helyén hadgyác azt, a' mit a' **Sátán** fugall. 2. **A' kik** ugy vélekednec magok állapotya felől, hogy ha ma meg-győzöttettek, holnap nem engedik azt magokon a' **Sátánnak**. De tudgya azt a' **Sátán**, hogy az edgyfzer meg-erőtelenített várát, nem kell meg-engedni, hogy meg-erősítsék. **Félő**, hogy holnap még rosbábbul ne harczoljon az ilyen ember az **ördög** ellen, mint ma.

(2) **A' kik** ugyan társul és **esközül** adgyák magokat a' **Sátánnak**, midőn ez harczol az **Istennek** választott ellen, **mineműek** valának a' **Sidók** a' **Christus** idejében, meg-akarván az **Ur** **Jesust** ölni, **Jan. 8. 40.** mire nézve mondgya **Idvezitők** nékiek, **hogy az ő attyoknak akarattyát akariák végben vinni**, **v. 44.** Illyenek ma az **Isten** **Szenteinek** **üldözöi**: mert **ördög** munkája az, hogy az **Isten** **Szentei** **üldöztetnek**. **Jel. 12. v. 13.** 2. **A' varáslók** és **büjjös bájosok**. 3. **A' nézik**. 4. **Mindenek**, **kik** az ő **felebaráttokat** a' **bünre** **kisírtik**. 5. **A' bünnek** erős oltalmazói, **Csel. 5. 3.** **Rom. 1. v. 32.**

(3) A' kik minek-utánna a' Sat. annal valamennyire harczoltanak, el-faradván, hátráb állanak az harczról. s' Ez illyenekre illik a' Sz. Pál mondása: *Lelek által kezdettetek-el az hitet, most pedig test által akartok el-végeztetni*, Gal. 3. v. 3. *Es ismét, sépen futtok vala, kicsoda tartóztat meg titeket, hogy ne engednétek az igazságnak?* Cap. 5. 7. Mihellyen a' Sátán látta, hogy az ember el-csüggedet, annál inkább rajta vagon: mert nem akar ő addig az ember mellől el-menni, miglen vagy meg-győzi őtet, vagy meg-győzöttetik tőle.

III. *Intés.* (1) Ember! ne tarts kard és kicsiny dolognak a' Sátánnal való harczot, mert bizony erős harcz az, a' mellyben az ellenfég edgy lépésnre sem áll hátráb, hanemha vagy győz, vagy meg-győzöttetik. Edgy az Isten sentei között edgykor, (ugy írják a' külfő historiák) ugyan turta a' tajtékot, mikoron az ördöggel harczolt. (2) Ne-is állj mellé tárful az Istennek választotti ellen. Gondold-meg azt, hogy Istennek magának az ellenfége, a' ki az ő választottinak ellenfége, *Zach. 2. v. 12.* (3) Valamint hogy ő addig te mellőled el nem akar menni, miglen te rajta, ha teheti, nem diadalmaskodik; te se tagítsad a' véle való harczot, mig nem diadalmat ad néked az Isten ő rajta. Gondold-meg azt, hogy *ha tufakodik-is valakitsoda, nem koronáztat meg különben, hanem ha igazán, az az: végig tufakodik*, 2 Tim. 2. 5.

KERDED: I. *Meg-győzheti-e inkább valaha az ördög az Isten választottit?*

FELEL. Csatan, az az ideig, sokszor-meg, mint látjuk, hogy meg-győzé a' mi első süléinket, meg-győ-

győzé így Davidot-is, Salamont-is, Szent Pétert-is, és egyebeket-is, mert mindeniket bűnben ejté, kit edgyben s' kit másban. Győzedelem az ő néki, ha az embert bűnben ejti. De tellyes haddal, az az: végképpen az Isten választotti között soha nem győzi-meg csak a' leg kisebbiket-is. *Légyen hálá az Istennek, adott mi nekünk ő Felsege diadalmat, a' mi Urunk Jesus Christusnak általa*, 1 Cor. 15. 57. Méltán mondhatták azt, az ördöggel való harczban-is, az Istennek választotti, a' mi vagon Micheásnál: *Ne örülly az én nyavalyámon én ellenfégem, mert noha el-estem, de fel-kelek*, cap. 6. v. 8.

KERDED: 2. *Mikor a' Sátánnal való harczot semmőképpen el nem kerülhetem, mi módon diadalmaskodgyam rajta?*

FELEL. (1) Még csak arra se méltóztald, hogy bebedében meg-halgassad őtet: mert nem romol vala el Eva, ha bebednek nem áll vala véle.

(2) Kisebbik dologban se engedgy néki, mint az Apostol-is mondgya, *Eph. 4. 27.* mert erős és hatalmas, de azonban igen ravas hadakozó ő: s' bár csak a' kisebbik újjodat nyujtsad nékie, az egész kezedet ragadgya-meg, s' az után egészen mind testedet lelkedet utánna kivannya. Azt kell ez iránt te néked cselekedned az ördöggel, a' mit az Apostolok cselekedtenek az ördög tagjaival, a' mint Szent Pál elő hozza, *Gal. 2. 5.* *Csak edgy szem-pillantásig sem engedünk* ugy mond nékiek, *hogy magunkat alájok adtuk volna.*

(3) Valaholott az ördög fészkelődik, hogy onnan ellened lövöldözzön, hárits-el és roncs-el azt, *Mi le-*

het az? Fel. 1. A' gonosznak alkalmatossága. Kerüld-el ezt, mint az Apostol-is mondgya, 1 *Theff.* 5. 22. 2. érzékenységed alá vettetett dolgok, kik által-is ez a gonos lélek rútúl fel-gerjeszti az ember elméjét, mint az Eváét az meg-tiltott gyümölcs által, a' Dávidét a' Bethsabé által, és az Achanét a' Babyloniai kőntös által, *Jos.* 7. 21. Sokkor bizony az ember nem lopna; ha a' más ember jóbaga semében nem tűnnék: sem pediglen vétkes haragra nem gerjedne, ha valamelly embertől haragra indító dolgot nem hallana. 3. Az ujjá sületés által még meg nem gyógyult test: Mert ez az, a' kiben leg inkább fészkelődik a' Sátán s' olalkodik az ember ellen. Innen csatázik, mint edgy Hoftátból, a' Léleknek vára ellen. Ezért int bennünket az Apostol annak meg-öldöklésére, *Col.* 3. 5.

(4) Ollyan fegyverben öltözzél; de hadakozzál-is azzal ellene, a' melly ő ellene való. *Mi lehet az?* Az Isten fegyvere, *Eph.* 6. v. 11. *Isten fegyvere?* Ugy: a' mellyet az ő választottinak a' Sátán ellen az Isten készítet. *Mi lehet az?* Fel. Lásd te magad *sent Pálnál*, *Eph.* 6. v. 14--17. Kiváltképpen való ott az hit és az Isten beszéde. Az hittel, mint meg-annyi paislal, az ember a' Sátánnak tüzes nyilait meg-ólthattya: az Isten beszédeből pediglen mind vigasztalást s' mind elégedendő erősséget vehet ember a' Sátánnak hamissági ellen. Ezzel győzé-meg a' Christus a' Sátánt, *Matt.* 4. v. 4. 7. 9. s' Ugyan ezzel az Istennek egyéb *sent* *is.* Lásd, *Jel.* 12. 11. Ollyan ez, mint ama' Goliath fegyvere, *kibez hasonló nincs*, 1 *Sam.* 21. 10. Vagy mint a' Saul fegyvere, és a' Jonathán kéz-ive, *ki az*

ellenfég vérétől soha nem tér vala meg hijjában, 2 *Sam.* 1. v. 22.

(5) Fel-öltözzén az Isten fegyverében, jozan életet élly, lelkedben vigyáz, és az Istent buzgó imádságokban süntelenül fegétségre hijjad. A' józanfágot és a' vigyázást edgyütt parancsollya az Isten, *sent Péternél*, 1 *Level.* 5. 8. *versében.* A' vigyázást és az imádságot ismét *sent Máthénál*, az 26-dik résznek 41-dik *versében.* Es *sent Pálnál*, *Eph.* 6. v. 18. Magát pedig a' könyörgést *sent Dávidnál*, *Solt.* 50. v. 15. s' egyébütt-is. Lásd, *Luc.* 11. v. 9, 10. és ismét, 18. 1-7.

KERDED: 3. *Mitsoda jök következnek abból, ha én a' Sátánt meg-győzöm?*

FELEL. 1. Él-hágy tégedet a' *sent* *telen Lélek*, mint a' *Christust*, *Matt.* 4. v. 11. és el-fút te töled, mint *sent Jakab* mondgya, *Jac.* 4. v. 7. 2. A' melly jóktúl meg-akart foztani, azokat magadnál mind az ő bossúságára-is meg-tartod, úgy mint hitedet, reményedet, igazságot és az öröcké való boldogságot. Lásd *sent Pálnak* ez-iránt való dicsekedését, 2 *Tim.* 4. 7, 8. 3. Örömmel te-is azt énekelheted, a' mit *Moses régen*, a' mikor *Pharahó* a' veres tengerben vesze: *Eneklek az Urnak*, mert az ő nagyságos hatalmasságát meg-jelentette, a' lovakat és a' lovagokat a' tengerben veszté, *Ki-jövet.* 15. v. 1 4. Te tellyes haddal győzedelmeskedvén a' Sátánon, ülni fog a' *Christus Királi* ékiben: mert meg-igérte azt a' győzedelmeskedőnek a' *Christus*, *Jel.* 3. 21. Adgyon azért nekünk a' *Jehova* a' Sátánon tellyes és öröcké való dalmot, A M E N!

A SATAN KISIRTIETIRÜL
való Harmadik
PREDIKACIO.

T E X T U S.

2 Cor. 12. v. 7, 8, 9. Adatott nekem heg yes ösztön, melly az én testemben ragadott, a' Sátánnak Angyala, hogy engemet csapdosna, hogy felettéb el ne hidgyem magamat. &c.

XXXXXXXX Sátánnak az ő oldalában való fe-
geztetéfenek vége felől azt mondgya az
Apostol, hogy azért adatott ő néki, mint
XXXXXXXX hegyes ösztön, a' Sátánnak Angyala, hogy
csapdosná őtet: honnan-is azt vehettyük esünkben uj-
jonnán tanúlagúl, hogy noha az Isten a' Sátánnak min-
den kisirtetit az ő válastottira nézve, ióra fordithattya:
mind azon által még-is tellyes igyekezeti a' Sátánnak ez,
hogy az embernek, a' kit kisirt, (akár ki legyen az)
ártson gonoszára. Első ága a' Tanúfágnak meg-tet-
sík (1) a' leczkéből: mert az Isten a' Sátánnak min-
den ve-edelmes kisirtetit s'ent Pálnak javára fordítá.
Ezek alatt tanula ő alázatosfágot. (2) Több s'ent iráf-
béli helyből. Lásd, Rom. 8.28. s' Fundamentoma pe-
dig e' dolognak ez: mert az Isten mindenható, s' meg-
lehet tőle, hogy a' nagy gonoszból-is nagy jót hozhaf-
son-ki. Lásd példát, Ter. 50.20.

Második ága-is pediglen (1) ezen leczkéből tet-sík-
meg: mert a' mint az Apostol mondgya: azért adat-

tarott

tatott néki a' Sátánnak Angyala, hogy csapdosná őtet,
az az: igyekeznék néki ártani gonosra. 2. Külömb
külömb példákból, mellyek az irasban vadnak. Illyen
a' mi első süléink példája, kiknek a' mint ártani igye-
kezik vala, bizony ártá-is valóban nagy ve-edelemre.
Illyen a' Jób példája: illyen az Acháb-é, kinek-is a'
mint a' gonolz Lélek ártani igyekezék, ugy ártá-is
minden étség nél-ül: Mert ugyan-is az ő tanácsara
mene-el az hadban, mellyben oda ve-se, 1 Kir. 22. v.
20-23. Illyen végezetre a' Christusé-is, kinek-is, ha
valakinek e' világon, igyekezik vala az utálatos lélek
ártani igen nagy gonosra. Lásd, Mat. 4.1-9. Ezen vé-
res igyekezeti írja s'ent Janos a' Sátánnak, Jel. 12-ben,
midőn írja, hogy edgy nagy veres Sárkánynak képé-
ben el-akarja vala nyelni ama' nehezkes A'ssony gyer-
mekét, a' ki fel-öltözött vala a' Napban, fejében pe-
dig 12. csillagok valának és lábai alatt az Hold, ugyan
ott az első versben; sőt, mint meg-dühött lélek, ma-
gát-is el-akarja vala ve-steni a' begény A'ssonyi állatott,
ha Isten meg nem segiti vala, ugyan ott, vers. 13-16.
s' Hát mitsoda az-is, hogy amaz ezer e'stendők után,
mellyekben meg-kötöztetett vala ez a' régi kigyó, el-
öldoztatván, ki mene, hogy el-bitetné a' nemzetsége-
ket, mellyek vadnak e' földnek négy segeletiben, Gógot
és Magogot, Jel. 20. 7, 8? A' s'ent Péter ezen ő véres
sándékát adgya előnkben, a' midőn azt mondgya: fár-
kél s'ellyel az ellenség, mint az ordító Oroslán, keres-
vén a' kit el-nyelheffen, 1 Lev. 5. v. 8.

O K A I.

I. Mert a' Sátán gonosnak s'eretője, mint ellenben
az Isten

az Isten szeretője a' jónak, *Solt. 33. v. 4.* A gonosz pedig, a' kit a' Sátán szeret, két fele; edgyik a' bűn önön maga, melly gonosznak nevezetik, *Solt. 5. v. 5. Hab. 1. v. 13.* A' másik pediglen annak büntetése, mellyet-is gonosznak mond az Irás, *Jób. 2. 10. Jer. 18. v. 8.* s' egyébűtt-is. Mind a' két felét szereti az Ördög, s' azért igyekezi-is, ha teheti, mind a' kettőben ejteni az embert, a' kit kifirt. Innen mondgya az Apostol ő felőle, hogy ő mint e' világnak Istene meg-vakította az hitetleneknek gondolattyokat, hogy a' Christusnak dicsősséges világossága ne fényel nekik, *2 Cor. 4. v. 4.* Ugyan innét mondgya Idvezitőnk, hogy az Ördög gyilkos, igazságnak el-hagyója, hazug és hazugságnak attya, *Jan. 8. v. 44.* Mert igyekezi az embert meg-ölni, és a' bűnnel örök veszedelemre vinni, mint bintén az ő tagjai-is, *Matt. 23. 13.*

II. Mert kígyó ő s' ártalmas állat. Igyekeznek hát gonosbra artani. Ugy nevezi őtet az Irás, *Ter. 3. v. 14. Esa. 65. v. 25. 2 Cor. 11. v. 3.* Nevezi azon Irás Sárkánynak-is, még pediglen Veres Sárkánynak: mert artani igyekező és vér után olálkodó, *Jel. 12. v. 2.* Bizony mikor Oroslánnak mondgya-is az Irás, erején kívül, azt akarja ki-tejezni, hogy tehetsége berint artani igyekezik annak, a' kit kifirt. Lásd, *1 Pet. 5. 8.*

III. Mert hitetlen ő a' mint az Irásban előnkben adattatik, *Luc. 11. v. 4. 1 Jób. 3. v. 12.* avagy Gonosz, kívált-képpen való nevezettel, *Matt. 13. 38. Eph. 6. v. 16.* Sőt nyilván ellenség; *Matt. 13. v. 25. 1 Pet. 5. v. 8.* Bizony mind az ellenség, mind a' Gonosz, s' mind az hitetlen igyekezik az embernek artani, mint a

Soltá-

Soltárookban vagyon: *Kevélységben az hitetlen háborgattya a' segénnyt, Solt. 10. v. 2.* Az hitetlen szemléti az igazat, és keresi őtet halálra, *Solt. 37. v. 32.*

HASZNAI.

I. Tanítás. Tanúlyuk-meg hát innét. (1) Hogy igazán ellensége az emberi nemzetségnek a' Sátán; ugy annyira, hogy jollehet néha hízelkedik némellyeknek, és mint edgy barátságát mutattya, s' tetteti-is, mint ha az embernek használni akarna, mint a' Christusnak, *Matt. 4. v. 2. 9.* Bizony mind azon által minden uton módon az embernek csak veszedelmét kohollya: mert igyekezik ő annak artani gonoszra, a' kit kifirt. Bizonyfágul vadnak ebben a' mi első szűleink: mert nekik ugy mutattya vala magát, mint ha használna nekik, a' mikor azt mondgya: No csak egyetek ez fának gyümölcséből, bizony olyanok léstek, mint az Istenek, *Ter. 3. 5.* De ez alatt a' fin alatt el-vefzték s' meg-rontá őket, mint a' több versek mutattyaik.

(2) Hogy a' Sátán igazán meg-edgyez a' mi bennünk lévő romlott kívánsággal, és viszontagsággal ez-is a' Sátánnal. Mind a' kettő kifirt minket: de csak gonoszra mind a' kettő. Meg-értők azt a' Sátán felől. A' mi a' mi bennünk lévő gonosz kívánságot illeti, arról világosok a' szent Jakab szavai, mellyekben azt mondgya: Minden ember pedig kifirtetik, mikor az ő tulajdon kívánságátul el-vonattatik, és meg-csalattatik, *Jac. 1. 14.* Sőt olyan szoros meg-edgyezés vagyon a' kettő között, hogy ritkán vagyon az, hogy a' bennünk lévő gonos kívánság ne szolgállyon a' Sátánnak,

E

mikor

mikor nekünk gonoszunkat keresi-is. Ő belé, mint edgy fészekben, vagy mint edgy fánczban, belé ül a Sátán, s' ugy harczol belöle a' lelkeink ellen. s' Ő-is az, a' ki a' bünt méhében fogadgya, ellenünk méhéből e' világra szűli, s' a' bűn ofztán nekünk halált szerez, mint szent Jakab tanittya, Jac. 1. v. 15. *A' Sátán Angyala*, azt mondgya az Apostol: *énnekem ugyan testemben ragadott.*

KERDED: *Vallyon s' mitsoda bűnökre kifizeti leginkább az ördög az embert, hogy annál könnyebben árt-hasson nékie?*

FELELET. I. Közönfegesen mindenekre. Mert soha nincsen olyan bűn, mellyben az embert ejteni nem akarja: mert elég az Ő nékie, ha az ember el-vés, akár mellyik bűnnel veszzen-el. 2. Mind azon által kivált-képpen való módon kifizeti az embert im e' következendőkre:

(1) *Az hitetlenségre*, hogy, tudni-illik, az ember, a' ki az Isten igéjét hallya, ne adgyon hitelt nékie. Igy kifizeti-meg Evát, Ter. 3. v. 1-5. Igy Achábot, 1 Kir. 22. 25, 26. Igy Joachimot-is, a' Juda kirallyát, s' ezt annyira-is vitte vala, hogy ugyan el-meteltetné s' meg-is égettetné véle a' Jeremiás Prophétiaját; Jer. 36. v. 23, 24. Itt akarja vala leg elsőben meg-ejteni az Ur Jesus Christust-is: Mert minek-utánna a' mennyei szózat azt mondgya vala Urunk felől: *Ez az én szerelmes Fiam*, &c. El-vittettetvén Urunk a' puszta-ban, azt mondgya a' Sátán nékie: *Ha Isten fia vagy, parancsolly ez köveknek, legyenek kenyerecké*: mert, mint ha nyilván mondotta volna, ha Isten fia vagy,

meg-teheted te azt; de ha meg nem teheted, bizony Isten Fia nem vagy. El se hidd azt magad felől, Mat. 4. 3.

2. *A' kevélységre*, midőn tudni-illik, ebben vésti azt, hogy az Isten az embert valami nevezetes áldásával áldotta-meg. Innen vadnak fok kevély bölcsek, kevély gazdagok, és Istennek egyéb áldási között tel-fuvalkodott emberek. Erre-is kifizeti Evát a' Sátán midőn ő a' minden gyönyörűségnek kertében volna, és a' bölcsességben ugyan bé-merült nagy böl dog Abszony volna, mikoron azt mondgya nékie: *Istenek léstetek*, ugy mond, Ter. 3. 5. Ezen gonoszra kifizeti Dávidot-is, mikor békeségben volna, Tolt. 30. v. 7. Ezechiás Királyt-is, 2 Chron. 32. 25. Meg-lehet, hogy sent Pált-is az Isteni jelenéseknek alkalmatosságával, mint a' leczke előtt való versekből alkalmasint megtetsik. Hát honnan vagyon amaz érdemeckel dicsekedő embereknek lelki kevélységek, kiknek példája vagy on ama' Phariseusban, Luc. 18. 10, 12? kétség kívül a' Sátántól.

(3) *A' nagy irigységre*: akkor, tudni-illik, midőn láttya, hogy az Isten edgyik embert a' másiknál fellyeb magastallya. Ebben ejte Caint, midőn az ő áldozattyát nem annyira kedvellé az Istent, mint az Őcséjét, az Abelét, Ter. 4. 5. Ebben Ismaëlt-is, a' ki irigységből üldözé Isaákat: mert ez örököse leendő vala Abrahámnak; de Ismaël nem ugy, Gal. 4. 29. Ebben Esaut-is, midőn Jákób el-vette vala előle az Isaák áldását, Ter. 27. 41-43. Ebben a' Sault-is, midőn láttya, hogy többet tulajdonitanak az Irael leányi Dávidnak, mint sem a' Saulnak, 1 Sam. 18. 6-8. Hát a'

Phariseusokat? Lásd irigysegeket, *Jan. 11. v. 47, 48.*

(4) Ama' rút bujálkodó kívánságokra: Mert tudgya azt a' Sátán, hogy ez ilyenek miá még könyörgéset-is nehezen teszi az ember. Erre kisteté Dávidot az Isten emberét, *2 Sam. 11. 2, 3, 4.* s' egyebeket-is bizony sokakat erre kistet az Isten választotti közzül.

(5) Azokra a' vétkekre, mellyek majd többire minden egyéb vétkeknek gyökerei lehetnek. Illyen pedig. 1. A' részegség, kiből mint és hogy bármazzanak egyéb gonosságok, meg-láthad Salamonnál, *Pél. 23. 29-35.* 2. A' pénznek szerelme, kirül azt mondgya az Apostol, hogy minden gonosságnak gyökere, *1 Timoth. 6. 10.* 3. Az embernek túnya henye lése: mert *Otia dant vitia*, azt mondgyák a' Deákok.

(6) Kétségben esésre, s' még pedig őt kivált-képpen való alkalmatossággal. [1] Midőn a' segény ember sok, terhes és hősas nyomorúságokban vagyon. Ackor sugja ám az ember szívében ama' gonosb s'okat: *El-hagyott téged az Isten. Nem forognak ilyen sok, terhes, és hősas nyomorúságok az Isten választottin, &c.* s' Innen esik a' meg gyakran, hogy, jollehet az Isten választotti soha kétségben nem esnek: mind azon által néha olyan s'okat balastanak-ki s'ájokból, mellyek kétségben esett embernek s'avai s'oktanak lenni. Lásd példát, *Solt. 13. 1, 2.* és: *22. 1. Luc. 15. 17.*

[2] Midőn az ember valami nagy czégéres bűnben esik, minémű a' gyilkosság, házasság törés, Férfiakkal és oktalan álattal való tisztátalankodás, sentség törés, igaz vallásnak el-hagyása, a' Christusnak meg-tagadása és el-árulása, a' káromkodás, hamissan eskü-

v. és és

vés és egyebek: Mert mihelyt ezeket az emberben meg sajdittya, utánna veti mindgyárt: *Te bizony megvettetett ember vagy s' te bizony el-kárhozol: mert az Isten választotti ilyen ocsmány vétkekben soha sem ledzenek, s' te néked az Isten ezeket soha bizony meg nem bocsáttya.* Így ejté kétségben Judást, mikor ez a' Christust el-árulta vala, *Matt. 27. 5.*

[3] Midőn az ember előbbeni bűneire ottan ottan visszá mégyen. Ackor mondgya ám az embernek: *Te bizony hamissan tértél vólt-meg: mert az igazán megtért ember edgyser el-hagyott bűnére soha többé visszá nem megyen, s' nem-is idvezül s' bizony te, mert a' ki edgyser el-hagyott bűnére visszá mégyen, el-kell annak vesni.* Hiszem az irás mondgya azt, *2 Pet. 2. v. 20, 21, 22.*

[4] midőn e'ében veszi, hogy akarna az ember megtérni, de nem teheti. Ackor incselkedik így: *Nem lehet, nem. Meg-gyülölt az Isten s' nem adgya te néked meg-térítő segedelmét.*

[5] Mikor láttya, hogy az ember könyörög a' Istennek; de nincsen látattya, az az: halasztotta az Isten az ő feleletit. Menten azt sugja itt: *Te néked bizony hited nincsen: mert ha hited vólna s' hitből könyörögnél meg-halgatna az Isten.* Ez iránt való kétségben esett emberről lásd példát Saulhan, *2 Sam. 28. v. 16-19.*

II. Feddés. Vétkeznek e' Tanúság ellen. 1. A' kik s'övetséget és barátságot vetnek az ördöggel, mikor ha az ördögnek barátsága valami hasnokra lehetne nekik. Nem bizony, mert tehetsége s'erint azon így

E 3

kez

kezik ő, hogy ártson az embernek valamelly gonosbra. *Kitsodák azok az ördöggel barátok?* Fel. Azok, a' kik, ha lehetne, leg kisebbik dologban sem vétene- nek a' Sátánnak, s' nem-is véteneek bizony: mert lo- kan kétebbek az Istennek leg nagyobb parancsolattyát- is meg-rontani, mint sem a' Sátánnak leg kisebbik fu- gallafát-is el-mulatni. Illyenekről vagy on Idvezitőnk- nek amaz kemény sava, *Jan. 8. 44.* Félnék ezek ettől a' *Darastól*, hogy ha ők meg-*burkállyák*, igen meg- narja őket.

2. A' kik az ördög segítségével akarnak élni, Isten segítsége helyett a' magok javára: Mert akar mit mu- ogasson az ördög, de ugyan bizony csak ördög ő. Tellyes elméje néki az, hogy ártson az embernek. Ol- van ő, minémű az Halász, a' ki eledelt mutogat a' izben az halnak, de horgot vont az eledel alá. Min- ent ígér, ha valaki Istenét meg-veti; de menten tū- et, feřget és kalodát kéřbit, mihelyen az ember Iste- ét meg-vetette. Mondod: *Van-é inkább valaki, a' ki ördög segítségével élne Isten segítségével helyet?* Fel. Vad- ak fok nézők, varáslók, bűjös bájosok, ördögtül- nült imádságockal sugó bugó férfiak és Asszonyi ál- tok, s' gondolod-é, ki segítségével élnek ezek az ö- rokra? Az ördögével minden bizonyal. Innen- gyon, hogy az Isten az illyen semélyeket ki-gyom- tatni parancsolta hajdan, s' parancsollya ma-is, az népe közzül, *Moses V. k. 18. v. 10-12.* Nem-is- litem az ördög üző Barátokat: mert sámot véřen- Ur cselekedetekről. Hogy im ördögöt üznek? nem; hanem hogy ördöggel való *collusio* által erőf- itik

fitik eretneksegeket. Bizony örömeft enged az ördög hogy az hamis vallás meg-erőssítessék.

III. *Intés.* 1. *Vizgald-meg* hát ember, mint ár- tott te néked és mitsoda halalos sebeket ejtet rajtad a' pokolbéli Sátán. Mondod: *Honnan tudom én az meg?* Fel. Nem érzed sebedet? Nézd! Kételkedtéle valaha az Isten igéjének igazsága felől? Seb ám ez: mert *hitetlenség.* 2. Hitted-é el magadat az Istennek s' ép áldási között? Seb ám ez: mert *kevélység.* 3. Ne- heztelleted-é, mikor Isten felebarátodat te nálladnál fellyeb magasztalta? Seb ez-is: mert *irigység.* 4. A' te felebarátodnak testére gerjedeztéle valaha bűjja ger- jedezéseckel? Seb ez-is: mert *bujjálkodó kívánság.* 5. Igy menny a' többin-is által, s' meg ládd, melly seřel- mes sebeket ejtet te rajtad a' Sátán. Mind annyisor seb- heti ő a' lelket, valahányisor bűnben ejti az embert: s' bizony csuda, hogy a' lelek annyi sebek alatt hama- ráb el nem vész.

2. Illyen s' ezekhez hasonló sebeidet eředben ve- vőn, kösd-bé az Istenért hamar, és gyógyítsd-meg ő- ket. *Miképpen?* azt kérde: Fel. (1) *Hihetetlense- gedet meg-gyógyítod, ha ennek-utánna hitelt adtz az Isten igéjének, mint a' s'egény Thamás, Jan. 20. v. 28, 29.* Ostán, nem árt, ha te-is azt mondod az Ur- nak, a' mit ama' Jambor: *Hisek Uram; de légy se- gétsséggel az én hihetetlenseggemnek, Marc. 9. 24.* (2) *al* *Kevélysegedet meg-gyógyítod, ha immár ez után az Isten áldási között nem fel-fuvalkodol, hanem inkább meg-alázod magad, mint az Isten lelke-is parancsol- lya, 1 Pet. 5. 6.* Így gyógyitá ám meg kevélység mia- rajta

rajta esett sebé az Isten felő Ezechiás, 2 Chron. 36. v. 26. A' ki Istennek áldási között vagy, csak azt kell annak mondani, a' mit sent Pál monda: *Kegyelembül vagyok, a' mi vagyok.* 1 Cor. 15. v. 10. (3) Irigységedet-is meg-orvoslod, ha Keresztelő sent Jánosnal edgyütt mondd: *Az én felebarátomnak nevezkedni kell, énnékem pedig szállanom kell,* Jan. 3. 30.

(4) Hogy bujja kívánságodat meg-gyógyithasd, vefs frigyét a' semeiddel, hogy többé idegen testre ne kandikállyanak: *Öldököld-meg földi tagaidat-is, mint az Apostol-is hadgya,* Col. 3. v. 5. és végre fessitd-meg a' testet minden indulatival edgyütt, Gal. 5. 24.

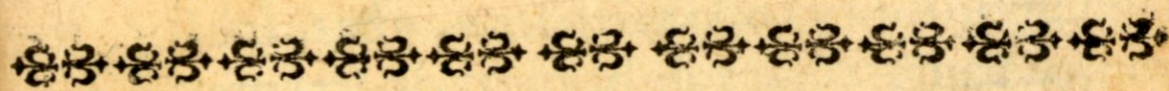
(5) Ha amaz három felé ágazott bűnnek gyökerében esel, orvoslag ez. Jozanságban elly ez után, magad forrával meg-elégedgyél s' gazdagfagra soha ne vágyakozzál, és az Ördög soha valami tištěfleges munka nélkül ne találjon téged. Lás ezekről, 1 Pet. 5. 8. 1 Tim. 6. 6. Péld. 23. 4.

(6) Ha közel vagy a' kétségben való eseshez, csak a' Christus menyvedésset, és az Istennek mind szép igéretit s' mind pediglen bővölködő gazdag irgalmasságát szemlélyed, s' igaz hit által, te magadra babogassd, soha bizony sem nyomorúságid, sem bűneid között kétségben nem esel. Ladd-é sent Pál mit mond: *En elősör Isten káromló, háborgató és bosszontó valék: de én rajtam könyörült,* 1 Tim. 1. 13. *Az holott a' mi bűneink nevezkednek, ott a' kegyelem sokkal inkább bővölködik,* Rom. 5. v. 20.

3. Az Ördög barátságát távoztasd-el: mert a' barátság alatt ellenféged ő te néked, s' ártásodra-is bán-déko-

dékozik. Östán, a' ki baráttya az Ördögnek, ellenfége az Istennek.

4. Vessd-meg tellyességgel a' Sátánnak segítséget, akár minémü elő-menetelt mutogasson-is te néked, mert segít valamiben, hogy másban meg-rontson. Sokör ő az embernek el-tévedt jószágát meg-jelenti, hol vagy; de az alatt drága lelkét az emberrel ismét el-veszti, s' nem-is egyébért jelenti amazt-meg, hanem hogy az ember ezt ismét el-vesse. *Elég te néked, ember, az én segedelmem,* azt mondgya az Isten. Mondgyuk tehát: *Ne hadgy-el minket mi szabadításunknak Istene, AMEN!*

A' SATAN KISIRTETIRÜL
való Negyedik

PREDIKATIO.

TEXTUS.

2 Cor. 12. v. 7, 8, 9. *Adatott nékem heg yes ösztön, melly az én testemben ragadott, a' Sátánnak Angyala, hogy engemet csapdosna, hogy felettéb el ne hidgyem magamat. &c.*

✠✠✠✠ Eg hallók eddig, mi módon az I-
✠ M ✠ ften a' Sátánnal csapdosatta az Apostolt,
✠ ✠ ✠ ✠ hogy az Isteni jelenéseknek nagyságával
✠ ✠ ✠ ✠ el ne hidgye magát: következik immár
hogy meg-értsük azt-is, miképpen viselte legyen ma-
gat az Apostol a' Sátánnak csapdosása alatt. A' meg-

vagyon írva ezen mi leczkénknek második részében. Summa szerint: Könyörgöt az Urnak háromszor-is, hogy el távoznék ő tőle, a' Sátán tudni illik; és könyörgésének mitsodás vége lőtt, azt-is meg-jelenti. Mire nézve két dolgot vehetünk itt esünkben:

I. Az Apostolnak könyörgését a' Sátánnak csapdosása alatt, a' 8-dik versben. Holott-is említi (1) az ő könyörgését, a' midőn azt mondgya: *Könyörgöttem az Urnak.* (2) Könyörgésének indító okát, ebben a' sótskában. *Ezért.* (3) Könyörgésének végét, a' mikor azt mondgya: *Hogy én tőlem el-távoznék,* a' Sátán tudni illik. (4) Azon könyörgésének sámat, a' midőn azt mondgya, *háromszor könyörgöttem,* az az, foksor. Bizonyos sámot említi; de bizontalant ért, mint *Jákób,* Ter. 31. 42. *Idvezitők-is,* Matt. 18. 22.

II. Az Apostol foksori könyörgésének végét és ki-menetelit, a' 9-dik versben. *Es monda,* úgy mond *nékem:* *Elég te néked az én kegyelmem,* &c. Holott-is ismét említi. 1. Hogy az Isten az ő könyörgésre felelt ő nékie: *Es azt monda,* úgy mond *nékem,* az az, azt felele *nékem.* 2. Hogy az Isten az ő feleletiben nem igéri néki, hogy a' Sátánt menten el-fordítja róla, hanem csak nyugtattya ötet az ő kegyelmén, a' mikor azt mondgya: *Elég te néked az én kegyelmem,* mint ha mondaná: Nyugodgyál-meg az én kegyelmemen: ne nyughatatlankodgyál. 3. Hogy az Isten ezen ő feleletinek bizonyos okát-is adta, ezekben a' szókban: *Mert az én erőm erőtlenség által végeztetik-el.* Summa: Felelt az Isten néki. Mit? Elég néki az Isten kegyelme. Miért? Mert az Isten ereje erőtlenség által végeztetik-el.

KERDES: Jól cselekedte-é az Apostol, hogy a' Sátán Angyalának róla való el-fordításaért könyörgöt az Istennek? Három oka vagy e' kérdésnek. 1. Hogy a' Sátán Angyalát Isten adta vólt az ő oldalában. 2. Hogy annak csapdosása javára solgált néki: mert ő az alatt tanúlt alázatosfogat. 3. Hogy nem-is felelt Isten néki kívánsága szerint?

FELELET. Jól cselekedte kétség kívül: Mert közönséges törvényünk a' nekünk, hogy minden sorongattatásunkban az Istennek könyörögjünk, azoknak rolunk való el-fordittatásaért-is, kiváltkeppen, ha előtünk nem bizonyos, ha az Isten akarja-é még tovább-is rajtunk tartani, a' sorongattatásokat, avagy nem. Lásd *Solt. 50. v. 15.* Lásd a' Christus példáját-is, *Matt. 26. v. 39.* *Atyám* ugyy mond, *ha lehetséges, távozzék-el én tőlem e' pohár.*

Azt mondod: (1) *Isten adta vólt a' Sátánt az ő oldalában?* Felel. Igaz; de azt gondolta az Apostol, hogy talám csak addig vagy az, mig ő az Istennek imádkoznék anna el-fordításaért. s' Őstán, nem szabad embernek reá az Istentől bocsáttatott nyavalyának s' ellenségnek rola való el-fordításaért az Istennek könyörögni, hogy im Isten bocsátotta reá? Maga parancsolja az Isten: *Hij segítségül* úgy mond: *engem a' te nyomorúságodnak idején, és én meg-sabaditalak tégedet,* *Solt. 50. v. 15.* Nincs olly nyomorúság, melly Istentől nem vólna, *Amos. 3. 6.*

Azt mondod: (2) *Javára solgált néki a' Sátánnak csapdosása?* FELEL. Bizonyos; de meg-lehet az, hogy nem annyira gondolkodott arról a' jóról, mint

az ellenkező nagy gonosról, melly a Sátán kisirtetiből, ha ő meg-győzöttetnék, bármazhatik vala. Félt a' vétektől és az Isten haragjától. s' Ostan, nincsen olyan idő szerint való nyomorúság, a' melly az Isten szerető hűveknek javokra nem szolgálna, a' mint az Apostol ő maga tanította, *Rom. 8. 28.* Mind azon által mellyik ő közzülők, a' ki azoknak róla való el-fordittatásáért könyörgésével nem zörgetne a' kegyelem ajtaján? Mindennap kiáltják: *Ne vigy minket a' kisirtetben: De szabadíts-meg minket a' gonosztól,* *Matt. 6. 13.*

Azt mondod: (3) *Nem felelt Isten néki kívánsága szerint?* FELEL. I. Felelt annyit, a' mennyivel arra az időre meg-érte. *Elég te néked* úgy mond, *az én kegyelem.* Dávid csak ezt kívánta az Istentől, a' midőn azt mondgya: *A' te Szent Lelkedet ne vedd-el én tölem,* *Solt. 51. 13.* 2. Idejében egyenesen-is, és azon formában, meg-adta Isten néki az ő kívánságát, jollehet nem mindgyárt: mert hogy mindgyárt meg-adgya, nem tetszet nékie. Elégge meg-felel Isten arra a' könyörgésre, a' kire valaha meg-felel. De tanuljunk innét.

TANUSAG.

A' Sátán kisirteti alatt könyörgő embert-is nem mindenkor úgy halgattya-meg az Isten, hogy mindgyárt el-fordítsa róla a' Sátánt, hanem sokszor még továbbra is rajta hagyta Bizonyfág a' Leczke: mert könyörgöt a' Sz. Pál a' Sátán kisirteti alatt, hogy

hogy el-távoznék ő töle; de az Isten nem mindgyárt fordította-el róla, hanem még továbbra is rajta hadta. Így az Isten Anyaszentegyháza minden-nap mondgya: *Es ne vidgy minket a' kisirtetben: De szabadíts-meg minket a' maz gonosztól,* *Luc. 11. 4.* Mind azon által az Isten nem mindgyárt veszi-el róla a' Sátánt egészlen; hanem még továbbra is rajta tartya: sőt mind világ végezetiglen. Innen ő egész világ végezetig vitézkedő, mint az Apostol mutattya, *Eph. 6. 12.* Nem kell benne kételkedni, hogy Sz. Jób még az első ütközetben nem könyörgöt volna az Istennek a' Sátánnak róla való el-fordittatásáért: mind azon által az Isten még továbbra is rajta hadta vala, úgy annyira, hogy edgy néhányszor, a' első ütközet után-is, erőssen meg-otromlotta őtet.

Miért cselekeszi ezt az Isten?

I. *Mert egyéb borongattatások alatt-is így szokott Isten az embert könyörgésében nagy gyakorta meghalgatni: Nem mindgyárt fordította-el a' borongattatások alatt könyörgő emberről a' borongattatást.* Lá

Solt. 22. v. 2. *En Istenem, én Istenem, miért hadtál-ek engemet, el-tavoztál az én meg-tartásomtól, az én ordításomnak beszédétül?* Ismét: *Esa. 59. 11. Siralm. 3. v. 43, 44.*

I I. Mert bizonyos időt adott az Isten a' Sátánnak a kegyetlenkedésre, *Jel. 20. 3. El-kell öldözni a' Sátánnak edgy kevés időre*, az az: bizonyos időre; de arra-is nem fokra; hanem csak igen kevésre. E' felől pedig a' Sátánnak bizonyos ideje felől, két dolgot kell meg-tartanunk. (1) Hogy míg az az idő bé nem telik, akár melly könyörgésre-is nem mindgyart távozik-el a' Sátán. Lásd a' leczkét. (2) Hogy mentül közeleb az az idő, annál bôrnyûbben dühösködik, *Jel. 12. v. 12. Le-sállott az ördög ti hozzátok, nagy haraggal tellyes, ugy mint ki tudgya, hogy kevés ideje ragyon.*

Azt mondd: *Nem-is kell hát addig könyörögni a' Sátán ellen, mig az ő néki rendeltetett idő bé nem telik?*

FELEL. Kell. 1. Mert gyakorta nincsen mi néünk tudunkra az ő néki rendeltetett idő. 2. Mert az idő alatt-is bûkfeleges az, hogy mi gyakorollyuk magunkat az imádkozásban. *Szüntelen imádkozzatok*, ezt mondgya az Apostol, *1 Thess. 5. v. 17.* 3. Mert bûkfeleges minékünk az Istentől azt kérnünk, hogy ha már kisirtet alá estünk, avagy csak odéb kisirtetben jussunk, az az: a' kisirtetektől meg ne gyözettesünk. Lásd, *Matt. 6. v. 13. Ne vigy minket a' kisirtetben.* *1a. 26. v. 41. Imádkozzatok, hogy kisirtetben ne jussok.*

I I I. Mert az Isten ez ő könyörgésének egyenesen való

való feleletinek el-halasztásával igyekezik némelly kiváltképpen való dolgokat végben vinni, ugy-mint: (1) Igyekezi az ember igazgatásában való tellyes szabadságát meg-mutatni, hogy tudni illik csak ugy bânik az emberrel, a' mint tellyeffegesen ő néki tetik. Innen pirongattya az embert, a' ki perben áll ő véle az ő igazgatásért, *Esa. 45. v. 9, 10.* (2) Igyekezi az embert hitiben, békeffeges türelemben és könyörgésben gyakorlani, hogy, tudni illik, mennél tovább ostromoltatik a' Sátántól, annál inkább Istenhez ragyodgyék hit által, és az Istennek segítségére nézen: a' maga erejét mindenkor semmiben tudgya: minden nehéz dolgokat békével el-visellyen, és mennél inkább háborgattatik, annál forróbban és bôrgalmatossabban imádkozzék. (3) Igyekezik azon-is az Isten, hogy az embert annál nagyobb alázatosságra tanítsa, mint a' szent Pál Apostolt, a' kit azért csapdofattott a' Sátánnal olyan fokáig, hogy magát felettéb el ne hidgye: mint a' leczke bizonyittya.

H A S Z N A I.

I. *Tanítás.* Tanullyuk-meg hát ebből a' Tanúságból. 1. Hogy még a' Sátántól való meg-abadulást is há-val kell minékünk az Istentől kérnünk, mint fok egyéb áldást Istennek, tudni illik (1) Ha tetik Istennek minket erre vagy amaz időre az ő kisirteti alól meg-abadítani. (2) Ha a' Sátántól való meg-abadulás nekünk erre vagy amaz időre idveffeges lejend: Mert bizony nem mindenkor volna idveffeges. El-hinnök magunkat ottan ottan: és bizony nem tudom,

mitsoda tökéletességet nem igérnénk magunknak ezen e' világon, hogy ha a' Sátántól gyakor csapdosásokkal arczúl nem veretnénk.

2. Jollehet a' Sátán könyörgéssel meg-győzöttetik ottan ottan, (minek okáért-is borgalmatoson intettünk az ő ellene való könyörgésre, *Mat. 26. 41. Eph. 6. 16.*) mind azon által fokosor fokáig-is a' könyörgés által-is ugy el nem tapodtatik, hogy ottan ottan ujjab ujjab harcra fel ne támadgyon ellenünk, az az: fokáig sem győzhettyük-meg tellyes győzedelemmel, és magunktól ugy el nem űzhettyük, hogy továbbra-is meg ne kísirtsen bennünket. *Miért?* Azért, mert az Isten nem mindenkor felel ugy a' Sátán kísirteti alatt könyörgő embernek könyörgésére, hogy azt menten el-fordítsa róla; hanem még az után továbbra-is rajta tartya, az ő bölcs tetésé s' végezése szerint.

KERDED: *Mire való hát a' tellyes győzedelem előt a' Sátán ellen való könyörgés?*

FELEL. Már föllottunk arról valamit ide fellyeb mind az által fölllyunk ez úttal többet-is. (1) Azért abban és azzal mutattyuk-meg, hogy mi még tellyességgel az Istentől el nem szakadtunk, s' a' Sátánnal egészen és tellyességgel meg nem egyeztünk: mert a' megállott vár valamig Ura segítségét kívánnyá, mind adig Urához való hűségét mutattya. (2) Az ilyen könyörgéssel ha a' Sátánt bintén egészen meg nem győzük-is, avagy csak sebeket bizony nagyokat ejtünk ő rajta. Mert mind annyisor elméinket el-vonsuk az ő sugallásitól, s' azzal meg-mutattyuk, hogy nem tetésnek néküink azok, a' mellyeket néküink az a' hitetlen taná-

tanácsol. Nincsen pedig semmi soha, a' mi inkább meg-sebessitené őtet, s' el-futtatná mi tőlünk, mint az ő sugallásinak lelkes meg-vetése, Lásd, *Matt. 4. 10, 11.* Csak azt-is jó az ellenfégre löni, a' mi meg-sebessiti őtet. 3. Mert ugyan azon könyörgés lében az, a' ki még jövendőben a' Sátánon tellyes győzedelmet vében. Mert ugyan-is olyan az a' könyörgés, a' melly Isten előtt nem mégyen öröcké való feledékenységen. Nem el-felejtett, hanem csak felre tött *supplicatio* az, mellyre az Ur Isten idővel adgya-ki a' tellyes válast. Lásd, *Solt. 145. v. 19.* 4. Ha Istentől menten tellyes diadalmot nem nyer, kétség-nélkül nyer segítséget és erőt az harcra, és hogy az Isten így felellyen mi nékünk-is: *Elég te néked az én kegyelmem.* Sőt a' tellyes győzedelem előtt való könyörgés nyer Istentől fokos csatán való győzedelmet, ha mindgyárt tellyes haddal való győzedelmet nem-is.

II. Feddés. Meg-feddi e' Tanúfág azokat (1) A kik annyira alá adgyák magokat a' Sátánnak, hogy az ellen az Istennek még csak edgy igétskével sem könyörögnek. Nem csüda, hogy azon a' bemtelen Lelken soha sem diadalmaskodnak: mert ugyan-is az Istennek fellyeb elő bamlált fegyverein kívül, könyörgés sebessiti a' Sátánt, s' könyörgés-i veri a' földhöz.

Honnan származik az némellyekben, hogy a' Sátán ellen soha sem könyörögnek? Fel. 1. Hogy im az Isten mindgyárt tellyes válast nem ad a' Sátán kísirteti alatt lévőknek könyörgésekre. 2. Hogy magok szeretik azt, a' mire a' Sátán öatökélli őket. 3. Hogy nem félnek a' Sátántól, hogy meg-győzhesse őket. 4. Hogy

magok javára magyarázzák annak kifirtetit: és a' mit az sugall, ha nosznak és idvefflegelnek itilik lenni. 5. Talám nem-is tudgyák, hogy könyörgéssel kellene a' Sátánnak ellene állani. 6. De talám nem-is tudgyák, mitsodás könyörgéssel kellene a' Sátán ellen Isten előtt esedezni.

(2) A' kik minek-utánna valami kevés ideig könyörgettenek Istennek a' Sátánnak rólók való el-forditásaért, hogy im az Isten kívánfogokat menten meg nem adta, meg-bűnnek ostan a' Sátán ellen való könyörgéstől. Ki-fakadnak az ilyen emberek nehéz panaszkodásokra: és sokszor olyan sokat balasztanak ki bajokból, mellyek kétségben esett embereknek bavaival, természetek szerint. A' Sátántól vadnak pedig azok-is: ugy-mint: *Nincsen Isten: Nem szabadithat meg a' Sátán kezéből: El-hagyott engemet az Isten: Nincsen hitem: Meg-vettetett vagyok, &c.* s' Nyilván ezek-is a' gondolatok okai annak nagyobb részint, hogy sok ember meg-fűnik a' Sátán ellen való könyörgéstől.

III. *Intés.* 1. Ember! Ha az Isten a' te könyörgésedre a' Sátánt te tőled menten el nem fordította, mi helyen te annak te rólad való el-forditását kívánod, reményesgedet, annak te rólad való el-forditása felől, le ne tedd, se pediglen kétségben ne essél, vagy az Isten felől, mint ha nem volna Isten, vagy az Ő hatalma, segedelme, hozzád való jó akarattya és szerelme, vagy pediglen hitből származott könyörgésednek meg-halgatatafa felől: mert meg-halgatta az Isten a' Sátán kifirteti alatt a' te könyörgésedet: mind azon által, sokáfa szerint,

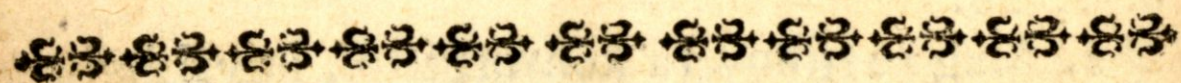
szerint, tetszet az Istennek, hogy alkalmas ideig tartóztassa a' Sátánt még azoknak csapdosásában-is, a' kiket Ő buzgoan szeret, és a' kiknek minden igaz könyörgéseket meg-halgattya. Azt tartás-meg: *Az ötet szereteknek az Isten mindeneket javokra szolgálta, Rom. 8. v. 28.*

2. Meg ne bűnyél a' könyörgéstől, ha valaha nem mindgyárt tetszik-is meg, hogy az Isten meg-halgatott téged: mert nem az a' dolog, hogy Isten nem akarná rólad el-fordítani a' Sátánt; hanem hogy csak el-halasztotta annak rólad való el-forditását. Könyörögj azért mind addig, míg nyilván meg-látszik, hogy könyörgésedben meg-halgatott az Ur Isten téged. *Zörgezzetek, és meg-nyittatik ti néktek: Azt hadgya az Ur Jesus, Luc. 11. v. 9.*

KERDED: *Mit kérjek ilyen állapotomban könyörgésemben az Istentől?*

FELELET. 1. Ne vigyen tégedet a' kifirtetben, *Matt. 6. 13.* 2. Ha a' kifirtet miá bűnben estel, hogy az Ur Isten azt te néked bocsássa-meg, *Matt. 6. 12.* 3. Ne hadgyon-el téged az Isten ilyen nagy harcokban, mint a' Dávid könyörög, *Solt. 27. v. 9.* *Ne hadgy-el engemet én idveffégemnek Istene.* 4. Ha nem tetszik Istennek tégedet egészben mindgyárt meg-sabadítani a' Sátántól, bár csak a' tetszik Ő Fellegének, hogy téged elégedendő segítséggel végyen környül. Mondgyad segény Lelek: *Légy segítségem, Uram, énnékem: mert hijsában való az emberi segítség, Solt. 60. 13.* 5. Hogy a' Sátánnal való kemény harcban meg-gyengült hitedet erősítse-meg, hogy az el ne fedgyon, mint

Szent Peternek meg-igérte a' Christus, *Luc. 22. 32.*
 6. Hogy az időt **ő** Fellege közelitse-el, mellyben ezen
 a' régi, álnok és mérges kigyón egézfűzen-is győze-
 delmeskedhessél, **A M E N!** *Fövel Uram Jesus!*
A M E N!

A' SATAN KISIRTETIRÜL

való Ötödik

PREDIKACIO.

TEXTUS.

*2 Cor. 12. v. 7, 8, 9. Adatott nékem heg yes ösztön, melly
 az én testemben ragadott, a' Sátánnak Angyala,
 hogy engemet csapdosna, hogy felettéb el ne hidgyem
 magamat. &c.*

Mikor a' Szent Pál az Istennek
 háromszor könyörgene, hogy el-távoznék
 ő tőle a' Sátánnak Angyala, meg-ér-
 tők a' fellyeb való tanításban, hogy az Isten
 felelt ugyan neki az ő könyörgésére; de mind az-
 által, nem azon formában, a' mellyben ő kívánnyá va-
 la, mert a' Sátán Angyala nem fordítottatott mindgyárt-
 el róla; hanem csak a' mint Istennek tette. Nyugtat-
 tya azért az Isten őtet az ő kegyelmén, s' okát-is ad-
 gya azon nyugtató intésének, a' mikor azt mondgya:
*Elég te néked az én kegyelmem, Miért? Mert az én
 eröm erőtlenség által végeztetik-el.*

Ré-

Részenként kettő vagyon itt:

- I. Az Istennek nyugtató intése, ezekben az igék-
 ben: *Elég te néked az én kegyelmem.*
- II. Azon Isten nyugtató intésének oka, ezekben
 a' szókban: *Mert az én eröm erőtlenség ál-
 tal végeztetik-el.*

KERDES: 1. *Mit ad itt az Isten a' Pálnak elei-
 ben az ő kegyelmének nevezetén?*

FELEL. Az ő kegyelmes segedelmét, mint ha így
 Bollana: *Elég te néked az én segedelmem.* Nem ígér
 az Isten, hogy menten el-vebi róla a' Sátánt, hanem
 csak azt, hogy annak kifirteti alatt meg-segíti őtet

*Miért neveztetik ez a' segedelem kegyelemnek? Fel-
 Azért, mert kegyelemből bókott bármazni. Inner
 mondgya az Apostol maga-is: Kegyelemből vagyok a
 mi vagyok, az az: az Istennek kegyelemből bármazot
 segítségé által vagyok a' mi vagyok, 1 Cor 15. v. 10
 Ezen értelemben neveztetik az Isten kegyelme másutt
 is, ugy-mint: Csel. 14. 26. 2 Tim. 2. 1. Sőt az Isten-
 nek egyéb ajándéki-is, ezokáért kegyelemnek neveztet-
 nek, 2 Cor. 4. 15. és, 9. v. 8. Eph. 4. 7.*

KERDES: 2. *Hát mitsoda erőtlenség az, a' melly
 röl mondgya az Isten, hogy abban végeztetik-el az ő ereje*

FELEL. Nem a' vetek, a' melly-is erőtlenségnek
 neveztetik, *Esa. 53. 3.* Sem nem a' világi nyomorú-
 ság, mellyet-is erőtlenségnek nevezetivel ad elő gya-
 korta a' bent Irás, mint, *Matt. 8. 17. 2 Cor. 12. 10.*
 s' Ez értelemben a' Christusnak-is tulajdonittatik erö-
 telenség, *Sid. 5. 2.* hanem az embernek valamelly do-
 lognak meg-berzésére, meg-tartására, végben vitélén

és előmozdítására való elégtelensége s' maga tulajdon erejében való meg-fogyatkozása, mint ha azt mondta volna az Ur Isten: *Elég te neked az én kegyelemem*: mert az én erőm az embernek maga javaira való elégtelenségében, s' maga tulajdon erejében való meg-fogyatkozásában végeztetik-el. Illyen értelemben mondá Idvezitőnk, hogy a' kisirtetekben a' lélek keß ugyan de a' test erötelen, az az: a' végiglen való meg-állásra ő magától elégtelen, *Matt. 26. 41.* Ezen értelemben tulajdonit mindnyajunknak erötelenseget a' könyörgésben bent Pál-is, *Rom. 8. 26.* *A' lélek-is segelli a' mi erötlenységünket*, az az: a' mi könyörgésre való elégtelenségünket.

KERDES: 3. *Mi módon végeztetik-el ez által az emberi erötlenység által az Isten ereje?*

FELEL. Mint az hitel-végeztetik a' cselekedetek által, *fac. 2. v. 22.* Tudni-illik, hogy meg-ismértetik és nyilván valóvá tétettetik a' cselekedetek által. s' ez-is ám annak az oka, miért az Apostol a' cselekedetek nélkül hitivel kérkedő embernek azt kiáltja a' 13-ik versben: *Mutasd-meg nekem a' te hitedet cselekedetek nélkül, s' én-is meg-mutatom te neked az én hitedet az én cselekedetimből.* Az Isten ereje-is meg-ismértetik és ugyan nyilván valóvá tétettetik az emberi erötlenységnek alkalmatosságával: ugyannyira, hogy a' nyomorúságban, sükségben, és nevezet szerint, a' Sátán kisirteti alatt lévő ember maga eszében veszi, hogy ő szabadulására s' meg-maradására Isteni erő kell: s' Isten-is pedig ott igyekezi el-kezdeni az ő erejét, az az: az emberi erő az embernek a' maga bemei előtt-is éppen

éppen meg-fogyatkozott. Lásd példát, 2 *Kiral. 19. v. 1-4.*

TANUSAG.

Az Isten a' Sátán kisirteti alatt meg-segíti ugyan az ő hiveit: mind azon által sokszor nem eüb kivált-képpen való segedelmével; hanem éppen csak akkor, mikor immár az emberi erötlenység világosan meg-tetszet.

Meg-tetszik a' Leczkéből: Mert segítségvel lön Isten az Apostolnak, mikor immár az ő erötlensege világosan ki-tetszék. Amaz nehezkes Afzozonynak-is segítségvel lön, mikor igen igen erötelen volna 1. a' szülésben, *Jel. 12. 4, 5.* 2. A' Sárkány előtt való el-fzaladásban, *vers. 13, 14.* 3. Az utánna öntetett vitzöl való megmenekedésben, *vers. 15, 16.*

O K A I.

I. Mert ollyankor az Isten segítése leg sükségeseb, mikor immár az emberi erötlenseg világosan meg-tetszet. Ackor, mondom, sükséges; de az ember-is akkor tud azért leg inkább könyörögni. Lásd, *Solt. 60. v. 13.* Szokása pedig ez az Istennek, hogy az ember akkor segítése leg inkább, mikor láttya az ő segítése nek

néki leg bűkefegefebnek lenni. Lásd, 4 Cor. 6. 2. *Kel-
lemetes idoben halgattalak-meg tégedet és az idveffégnek
napján töttem jól te veled.*

II. Mert akarja az Isten a' Sátánnak kifirteti alatt
nyögő embert, annyira az ő hatalmának és hatalmas
segítségének ismértire vinni, hogy az a' Sátán alól
való meg-szabadulását, és azon vött diadalmát, egész-
ben az Isten kegyelmének és hatalmas segítségének ta-
núllyá és tudgya-is tulajdonítani, mint Dávid ellenfé-
geitől való meg-szabadulását, *Solt. 3. 5. A' Jehová-é
a' szabadítás; sőt tellyes győzedelmét, Solt. 144. 1, 2.*

H A S Z N A I.

I. *Tanítás.* Tanúllyuk-meg hát innét. I. Hogy
a' mikor leg nyilvánban meg-látbik a' mi erőtelenfé-
günk az őrdöggel való harczban, akkor vagyon leg-
közeleb, s' közelebb-is reménlhetni az Istennek segít-
ségét: mert a' mint hogy az ő erejét erőtlenfég által
végezi-el: azon-képpen akkor sokott leg inkább segít-
séggel lenni az őrdöggel való harcz alatt bádgyadozó
bégény léleknek, a' mikoron néki minden emberi ere-
je immár össze töredezett. Akkor mondhatni amaz
immár el-rémült és majd csak vesendő félben lévő lé-
leknek amazt: *Ne féllly, meg se retteny ettől a' nagy so-
kaságtól: Mert nem te harczolsz vellek, hanem az Is-
ten, 2 Chr. 20. 15.* Akkorra tartya az Isten amaz biz-
tató igéretit: *Mindgyarást fel-kelek, és meg-szabadi-
tom azokat, kiket törben eitett az ellenség, Solt. 12. 6.*

2. Erőtelen legyen bár az ember, a' kinek tufako-
dása támadt az őrdöggel, mindazonáltal, csak legyen

az If-

az Istennek választotti közzül való, soha (a' mint már
ez előtt-is meg-mondottam) egész győzedelemmel-
meg nem győzettetik az őrdöggtől: mert nem hadgya-
el az Isten az ő gyenge edénnyét; hanem hatalmason
inkább meg-segíti, kiváltképpen ha láttya, hogy im-
már nyavalyás csak bintén fillyedez. E' kívántatik-meg
a' gyenge edényben, hogy a' Sátánnal szemben akar-
ván menni, bályon szemben véle az Isten nevében,
mint Dávid a' Goliattal, 1 Sam. 17. 45. Mert erős
torony az Urnak neve, el-annyira, hogy ha az igaz aköz-
folyamodik, bátorfágos léssen, Péld. 18. 10.

KERDED: *Vallyon mikor jút az ember a' Sátán
kifirteti alatt leg nagyobb erőtelenfégre?*

FELEL. (1) Mikor sokáig tarastatik a' Sátántól:
mert ollyanná lesz akkor, mint amaz olyvtól sokáig
kergettett Galamb. Léheg, piheg, s' szárnyait-is le-
bocsáttya. (2) Mikor a' Sátán ollyakat vét eleiben,
a' mellyekre soha magától meg nem tud felelni, s' csak
nem el-borittatik az edgy másban útköző vesedelmes
gondolatoknak habjaitól. (3) Mikor ollyan sokat-
lan dolgokkal próbálgattatik a' Sátántól, a' mellyeket
ő tellyes életében másokban sem nem látott, sem nem
hallott. Ezek köziben valók amaz irtóztató gondola-
tok az Isten, és az ő törvénye ellen. Később volna a'
jó lélek edgy szem-pillantasban meg-halni, hogy sem
ezeket még csak edgy szempillantásig-is elméjében bo-
csátani. De nem tehet róla, mert mint valami villa-
mást, ugy bocsáttya-bé azokat a' Sátán az ő elmejé-
ben. (4) Mikor nem csak belől a' szívben, hanem ki-
vül-is faggattya őtet a' Sátán az ő tagaiban, vagy világi

H

javai-

avaiban: mert akkor sem kívül, sem belől semmi békessége. Mind az által, a' ki nyörülő Ur Isten mind ezekben-is, az Ő hiveinek segítségével lében. Lásd ide *Esa. 40. v. 28. 40.*

II. Feddés. Feddi e' Tudomány azokat az embereket. 1. A' kik magok erejéhez bizvan, meg sem várják az Urnak segítségét, hanem már annak előtte szemben főkellenek a' Sátánnal. Így cselekedék Eva, a' mi első Anyánk, s' roszbűl-is vővé hásnát. Az Ur-é ebben az harczban mind az erő, mind a' segítségem, s' mind pediglen a' győzedelem adás. *En nálam nélkül, így áll az UR JESUS, semmit sem tehettek, Jan. 15. v. 5.* Nem hijában mondgya Mofes: *Ha a' te orzád nem jár mi előttünk, ne vidgy-ki minket ez helyből, Ki-jöv. 33. v. 15.* Dávid-is pediglen: *Te benned bizván erőssen cselekeszünk, és ő (az Isten) el-tapodgya a' mi ellenségünket, Solt. 60. 14.*

2. A' kicsiny hitű és gyenge szívű embereket, a' kik cselekedésben vévén, melly erőtelenek ök a' kisirtőnek meggyőzésében, elméjekben el-bádogyadnak, és az Őrdögön való diadalom felől majd többire kétségben esnek. Mert az Ur Isten meg-segíti az Ő meg-kisirtetett hiveit, kivált-képpen mikor láttya, hogy a' Sátánnak meg-győzésében egészen ki-mutatta már magát az emberi erőtlenség. Nem kellene hát minden reménysegeket le-tenni, hanem inkább büntelen kellene nézni az Isten segítségére s' várni az Istennek segítő seregeit, semmit benne nem kételkedvén, hogy az Isten neki az Ő nagy bűkségeken segítséggel nem lenne; mivel hogy azt az Isten meg-is igerte az Ő hiveinek, *Solt. 24. v. 20. és, 40. v. 15.*

III. In-

Sátánt fordítsa-el rólad: mert az-is az Istentől vagyons' Isten segítségével. Ő az, a' ki minket könyörögni tanít, *Rom. 8. v. 26.*

Azt mondod utólyára: *Edgy dolog igen gyötör engemet, hogy én olyan dolgokat kenszerittetem gondolni az Isten ellen ottan ottan, a' mellyekre ugyan meg-reszket nekem egész testem?*

FELELET. En-is edgyre kérlek tégedet. Azokat a' te gondolatodat az ő nevekről és nemekről ezen e' világon senkinek-is meg ne jelentsed: mert okot adtsz arra, hogy más-is ugyan azonokat, avagy azokhoz hasonlókát gondollyon ottan ottan a' Felfejes Isten ellen. Tarts-meg ezeket azok ellen. (1) Ha te azokban meg nem edgyész a' Sátánnal, egyedül csak az Ő bűnei léznek azok, és nem a' tiéd. (2) Te, mivel hogy kézbe vólnál edgy sem-pillantásban meg-halni, mint sem olyan dolgokat gondolni, hasonló vagy azok alatt a' Mártynomokhoz, a' kik kézzebbek Istenért meg-halni, mint sem Őtet, minden érdeme kívül, valami módon káromlással illetni. (3) Mivel soha a' Sátánnak ezeknél tűzeseb nyilai nincsenek, ezek ellen leg inkább fel-öltözzed az Isten fegyverét, és imádkozzál-is leg-buzgóságokban, s' meg-látod, miképpen az Ur meg-segít tégedet, és bé-zárván azok ellen bízvednek ajtaját, Őrök életre nézendő szent gondolatokkal tölti-bé a' te szivedet, AMEN!

A' SATAN KISIRTETI,

ellen való

K Ö N Y Ö R G E S . :

XXXXXXXX Ram J E S U S , a' ki engemet nem
U csak teremttél, hanem meg-is váltottál,
XXXXXXXX irgalmasságnak Istene vagy te, és az ő boró-
XXXXXXXX gattatásokban s' lelki harczokban te hoz-
zád folyamodóknak erős gyámola, te néked, Uram Iste-
nem, alázatofan reménkedem, ne hadgy-el engemet szo-
rongattatásomnak és lelki harczomnak idején; hanem
áily mellém erős lelked által, és te magad viaskodgyál én
érettem az én lelki ellenfégim ellen. Háborgat engemet a
test, én édes meg-váltóm: háborgat e' világ; de minde-
neknek felette fel-emelte magát ellenem a' pokolbéli Sá-
tán. Mint hegyes őfztön a' testemben ragadott, és erőffe
éjjel nappal csapdos engemet. Szüntelen kifztet a' bünre,
és annak utánna a' kétségben esésre. Meg-térnék, szerel-
mes J esusom, te hozzád; de térésemet meg-akadályozza:
föt nem-is vétenék Felféged ellen; de ott-is hálójában ke-
rit bé engemet, az hol ingyen meg sem tudnám gondolni.
Oh én idveffégemnek Istene, ne hadgy-el engemet! Te
vagy az én erőffégemnek Istene, s' miért vetnél-el magad-
tól engemet? Adgy énnékem Uram diadalmat ezen az
álnok kigyón: adgy erős lelket és szívbeli bátorságot min-
den practikai ellen. A' te jó lelked vezérellyen engemet,
én Istenem, egyenes úton. Uram! biztás engem, mi-
kor a' Sátán rettent. őriz engem esettől, midön el-ejteni
igyekezik. Erőffits-meg szerelmedben s' félelmedben,
mikor ő engemet ezektől el-akar szakasztani. Hiszem, I-
sten, te meg-rontottad ötet: adgyad azért, édes meg-Vál-
tóm, hogy ez az úndok Lélek az én lábaim alatt-is, romol-
hasson-meg hamar. Tied vagyok, mert meg-váltottál en-
gemet én idveffégemnek Istene. Szabadíts-meg tehát en-
gemet az én lelki ellenfégimtől, hogy naponként félelem
mel és rettegéffel ki-munkálkodhassam lelkem idvef-
ségét, A M E N !

Régen fundamentumban el-készült, és
magas Toronyban fel-vonattatott,

VILAG HARANGJA,

a' mellyel;

A' Bölcs Prædicator Salamon minden rendben karban, s' ál-
lapotban lévőket az Isteni Tiszteletre
őszve gyűjt, és be-harangoz.

az az:

J O Z A N T A N A C S,

melyben;

Az Isteni szolgáltnak az ő idejében s' alkalmatosságá-
ban való végben vitele ugy tanácsoltatik,
hogy egyszer s-mind parancsoltatik-is:

Hogy e' világ Iffiai, legyenek
Istennek jó szo hallo Fuhai,
és szolgálai.

avagy;

L E L K I E L M É L K E D E S E K
mellyekben;

Az Iffiaknak az Isteni szolgáltnak való serenség javal-
tatik; a' bün vélek utáltatik, a' veneknek tehetetlenségek
s' erőtelenlégek ki-fejlesztetik; melyet a' Dobi Keresztényi
Gyülekezetben el-prædikállott, mostan már közön-
figes haszonra ki-bocsátott:

GYULAI MIHALY, D. E. L. P.

D E B R E C Z E N B E N

Nyomt. TÖLTESI ISTVAN által. 1683.

I. Sam. 2. v. 30.

A' kik engemet **TISZTELNEK** azokat meg tisztelē
de àkik engemet meg-utalnak, meg-utáltatnak.

Ephes. 5. v. 16.

Arron is meg-vegyétek az jó-alkalmatosságot, mert à
napok gonofs;ak.

I. Johan. 2. v. 13.

Ezt írom néktek **ATYAK**: mert ismeritek azt à ki e-
leitül fogva vagyon. Irok nektek **JFFIAK**, mert amaz go-
nos;t meg-győztétek. Irok nektek **GYERMEKEK**; mert
ismeritek az Attyát.

2. Timoth. 3. v. 15.

Gyermek sígedtül fogva tudtad à szent írásokat, mellyek
tégedet bölcsé tehetnek az idvességre à Christus Jesusban valo
bitnek általa.

I Timoth. 5. v. 1, 2, 3.

A' vén embert meg ne dorgálljad hanem incsed mint A-
tyádat; az Iffiajakat mint atyád-fiait. A Vén Ass;sonyi ál-
latokat mint anyáidot; az Iffiu Ass;sonyi állatokat mint bu-
gaidot minden tisztasággal. Az özvegy Ass;sonyi állato-
kat meg-becsülljed &c.

Approbatio Operis.

Postquam Vir Reverendus, operarius in
Vinea Domini diligentissimus, Domi-
nus Michaël Gyulai Ecclesiæ Dobienfis
Pastor, Conciones novem in Ecclesiastis
caput duodecimum versus priores elabo-
rasset; & populo Dei cum zelo proposuif-
set; eadem typis mandari volens, ex syn-
ceritate commendo, approbo, & usui pi-
orum per utiles esse judico.

Datum Debrecini. I 6 8 3. die
I 9. Martii.

Samuel Köleferi Ecc. Deb. Past p. t.
Ecclesiarum Vicinarum Senior;
& Synodi Generalis
Scriba.

Post quàm has conciones à Reverendo
D. Michaële Gyulai pro nunc Pastore
Ecclesiæ Dobienfis fidelissimo, de instituti-
one Juvenum, ac senum pro ratione vitæ
eorum piâ industriâ scriptas, & in eadem
Ecclesia Dobienfi diversis temporibus lin-
gvâ vivâ propositas, inter varia negotia
raptim percurrissim, nullosq; errores Re-
ligioni Orthodoxæ contrarios invenissim,
dignas eas typis mandandas judicavi. Igi-
tur Lector benevole depositò omni judi-
ciò sinistrò, tutò legere, & ad institutionē,
æternamq; animæ tuæ salutem servare po-
teris. Vale diù.

In Medgyaszó, die 19. Febr. An. 1683.

Joh. P. Somosi Ecclesiæ Megyaszai-
um Pastor; & Dioceseos, Aba-Uj-
var Torna & Sááros

Inspector indignus.

Tudos Sibelius Gaspar Daventriai Ec-
clesiának szép hirrel nével tündöklő
Prædikatora ezen bölcs Salamon Tanitását
harmincz harmadic tanitásában, világ ele-
iben bocsátotta; Azert hogy magyarul
Tiszt. Gyulai Mihály Uram D. E. L.
Pafzt. az Magyar Izraél előtt, el-prædikál-
lotta, és ugyan à szegény Magyaroc idves-
ségére világ eleiben ki nyomtatni akarja,
az Ur Isten boldogicsa mind a' munkást,
mind pedig az szent munkát. Exod. 25. 1.
2. 3. &c. Vegye el a' munkás a' jutalmat.
Matt. 25. 21. An. 1683. die 19. Janua.

Báczoni András Szikszai Ecclesiának
Tanitoja; Borsod, Gómör, és
Hont Vármegyékben levő
Prædicátoroknak együ-
gyű Inspector.

AJANLO LEVELECSKE.

A Z Isten Igéjéhez, s' annak terjedéséhez nagy indulattal, és buzgoságos f;errettel gerjedező Tisztelletes Tudos Férfiaknac:

Tisztelletes:

KÖLESERI SAMUEL Uramnac, a' Debreczeni Keresztyényi Sz. Gyűlekezetnek egyik érdemes Lelki Pásztoránac; a' Debreczeni Tractusnac igaz lelki ísmérettel szolgáló Senioránac; és a' Generális Synodusnac választott hűséges Scribájánac; nékem-is gyermekségemtől fogván valo becsülletes jó akaro Uramnac

Tisztelletes:

FELVINCZI SÁNDOR Uramnac, a' Debreczeni Keresztyényi Sz. Gyűlekezetnek edgyic érdemes Lelki Tanítójánac, a' Debreczeni Tractusnac hűséges Notáriusánac; igen kedves, és bizodalmas jó akaro Uramnac:

Becsületre méltó Nemes, és Nemzetes, Isten tisztességét szerező;

JONA

A J A N L O

JONA ISTVAN Uramnac, Debreczen Várofsánac, mostan Fő Eskút, vagy másodoc hűséges Birojánac; s' nekē igen kedves, s' becsülletes jó akaro Sogor Uramnac:

Az irgalmasságnac ki merithetetlen kutfejetül, az világosságnac Attyatul lelki testi ajándékokat, és jó egészséget kívánoc!

Tisztelletes Uraim, s' Nemzetes Sogor Uram jól szoll a' Bölcs Prædicátor, Eccl. 3. v. 1. Minden dolognac ideje vagyon, és ideje vagyon égh alatt minden akaratnac; midőn azért nézném, és eszemben forgatnám e' mostani Keresztyén Világnac változo állapotat, mellyben ember magánac semmi állandóságot, semmi megmaradást nem igerhet, ehez képest az emberek között fokban a' jotul igen megidegenettek, s' el halgattyác a' lelki dolgokat nyavalyájoc nevekedését látván (Psal. 39. v. 3. Lament. 3. 16.) Nem gondolják azt meg: Hogy a' ki a' mennyei-jeket, és lelki dolgait nem oltalmazza, annac elvesztésével a' testieket is elveszti, (Marc. 8, v. 35.) Ugy látom eljött a' gonosz akaratnac ideje, annyira hogy az emberek

A4

berek

LEVELECSKE.

berek az Evangeliom világánál vakoskod-
 gyanac, bűnök rettenetes fekete táborát
 nem láttyác; az egre hangossan ki álto vét-
 keket nem hallýác; az Isten fel lobbant ha-
 ragjánac tűzét Hazánc, s' Nemzetűnc el-
 len nem érzic, s' nem fájlallyác, mellyet
 e' világ vize el nem olthat, hanem csak a'
 szent Irás folyamatibul, hitnek vedrivel
 merítettett (Eesai. 12. 3.) bűnön valo Pe-
 teri, s' Máriáji siránkozás (Mat. 26. ult.
 Luc. 10. 39.) Dávidi meg terés, s' pœni-
 tentia tartás (Pfal. 51.) Ezekiafi könyör-
 gés (Eesai. 38. v. 3.) Jofaphathi bizodaló
 (2 Cron, 20. 20.) De jaj sokaknac e' Ke-
 resztyén Világban élőc kőzzül, mert eze-
 ket el hagydtác, már nem is tudatlanság-
 bul vétkeznek, hanem Isten ellen valo
 pártolkodásbul (Eesai. 59. 2.) tudván a'
 jott nem cselekeszic ezt, értvén meg kű-
 lömbőztetéssel a' gonofz, vagy törvényes
 dolgot követnek törvényteleniséget, olva-
 ván a' törvént, és az egyenes dolgokat, lá-
 boc alá tapodgyác azokat, és csak azért i-
 gyekeznek szent parancsolatokat tudni,
 hogy a' tilalom ellen annális inkább nagyob-
 ban, és rettenetesebben vétkezzenek;
 hogy

A J A N L O

hogy majd minden rendek között be tel-
 lyek amaz kőz beszéd: Multum scientiæ,
 parùm Conscientiæ; igen vån hát most i-
 deje a' gonofz akaratnac, ennek orvoslásá-
 ra indult fel Isten kegyelmébül az én szi-
 vemis, a' mint kegyelmetek is ebben ejjel,
 és nappal izzadoz, és fáradoz; De mivel
 hafznossab a' jo akarat, és annac követése,
 ezt valasztottam magamnac, hogy enis
 az Isten Sátora eppitesére adnék valamics-
 két, a' mint e' kevés munkámban meg is
 mutattam.

Tiszt. Uraim, s' becsülletes Sogor
 Uram, ne légyen kigyelmeteknek nehéz-
 ségere hogy akaratomnac készsege szerint
 ez Iráskámat kigyelmeteknek adni s' aján-
 lani el nem halgattam. Nem azért csele-
 kedtem én ezt el-hidgye kigyelmetek
 mint ha kigyelmetec illyet, vagy ehez ha-
 fonlot nem tudna irni, nem is azért hogy
 e' nélkül nem tudna kigyelmetec tanulni;
 De azért hogy kigyelmetec T. Uraim
 volt énnekem gyermekfegemtül fogva in-
 formáloim, már ezzel akarom kigyelme-
 tek hűséget meg köszönni, mert nincsen
 jobb mint ember nec háládonac lenni az

LEVELECSKE.

közlőt jó téteményert; enis becsülettel emlékezem a' k' egyelme'tec hozzám való jó akarattyárul. Nemzetes Sogor Uram pediglen kegyelmednec nagy indulattyát vettem én hozzám eszemben, nem csak én hozzám pedig hanem az egész Ministriumhoz, ezt nem szegyenlem mindenec előtt declaralni. Ezeket így értvén úgy látom vagyon a' jó akarasnac helye és ideje a' k' egyelme'tec szivében, a' mint más istenes munkához úgy ehézis, kiert Isten kegyelme'teket adgya meg. Vegye azért kegyelme'tec T. Uraim jó szível, mert en kegyelme'teknec jó lelekkel adom, ajánlom dedicalom; Kegyelmedis N. Sogor Uram tegye közel a' szívehez ez kegyes munkácskát, olvassa k' egyelme'tec mindnyájan kegyes indulattal, Commendalván ma'foknac igaz szeretettel; őrizze k' egyelme'tec a' ball szívell s' szájjal szollo embe' rektúl (k'ickel mindazaltal kevesset vagy semmit sem gondoloc) a' kegyes olvasois olvassa jó elme'vel, és több istenes munkácskák között ne tegye félre. Eze'c után kegyelme'teket mind kedvesivel együtt Isten eltesse fokáig, erőtlensige'kben gyamolicsa

föttig

AJÁNLO LEVELECSKE.

föttig, szomoruságokat enyhicse mind éltig, Isten Kegyelme'teket vezesse fokjoig. Amen! Irám Dobon 1683. die 22. Martii.

Kegyelme'tec jó akaroja az Ur
szerelmében Attyafia
Gyulai Mihaly.
D. E, L. P.

Iffiaknak à vétkekről való el-intő Tudemannya.

Prædikatori Kônny. 12. V. I.

Örvendez Iffiu à te iffuságodban és vidámicson meg tégedet à te síved à te iffuságodnak idejében, és járj à te sívednek utáiban és a' te símednek látásiban: De meg tudgyad hogy mind ezekert az Isten tegedet itilette vonson.

Kezdő beszéd:

Bölcs Prædikator Salamon azon igyekezik hogy meg-probálljon mindeneket egñ alatt, föld hátán lenni hijában valóságának. Præd. 1. v. 2. Azt peniglen mind rendel sèdifel, illyen modon: Hijában való a' testi bölcsesség, munka, Cap. 1. v. 3. usq; ad finem. Hijában való földi gyönyörűség. Cap. 2. v. 2. ad 25. Hijában való dolog, az Isten ajándékával való gonosul élés. Cap. 2. v. 25. ad finem. Hijában való az embernek világi sörghalmatoslága. Cap. 3. v. 1. ad 12. Hatalma. Cap. 3. v. 12. ad 16. Hamisslaga latorlága. Cap. 3. 16. 17. Halála. Cap. 3. 18. ad finem. Hijában való à begénylég. Cap. 4. v. ad 4. Mesterlig. Cap. 4. v. 4. Restlig. Cap. 4. v. 5. 6. Fõsvenység. Cap. 4. v. 7. ad 13. Gorombaság, Cap. 4. v. 13. ad finem. Isten előtt való hamarkodás, ebtelenség. Cap. 5. v. 1. ad

1. ad 9. Telhetetlenleg. Cap. 5. v. 10. ad finem. Fõsvenység, sobráklág. Cap. 6. Akar micsodás időben éllyen az ember ezen à világon de az idő az embert jobbá nem teszi, nevetés, sírás, somorulág, &c. Cap. 7. v. 1. ad 26. Parána Asszony szerelme. Cap. 7. v. 26. ad finem. A' külső dolgoknak igazgatása. Cap. 8. v. 1. ad 9. A' véték-is hijában valóság. Cap. 8. v. 9. ad finem. Ez életnek-is hijában valóság. Cap. 9. v. 1. ad 6. vigan élés az Isten ajándékival Cap. 9. v. 6. ad 15. Az világi bölcsesség. Cap. 9. v. 15. ad finem. Mint visellyük magunkat az Hatalmasokhoz, Királyokhoz, Fejedelmekhez. Cap. 10. Ha az ember jól nem teszi mással az is hijában valóság. Cap. 11. v. 1. ad 7, Az hõssu életnek-is halál à vége az is hijában valóság, Cap. 11. 7. 8. Mikoron már mind ezeket el-vegezte volna a' Bölcs Prædikator, az iffuságnak világi gyönyörűségét, a' vénsegnek is erõtelenességét hijában valóságnac mondgya lenni. Cap. 12. v. 1. ad 10. Fog azért itt è fel vet igikben az iffiak intéséhez kik erejekben, egésségeben bizakodván szeretnének vétkezni, ne vétkezzenek.

SUMMAIA à LECZKENEK:

Iffiak el-intése à vétkekről s' rettentő oka.

Két R E S Z E I vадnak:

(1) Intés mellyet tagadás-képpen kel vennünk: *Örvendezz, Iffiu à te iffuságodban &c.*

(2) Rettentő oka: *De meg tudgyad, &c. &c.*

MAGYARAZATRA való KERDESEK.

1. Vallyon nem id e' ezzel az intéssel à Bölcs Prædi-

Prædikator az Iffiaknak bűnre való testi bátorlágot?

(2) Talám nem is szabad örülni Embernek iffiuságában, amaz szerint; Prov. 5. 18?

(3) Az iffui állapot tetők é Istenec, Mert ihon itt büntetéssel fenyegeti őket?

F. az elsőre. Nem ad: (1) Mert ez *Ironia* az az: olyan szólnac formája, melynek ki-mondása alatt, más véle ellenkező dolgot értünk: Mint p. o. 1 Regum. 22. v. 15. *Meny el és jó szerencséd léssen; az az: El ne meny, mert nem léssen jó szerencséd; mint a' következendőkül ki-tetők* Ismét: Matt. 26. 45. *Alugyatok es nyugodgyatok; az az: Ne alugyatok ne is nyugodgyatok; mert el-közelget az ora melyben az embernek fia adattatik a' bűnösök kezében.* Ismét: Lam. 4: v. 21. 22. *Eörüly és vigadoz: Edomnak leánya ki lakozol Husnak földében &c.* az az: Ne örülly azon hogy most így járt Jerusálem, Mert meg látogattya az Ur a' te álnokságodat Edomnak Leánya meg-jelenti a' te bűneidet. Mich. 7. 8. (2) Mert ez jora való intés, hogy annak el-tavoztatása által, beme eleiben ne rakjác az Iffiak gonoszlágit. Psal. 50. v. 21. Azert ez intés ertelme ez: *A' bünt mely Isten előtt utálatos, lelkednek testednek igen veszedelmes el távoztasd.*

Avagy így:

Hallom s' tudom én hogy ti iffiak mod nélkül elmentek a' testi gyönyörűsignec gyakorlásában, a' bép intésnek nem engedtec, intőiteket meg csnfollyátoc, nevetitec, és az Istenec, s' Istenfelőknek bősűségára éltek, mert e' vilaggal csak jádczotoc, rebeskedtek,

tec, tobzotoc, tánczotoc, paráznalkodtoc, bitkozotoc, káromkodtoc, az Istenec nevére hamissan, és helytelenül esküötök, hogy az Isten csak halgat azt tudgyátoc hogy meg sem büntet, mivel hogy ezec mind így vannak eregy járj sived kívánlágában, bemeid látásában, de nem mind úgy léssen az a' mint te gondolod; hanem Istentül meg-iteltetel, Ez illyen hivattatic már bolond iffianac, Psal. 14. 1. L. c. 15. v. 13. & Luc. 12. v. 20.

FELELET a' másodikra. (1) Nem szabad örülni a' bűnben. Ezech. 25. 6. 7. *Eörülly lelekből minden meg utálatosodbul Izrael földén adlak tegedet ragadomnyul a' pogány népeknek &c.* Isten népének büntetésében sem szabad Lam. 4. 21. 22 Mich. 7. 8. Iffiuságodnac vétkeiben sivednecc gonosb kívánlágában Mat. 15. v. 19. bemeidnecc látásiban is ne gyötrödgyél. Jobi. 31. 1. 7. 10. Matt. 5. 28. (2) Hanem szabad gyöngörködni az Urban Psal. 37. v. 4. *Gyönyörködgyél az Urban és meg adgya tenéked a' te sivednek kérését* Psal. 97. 12. *Eörüllyetek igazak az Urbā &c.* Ps. 9. 8. *Erómmel énekellyetek, örüllyetek &c.*

Felelet az harmadikra: Tetczic így ha Istennek engedelmeskedel. Psal. 119. v. 9. 1 Tim. 4. 12. Ha a' te iffiuságodnac, virágát ördögnek nem benteled, testnek, világnak kívánlága szerint nem él. Luc. 15. 13. 1 Joh. 2. 15. 16. 17. ugyanis a' benteletű Iffiaknak az Isten hősű életet igert, az ötödik Parancsolat úgy tartya. Eddig vagyon világosítása a' leczkenek.

T U D O M A N Y:

Iffiuságod idejében cselekedett vétkeid, vésfígédben büntetéssid. Innen jó ki. Eörvendez iffia a' te iffiuságod-

ban &c. De meg tudgyad &c. 2. Sam. 12. 11. 12
Job. 13. v. 26. Psal. 25. v. 7. Job. 20. 11. Jerem
31. v. 19. Psal. 90. v. 8.

1. *Ellenvetés:*

2. Sam. 12. 13. *Az Úr is el-vette a' te bűnödöt,
Azért az Isten iffjuságom vétkeért nem büntet vense-
gemben,*

Felelet:

Nem jön innen a' ki: Mert a' Dávid bűnit Isten
ebben vette el hogy ő maga azért meg nem hal v. 14
De a' kis Gyermeké melly lett neki bizonynyal meg-
hal. Azomban az is meg lett a' melly vagyon vb9.
11. 12.

2. *Ellenvetés:*

1. Regum. 21. 29. *Mivel hogy azért Acháb meg
alázta magát én előttem nem hozom reája a' veszedel-
met. Azért az Isten az iffjuságom vétkeért vensegem-
ben nem büntet?*

Felelet:

Nem el vette azt a' veszedelmet Achábtul az Isten
hanem el-hallastotta máborra: mert így szól: *Az ő
fiának idejében hozom el a' veszedelmet. az ő házára.*
v. 29. Meg is lőn ez 2 Regum. 9. 25. 26. Nem ál-
hacz hát ezzel meg, s' ne vétkezzel affelől iffjuságod-
ban. Bizonyító okai a' Tudománynak:

1. Hogy az által Isten meg-térefre indicson 2. Sā.
12. 12. Innen vagyon már az, hogy ha az ember el-
felelkeznéc is iffjuságának vétkeiről, de még is az által
a' büntetes által ešében juttattya Isten, és a' lelki if-
meret iffjuságának bűneit. Psal. 25. 7. Deut, 9. 7.
Gen 42. v. 21. 22.

2. Hogy

2. Hogy az ember a' maga sentségeben ne bizzék
még az ő vensegének idején-is; Es hogy meg tud-
gya azt, hogy a' vétkek maradéki akar meddig ellyen
e' világon benne vadnac.

3. Hogy a' bűntül meg-sűnnyél. Ezech, 33. 11
Hasnait jelentem:

Első Hasna oktatás: (1) Az Iffjuságban csele-
kedet vétkeid az Isten előtt feledékenysigben nem
lešnec. Mert ihon büntet erette. Gondolkodgyál
hát iffu rola mikeppen vétkezzel a' te iffjuságodban!

Kérdés.

Vallyon mellyek az iffuságnac vétkei, a' mellyek
vensegedben büntetésid?

Felelet:

Meg mondatnac ugyan e' leczkében tövei, gyűke-
rei az iffuság vekeinec; de lássuk ágait. (1) A' si-
bül sármazott, ki-ágazott, s' ki-leveledzet kevelység.
Abd. 1. 3. 4. (2) A' fel-fuvalkodóság. Esaz, v. 17.
(3) Negedség. (4) Gonos kívánság, (5) Ros
indulat. (6) Fajtalanság. (7) Feslet erkölcs. (8)
Paráználkodás. (9) Resegeskedes hejje hujja tob-
zodás tánczolás. (10) Bujaság. (11) Istente-
lenység. [12] Szörnyü sitok átok, káromkodások.
[13] Verekedések öldöklések. Ezek s' ezekhez ha-
lónlok azok a' vétkek mellyeknek büntetési [ha vense-
leget érš] meg kerülnek.

Obj. Irtozni kel hát a' v nsegtül ha ugy van a'
dolog. Fel. Nem a' vensegtül kel irtozni, hanem
a' bűntül s' abbul következő büntetéstül Heb 10.
31.

Kérdés:

Mennyik a' Vénségnek büntetési?

Felelet:

Számlálhatatlanok. Pŕfal. 34. v. 20. *Sokak az igazaknak háborgattatási* Elöl is számlál a Bólcs Prædicator ennek a' következendõ versekben. De hogy meg ércsük jobban tehát azok a' büntetések czellyára nézve két félek:

(I) Lelkiek, u. m. a' Sátánnak külõmb külõmb kifizeteti, és sok bûnök, mellyek az meg vetettek nézve az hitetlenek elõt csak játék, de az hivek elõt somorkodás, gyöttelelem, és gyakorta valo sohajtás. Rom. 7. 24.

(II) Testiek, u. m. Meg aggot fő fájás; melly álomban ejtõ betegség, gutta ütés, inak szakadozás; meg vont inuság, szakadozott belüség, görcs, kország, fő bédelgés, reketés, komor kedvüség, eselõség; dühõsködés, ének el vesése, némelyleknek betegségekben tetczõ isonyu kepzések; bolond hagymáz betegségben; viztül isonyodo betegségben siketségben; bembfájás; nátha, fogh fájás; torok gyík; fülv; Aßbu kország; nehezen lehellés; kéznek vagy lábnek meg rövidülese; oldalfájás; tudõnek, lépnek dagadása, máj rothadás; hideglelés; bú fájás; nagy ehetes; &c.

Kérdés:

Micsoda számláltatik még a' testi nyavalyák és büntetések közzé?

Felelet:

A' vénség; Mert ha az ember el nem eset volna, fel

fel nõt volna csecsemõségben, gyermekségben, felserdültségben, ifjuságban, de meg hajlot idõre, és vénségre soha nem jutot volna. Adám, és Eva penig abban az ép állapotban meg maradván soha meg né vénültenek volna. De vallyon s' kicsoda gyõzné a' nyavalyákat s' büntetéseket laistromban le írni? senki sem. Lásd Pál Apostol nyomoruságának laistromát. 2. Cor. 11. v. 23. 28.

NB. Mind ezekrül ide aláb a' vénségnek büntetéserül érteni fogunk bövebben.

(2) Gyakran jól esik ez: *Iffjuság bolondság.* Mert vétkekkel tellyes. Pŕfal. 85. 9.

(3) Boldog ifju az, a' ki a' jelenvalo idõben gondot visel lelkerül; az el mult idõket számlallya, s' azokban lött vétkeit sirattya, a' jóvendõ idõkrül s' dolgokrül serényen gondolkodik; mert az Istennek sok itelit elkerüli.

Máfordik Hasna Rettentés:

(1) Az ifjakat, kik a' bûnnek cselekedtitül meg nem bûnnek, kik paráznak, gyilkolok, orvosok, tolvajok. &c.

(2) A' véneket, kik azt kívánnák még hogy bûntén olyan gonoszságot cselekedhetnének s' ugy vihetnék végben mint ifjuságokban meg cselekedtek.

Harmadik Hasna Intés:

(1) Az ifjakat hogy jóvendõt gondolván bûnõket utállják meg, meg ismérven romlott állapotokat, meg gondolván jóvendõbeli meg büntetéseket. &c.

(2) A' véneket, hogy ifjuságokban eset bûnõket

ket erőssen sírassák meg.

(3) Mindnyájunkat hogy a' büntül irtozzunk, s' isonyodgyunk, mint Istennek rettenetes haragjátul. Könyörögjünk hogy Isten mind a' büntül s' arra valo alkalmatosságtul őrizzen. Esai. 54. 4. Amen!

Iffjaknak el intetése a' vétkekről.

Prædic. Könyv. 12. v. 2.

Vesdel az haragot a' te sívedből; és vesdel a' gonoszt a' te testedtül: mert az iffjuság mint sínté a' mi süle-
tésünk hijába valóság.

Kezdő beszéd:

A Dgyad szerelmes Fiam a' te sívedet énnékem: Igy bõltat vala régenten Isten a' Bölcs Salamon által. Prover. 23. v. 26. A' mellyben az Isten a' sívnek tökéletességet kívánnyá, ugyanis az ember síve minden erkölcsi cselekedeteknek kut feje. Prov. 4. 23. Ha azért sívedet Istennek akarod adni az ő kívánsága szerént, tarcs tisztán sívedet, ha tisztátalan megtisztics, mert a' sívedből ki folyo életnek cselekedetiis ugy lehetnek tiszták. E' végre tanácsoltatik már itt hogy a' sívből vesd ki az haragot, a' gonoszt a' te testedből, hogy tisztán adhasd sívedet Istennek. Summája az igéknek: Iffjak haragjának, s' bujálkodásának tilalma, annak derekas okával együtt.

Részei: (1) Haragnak s' bujálkodásnak tilalma: im ezekben: Vesdel, haragot. &c.
(2) E' tilalmazásnak oka: Mert az iffjuság. &c.

Kérdések mellyek a' leczkét világosittyák, és magyarázzák?
[1] Mit

[1] Mit kel érteni az haragon, mellyet az iffjunak az sívétül el kel vetni?

[2] A' gonoszon mi értetik?

[3] Az iffjuság miért mondatik hijábanvalóság-
nak?

Felelet az Elsőre: [1] Kell érteni a' boszszonkodásnak legh első mozdulását az ember sívében. Matt. 15. 19. Az embernek sívéből jönnek ki a' gonos gondolatok, &c. A' melly szokot származni a' vérnek büségétül, Jerem. 5. 8. velle együtt munkálkodik a' testi kívánság. Rom. 7. 7. [2] A' boszszu állást, melly az haragnak gyümölcsse. Matt. 15. 19. Gyilkosságok, paráznaságok, tisztátalanságok, lopások. &c. Ugyan-is az ifju akarmire sem hajlandó ha meg haragzik, mint a' boszszu állásra: Prov. 6. 34. vérontásra, Gen. 4. 8. Es hogy maga magának itiló bírása legyen. Psal. 81. 13. Mellyrül azt írja Sz. Pál Thimotheusnak: Az iffvi kívánságokat tülled el vessed 2. Tim. 2. 22. [3] Mintha mondaná: Ne boszszoncs haraggal Istent, te ellened valo haragra. Psal. 4. 5. Igen hasznos intés hát ez! [4] Sívedet, tested az Isten elõt gyülséges vétkektül, mellyek lekednek testednek kárára lennének meg üresseted, tisztitsad. Jerem. 4. 14. 15. Hogy meg tartassál; mert itt az haragot emliti mint sívedet mocskolo vétkét, a' többit utánna érti. Prov. 6. 16. 17. &c.

Felelet a' Másikra: [1] Nevezetessen kel érteni a' külső paráznaságot, annak jeleit, gyümölcsseit, és alkalmatosságit. Job. 36. 14. Az ő gonos iffjuságokban halnak meg, és az ő életük meg sünik a' paráz-
nákkal

nakkal együtt. mellyrül az hetedik parancsolat elégedendôképpen meg tanit. *Gonosznak* mondgya azt; mert az ember lelkének, testének örök veszedelmet szerez. Prov. 7. 27. Mellynek el távoztatására igyekezetet ad e' szocskában: *Vesd el a' gonoszt a' te testedtül.* Ugyanis azt szokta az ember el vetni magátul a' mi utálatos, ilyen már a' paráználkodás, e' miá veszet vala el mind Isten, s' mind emberek előtt becsületi Dávidnak. 2. Sam. 12. 13. Elveté a' gonoszt testétül amaz iffiu *Joseph* nem akarván engedni a' *Potiphár* Felelége kívánságának hogy véle paráználkodnék. Gen. 39. 7. 12. fel magasztalá Isten Királyá Ión *Aegyptomnak.* Gen. 41. 41. Azt kívánná már Isten itt, hogy minden iffiak *Josephi* indulattal bírnának. [2] Kell erteni a' bujálkodást, és az iffiai kívánságokat. 2. Tim. 2. 22. Eph. 4. v. 22.

Felelet az harmadikra: (1) Itt ez által meg előzi Isten ellenvetéseket ai iffiaknak melly így vagyons: *Hogy ez iffiu Legeny letemre örüvendezô, vidam legyek sivemnek utában járjak, és semeimnek látásit el-kövessém, haragos, és kevély legyek, szeretôket tarcsak, s' azokat szerelém ének mondással bujaságra indicsam, velek örüllyek, világi módon ellyek, hegedültessem magamot tánczollyak, és minden csintalanságot el-kövessék iffiuságom tartya, hozzám illik én hozzám, nem vagyok még en apos, csak úgy ülnek veszteg mint valami vén anyos, ségyen volna az, ilyen iffiu legemnek, mint én csak *Karuskának* neveznének engemet és így csak hijában hervastanám el-iffiuságom virágát. &c, Luc. 15. 13. Erre az ellenvetésre felel meg itt az Isten lelke ilyen módon*

don a bölc *Salomon* által: *Az iffiuság hijában valóság.*

(2) Mondatik az iffiuság hijában valóságának [1] A' bűn cselekedfre hajlando voltokra nrzve, ugyan is hajlandok. [1] a' tisztatalanságra bujálkodásra. 1. Tim. 5. 11. 14. [2] Kívánságoknak be töltésére, Joh. 21. 18. Eccl. 12. 1. [3] Szemtelenlegre. Prov. 7. 13. 21, [4] A' Tudománnak és jó tanácsnak meg utálására. 1 Reg. 12. 8. 1 Sam. 2. 25. [5] Vakmerôlegre, alhatatlanságra Act. 15. 38. [6] Törvengtelen sok dolgoknak követésére, Luc. 15. 12. Marc. 14. 51. [11] Hogy az iffii idô jövendôbeli sok nyomorúságoknak szerző és érdemlô oka: ugyan is, sok dolgokban avattyác magokat, erejekben bizván, törvénytelenül cselekedvén, mellyec miá, sok és nagy veszedelmekben esnek. Esai. 40. 30. Psal. 78. 31. 63. 2 Rag. 8. 12. Deut. 32. v. 25, Amos. 4. 10. Lam. 5. v, 13.

T U D O M Á N Y

Az ember sivének bűne, a' külsô tagait is bűnre viszi. Innen jû ki: *Vesd el az haragot.* &c, mint ha azt mondana: Elsôben csak meg gondollya az ember a bűnt belsôképpen; az után viszi végben külsôképpen. Sz. Irasbeli bizonyságok.

Gen. 8. 21. *Az embernek sivének gondolattya gonosiffiuságátul fogva* Gen. 6. v. 5. Im hallod gonos az ember sive, a' berint sok gonost is cselekedik. Mat. 15. 19. Prover. 4. 23. Luc. 6. v, 45.

Okai e' Tudománnak:

[1] Mert az ember sive mû-helly Valamiképpen hogy

hogya' művelec az ő művöket az műhelyen csinál-
lyák ostan kißen ugy adgyák ki: Igy bintén az ember
bive jonak és gonosnac műhelye s' onnan bocsáttatik
ki a' gonosflág avagy a' jofág. Matt. 12. 35.

[2] Mert valamiképpen hogy az ember az ő bémé-
nec látása után jar; így bintén az ő bive nec gondolat-
tya után mégyen az gonosflágnac végben vitelére Dá-
vid [1] Csak meg látá s' meg nézé *Betsabét*, az után
meg-kiváná, biveiben el-gondolá a' paráználkodást,
ostán. [3] végben vivé bándékát 2 Sam. 11. 2. 3. 4.
Többet is így babogaff ide,

[3] Mert a' test magában a' bive gondolattya nélkül
semmit sem mivel, hanem edgyüt munkálodnac ok.
Azért ha a' bive bünt munkalodic, a' testis hozzá hu-
nyorit. Rom. 7. 23. 24.

Tudománybul ki jövö gyümölcsözö Hasznok.

[1] Haszna oktatás: [1] A' bivebeli gondolat melly
tisztátalan bintén ugy vétek az Isten előtt mint a' meg-
cselekedet gonosflág. *Vesd-el a' haragot a' te bivedből*
Azért javallyuc az *Theologusok* nac amaz *distinctioit*:
A' bün vagy *bivebeli* vagy *bajbeli* vagy *cselekedetbeli*.

Kerdes. Micsoda a' *bivebeli* vétek? Felelet Az
emberben lévő veset kivánflág, nagy gondolat. Mat.
5. 28. A' melly gonbolat a' bün körül három fele:
[1] Máganos gondolat (*simplex apprehensio*) mikor az
ember gondolkodik mellyik a' jo mellyik a' gonos,
hogy így a' kettö között külömbfliget tudgyon tenni
Ez a' Christusban is volt Matt. 4. 1. s' nem vetkes
gondolat. [2] A' javallással valo hajlando indulat Jac
2. 14. [3] A' végben vivö bándéc s' alkalmatosflág

kere

keresés Errül s;ol már a' mi tudományunk melly vé-
tek.

Kérdés: micsoda a' *bajbeli* vétek?

Felelet: Hazugflág, hamis esküvés, átok, s;itok,
káromkodás, és hijában valo bes;ed, trágárlág, ragal-
mazás. Matt. 12. 36. A' melly le;en külsö hangos
szoval bes;éddel. &c.

Kérdés. Micsoda a' *cselekedetbeli* vétek?

Felelet: A' külsö cselekedetben lévő törvényte-
lenflég; A' micsodás: Paráznafág, bálvány imádás, há-
zafság rontás, éktelen puhaság, férfiakkal valo tisztá-
talanság, lopás, fősvényflég, rebégség, tolvajlás, raga-
dozás, ember sanczoltatás, gyilkofság, hejja hujja
tanczolás. 1. Cor. 6. 9. 10. Matt. 15. 19. és több
vétek ezekhez hasonlok. &c.

(2) Ha az ember bive tisztátalan, a' testeis tisztáta-
lan; mert a' bive rül a' testre által hatt a' tisztátalanság.
*Vesd-el az haragot a' te bivedből, a' gonosst a' te tes-
tedből.* Azert hogy a' te bivednek haragja ne hason a'
te testedre által. Ésai. 59. 7.

(3) A' bive nek gondolatirul visely elsőben gon-
dot s' azt orvosollyad. Jer. 4. 14. másod rendben
testedet a' büntül oltalmazgad. *Prima cura cordis,*
Secunda corporis. *Vesd-el a' te bivedtül az haragot, az*
után a' testedtül a' gonosst.

Második Haszna Feddés:

(1) Azokat kik azt mondgyák: *Elég nekem ha*
külsö tagaimat oltalmazhatom a' vétektül; akarmi-
csozás tisztátalan legyen a' biveim, mint a' Phariseus
Luc. 18. 12. Nem tetczik ez Istennek, mert az Isten

C

töke

tökélletes szívét kíván. Deut. 6. 5. Gyűlöli penig-
len ez ilyen kettős szívét. Pfal. 12. 3.

(2) Azokat, kik az szívnek rosz gondolattját csak
semminek tartják, holot az embernek lelke, teste, a'
Sz. Léleknek lako Temploma; azért kívánnya Isten
hogy mind a' kettőt sentül, és tisztán tarcsuk, és bir-
juk. Eph. 5. 3. 4.

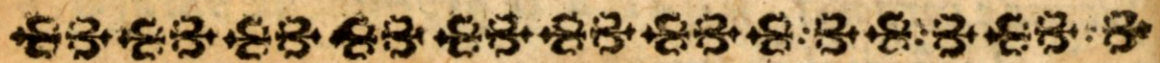
(3) Azokatis a' kik testeiket a' bűnnel meg fertez-
tették. és meg nem tisztították. Eph. 4. 19. Jerem.
8. 21. 22. Mit várhatoc kik ilyenek vadtok? E-
gyebet nem Isten haragjánál, ha meg nem tértek.
Ezech. 33. 9.

Harmadik Haszna Intés:

(1) Ember visely gondot sived gondolattjárul,
és a' te testednek külső munkáirul. Prov. 23. 26.
Mich. 6. 8.

(2) Terj meg sived szerint, mellyet külső csele-
kedetteddel mutas meg. Amos. 5. 15. Jac. 2. 18.

(3) Könyörögj Istennek sived tisztításáért. Pfal.
51. 12. *Teremcs én bennem tista szívét Uram!* Mert
a' tista szivűvek, s' az ártatlan kezűek Isten eleiben
el mehetnek. Pfal. 24. 4. 5. *Es igyél a' ti siveitek*
mind orokké. Pfal. 22. 27. Amen!

Isteni Tisztelet Ideje.

Prædic. Könyv. 12. v. 3.

Es emlékezzél meg a' te Teremtődrül a' te iffuságod
nak idejében; mig a' veszedelemnek napjai el nem jönnek:
és mig eljőnek az estendők mellyekrül azt mondgyad:
Nem szeretem ezeket. Kezdő

Kezdő beszéd:

T *Anics a' Gyermekeket az ő utának modgya szerint még*
mikor meg vénhebesikis el nem távozik attul. Prov.
22. 6. A' melly, a' Gyermekek tanítását javallya s'
hasznát meg mondgya Javallya a' Gyermekek ta-
nítását.

(1) Mert ostán meg tanullya az Urnak utaiban
valo járást. Pfal. 119. 9. & 143. v. 10. Pfal. 71. 17.
Isten tanítottál engemet az én gyermeksegeimtül fogván;
és mind è mai napig hirdetem a' te csudálatos dolgaidat.

(2) Mert igy a' tanult bölcseség által meg emle-
kezhetik az Istenrül. Pfal. 19. v. 8. *Az Urnak igaz*
tanubizonság vétele bölcseséget ad a' kisdedeknek. Pfal.
71. 16. *Hasznát meg mondgya a' Gyermekek tani-*
tásának, ha meg vénhebesikis el nem távozik attul, a'
mit tanult. E' végre inti immár az Istennek Leleke a'
Bölcs Salamon által ez iffiakat az Isteni tiszteletre,
hogy ha meg vénhebesnekis el ne távozzanak attul, a'
mikor igy áll: *Emlekezzél meg a' te teremtedrül, &c.*

Summája e' Leczkének:

Isteni Tiszteletre valo Intés, ahoz valo idő.

Két Rései vadrac.

(1) Az Isteni Tiszteletre, vagy kegyességre valo
Intés. Ezekben: *Emlekezzél meg a' te &c,*

(2) Vagyon ahoz valo idő; melly háromban feje-
ződik ki: (1) *Mig a' te iffuságodnak idejében vagy.*
(2) *Mig a' veszedelemnek napjai el nem jönnek.* (3)
Mig eljőnek az estendők mellyekrül azt mondgyad:
Nem szeretem ezeket.

Leczke Magyarázattya kérdések által:

[1] Micsoda a' Teremtőről meg-emlekezni?

[2] Mit kel érteni a' veszedelemnek napján?

[3] Mellyek lehetnek azok a' mellyek felől ostán azt mondgya az ember; *Nem szeretem?*

Felelet az elsőre: [1] Az hitetleneké Istenről elfeleltkezni. Psal. 50. 22. *Vegyétek esetekben immár ezt ti kik Istent el-felejtettétek.* Psal. 9. 18. & 106. 21.

[2] De a' hiva ké Istenről meg-emlekezni. Itt azért az meg emlekezésen értetik az Isteni tisztelet; kegyes élet. Exod, 20. 8. *Meg emlekezzél a' Szombath napjáról hogy azt meg-szenteljed.* Job. 36. 24. Iffiuságban mondgya nevezetesen hogy meg-emlekezzél a' te Teremtődről: [1] Mert az iffiak tanithatobak az gonosban meg-rôgzött ôregeknél. Esai. 28. 9. Dan. 1. 4. Matt. 10. 25. [2] Mert az iffiui időnél nincsen alkalmasabb idő az Isteni Tndománnak tanulására. 2. Tim. 3. 14. 15.

F. az másodikra: a' vénsegnec s' ôregsegnec napjait a' mint a' többiből ki tettsik: [1] Mert ostán mikor azok el-következnek az ôregek kétser gyermekek s' az utolsó mind veszedelmeseb az elsőnél, sem magánac, sem másnak nem szolgálhat, sőt majd mindennec terhére lép: Mint amaz ôreg Barzillai hápen megmagyarazza: 2 Sam. 19. 35. *Mi sükség volna immár hogy a' te szolgálj az én Uramnak a' Királynak terhében.* Psal. 71. 9. [2] Mert a' lelki ismérlet-is ritkán csendes az ô iffiuságában cselekedet vétkei miatt. Psal. 25. 7. *Az én iffiuságomnak bűneiről, és én vétkeimről meg ne emlekezzél.* &c.

Felelet az harmadikra: [1] Az iffiu vétkek mellyec mássor

mássor voltak kedvesec, már most nem kellenek. 2. Sam. 19. 35. *Szüksége immár ennékem halgatnom az éneklő férfiaknak, és asszonyi állatoknak s'avakos? mint ha mondaná: Nem szeretem én azokat.* [2] A' világi s' testi gyönyörűségek, mellyek az iffiaknak tettbenek, az ôregek penig nem szeretnek. [3] Mikor még a' jó is diábelennek látszik Psal. 39. 3. [4] Az ostel, mikor t. i. majd minden fálattul meg-csemerlesz 2 Sam. 19. 35. [5] Az kedvetlenség az, (morositas)

NB. Ez az harmadik kérdés a' több versekből mellyek következnek, punctumok szerint megmagyaráztatnak csak vigyáz reája.

T U D O M Á N Y.

A' ki azt kívánnya, hogy Isten ö rola vénségében meg emlekezzék; attul Isten is meg-kívánnya hogy iffiuságában s' jó állapotában rola el ne feleltkezzék. *Imen jár ki: Emlekezzél a' te teremtődről.* &c.

Sz. Irasbeli bizonyosságok.

Psal. 71. 18. *Vénségemig és az én meg-ôsbülésemig Isten ne hadgy el engemet.* &c. Psal. 148. 12. Psal. 145. 14. Jobi. 36. 11. Esai. 46. 4. *Mind vénségtekig ugyan csak én, és mind addig mig meg-ôsbültök én hordozlak, és meg tartalak; halgassatok engemet.* &c. v. 12. Prov. 1. ult.

Ellenvetések:

(1) *Elég az iffiunak ha vénségében meg-emlekezik az ő teremtőjéről; mert akkor ostán inkább reá érkezik?*

Felelet: Ugy vettem esemben hogy ugy akarják meg-tartani az emberek Töröki modon, mert ô közöttök is az iffiu igen jár a' mecsetben. De a' s ent irás

nem úgy tanította, hanem azt akarja, hogy az ember még iffiuságában szokassa magát az Isteni tiszteletre, melly a' kegyes élet. 1 Tim. 4. 8. Mert ha ostan meg-öregszik az ember arra igen alkalmatlanná tétetik, ugyanis néha nem hall, nem lát, nem érez, nem ért, nem mehet a' Templomban lábainak fájdalmi miatt. 2. Corin. 16. v. 12. Akkor ešében jut hogy ha iffiuságában Istenét kereste volna, jó lött volna. Azért könnyeb Istenet szolgálni embernek s' alkalmatossab iffiuságában, hogy nem mint vénségében.

(2) *Meg emlékezik az Istenről akkor az iffiu mikor bor italljában a' pohárt így köszöni el: Az áldgyon meg a' ki Teremtet; és mikor esküszik, szitkozodik, káromkodik. &c.*

Felelet. Nem elégzik Isten azzal meg, sőt haragra ingereltetik olyankor; Azért jaj az ilyen iffiaknak jövendőben. &c. Ezech. 16. 22. 23.

Erősitő Okai a' Tudománnak:

(1) Mert az Isten azért teremtet minket hogy az ō igazságáru, irgalmasságáru és minden lelki testi munkáiru meg emlékezzünc. Pšal. 8. 4. 5. & 92. 3.

(2) Mert az Isten azt meg érdemli. Apoc. 4. 11.

(3) Mert még a' kereszttségben köteleztünc magunkat arra, hogy az ō Zásloja alatt életünc fottáig hiven, és igazán vitézkedünc. Már az Isten ezt fel nem bontya, hanem túlünc meg várja. Apoc. 2. 10.

Hasznait jelentem:

Első Haszna Oktatás: (1) Minden rébe életüncnek Istennek bentelendő. Pšal. 148. 12. Akar gyermek légy tanuly Istennek szolgálni. 2. Tim. 3.

15. Akar

15. Akar iffiu legény légy emlékezzél meg a' te Teremtődről. Matt. 19. 20. 21. Akar meg állapot idejü, légy Istenes életü, mint Josiás. Akar idős ember, vagy öreg légy de a' te Istenedtül ne távozzál ell. Légy olyan mint a' Dávid. Pšal. 84. 11. Anna. Luc. 2, 36. 37. Pšal. 119. v. 100.

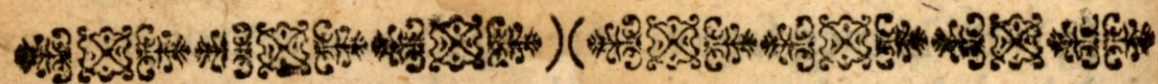
(2) Az iffiu idő vagy jonak, vagy gonosznak vető ideje; Az vénség vagy Isten áldásának, vagy büntetésének aratásának ideje. Eccles. 11. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

(3) A' ki meg szokta iffiuságában a' gonoszságot cselekedni; gyakran meg esik az, hogy azon gonoszságot vénségében, sem akar el hadni. Jerem. 13. v. 23. *Ha el változtathattya a' szerecsen az ő böret, és a' Párducz az ő tarkaságát; tiis jot cselekedhettek holot a' gonosz cselekedetet meg szoktátok. Jer. 4. 22.*

Második haszna Feddés, [1] Az olyan véneket kik sem iffiuságokban, sem már utollyára, mikor fel lábok a' koporloban vagon nem emlékeznek meg az ō Teremtőjőkről, nem akarnak Istenec szolgálni Ilyenec: [1] A' vén paráznák. [2] A' vén gyilkos agh ravaš emberek. [3] Káromkodoc, atkozodoc, bitkozodoc, esküvők, rágalmazoc, trágárok; és az igazság hohéri, a' micsodások (oh nagy gonoság!) bűvön találatnak. Mellyec miá az Isten haragra indittatik, az Isten hű szolgálai meg-bomorodnak. [2] Az iffiakat kik inkább akarnak az ördög sugarlásáru, testi kívánságokru, és e' világi gyönyörűségüru meg-emlekezni, hogy nem mint a' Teremtő Istenec szolgálni, ördög nec bentelvén iffiuságoc virágát, Esai. 45. 9

Harmadik haszna Intés: [1] Ti Vénecc már utollyára

Iyára (ha késő nem volna) Bolgályatok Istennek:
 [2] Ti Iffiak, Szûzek, és Gyermekek ilmérjétek meg
 a' ti Teremtő Isteneteket; és becsüllyétek a' Véné-
 ket. 1 Pet. 5. 5. 1 Tim. 5. 1. 2. Levit. 19. 32.
 [3] Mindgyájan azt cselekebbgyűk a' mit Isten kíván
 e' Tudományban ő rola emlekezzünk meg ifflusá-
 gunkban, hogy ő is el ne hadgyon bennünket a' mi
 öregségünkben. A M E N.

Vénség le-Irása:

Prædik. Kónyv. 12. V. 14.

*A' mig a' nap meg-setetedik, a' világossággal, az holdal
 és a' csillagokkal egybe, és mig a' sűrű felhők el-
 érkeznek az eső után.*

Kezdő beszéd:

Micsodás rettenetes büntetése legyen Istennek a'
 világosságnak meg letétülése, meg tudták vol-
 na mondani az *Ægyptombeliek* a' kik ezt meg kostol-
 ták vala igen somoruan. Exod. 10. 22. 23. *Lőnek
 felette igen nagy setétségek Ægyptom földén három
 napokon. Nem látták egymást, és senki az ő helyébül
 fel nem költ három napokon.* Micsodás iszonyu do-
 log legyen az Itiletnek napjának előtte ugy mint jelül
 a' tündőklő napnak meg homályosodása, az holdnak
 nem fénlése, a' csillagoknak az Egrül való le hullása.
 Matt. 24. 29. meg irattatik; melly közönséges léfzē.
 De vagy on még magános nap s' annak a' magános
 napnak meg setétülése, mellyet [oh nagy jaj!] az ö-
 regek

regek vénségeknek idején meg éreznek, mellyet ne-
 hezebben izenvednek a' közönséges napnak meg ho-
 mályosodásánál. Mellyet a' Bölcs Prædicátor által
 az Isten Lelke igen bēpen előnkben ad, e' lecz eben,
 ez bēp hasonlatofságokban: *A' mig a' nap meg-seté-
 tedik, &c.*

Summája e' Leczkének:

A' vénségnek hasonlatofságokbul való le-irása,

Két Rései vadnac.

(1) A' vénség le-irása, im ezekben: *Meg-seté-
 tedik, el-érkezik.*

[2] Vagyon az hasonlatofság a' mellyel az meg-vi-
 lágosittatik: *Nap, világosság, hold, csillagok, felhő,
 eső.*

Magyarázatra való Kérdések:

(1) Mit kell érteni a' *Napon, világosságon, holdon,
 csillagokon?*

(2) Mit kell érteni azoknak meg-setétüléseken?

(3) Mit kell érteni a' *sűrű felhőkön, és az esőn?*

Felelet az elsőre: [1] Nem tulajdonképpen való
 napot, világosságot &c. kell itt érteni. Hanem [2] a-
 zoknak nevezetek alatt tulajdonitásképpen való dol-
 got kell meg-jegyezni; mint: Mich. 3. 6. Azért itt
 a' *napon, világosságon* [1] kell érteni az iffiúi serénysé-
 get, mind elméjének s' mind testének gyorsaságát,
 melly iffiúi serénység, mindeneket vidámit mint a'
 nap, &c. mindenre-is alkalmas; ugy hogy mikor
 az embernek mindenképpen jól van iffiúi állapottya,
 a' mondatic felőle: *Fen van most örömenek napja*
 mellyet Isten el-is szokott nyugtatni a' bűnert *feryes-
 délben.*

délben Amos 8, 9, 10. [2] Az iffiúi elménec örömet, melly a testi kívánságban s' annac végben viteleben mutatódik ki, mellyet tilt vala, v. 1, 2.

Felelet a másodikra: Itt a *setétséget* nem a maga értelmében kell venni, hanem annac nevezeti alatt kell érteni: (1) Ejjeli nappali, vagy bűntelen való nyomoruságot a vénségnek, melly nehezségeket az Öreges jól tudnac ki-fejezni, nem a testnek erőtlen-ségét, a bívnecc majd mindenkori szomorúságot, kedvetlenségét; ugy hogy valamiképpen a napnac lemenesét, enyeféséset etszaka sokta követni: így szin-tén az iffiúi időnek el-mulását vénség; már itt az iffiúság *napnak, világosságnak, &c.* mondati; a vénség *setétségek* nevezetetic. (2) Az halált, ugy hogy e szerint értelme ez: mig meg nem halsz. (3) A' korporsóban, sírban való béballást, az az; mig a korporsóban, sírban nem tesznec, addig emlekezzel meg a te Teremtődről, mert ott nics Isten felől emlekezet. Psal. 6. v. 6.

Felelet a harmadikra: Ugy szintén itt-is e' szók: *sűrű felhők, eső* a magoc értelmében tulajdonképpen nem vétetnec; Hanem [1] az *Esző* jelenti a sírást, s' gyakorta való jajgatást. [2] A' *sűrű felhő* az edgymált erő, hirtelen következő fájdalmat, bánatot, szomorkodást, gondolkodást, kedvetlenséget, maga meg-unását, és szemeidnec a sírás miá homályosodását. [3] *Erkezik*, az az: a nyomoruság, a nyomoruságot, a fájdalom, a fájdalmat &c. követi. Job. 16. 14. Mint a hab, a habot űzi. Psal. 42. v. 8. Mint a vénnek erről magok-is jó tanubizonyságot tehetnec.

hetnec. Mert ő benne hol edgy, hol más dolog siralmat indit. Job. 16. v. 16. melly itt *esőnek* nevezetetik; az a' sírás el-mulván az után jó, és következik bámtalan sokféle gondolkodás. elmélkedés mind az el-multakról. Psal. 77. 6. mind a jelenvalókról, mind a következőkről, a mellyec itt *sűrű felhők*hez hasonlittatnac, a melly másképpen világi szorgalmatosságoknak-is hivatic. Matth. 13. 22.

T U D O M A N Y

Mihelyt az iffiúi állapotnak napja délről meg-hanyatlak; mindgyárt kezd ember (éztendönkint, hólnaponkint, hetenkint, naponkint, etszakánkint, óránkint, fertályonkint, minutác szerint) *lassan lassan* elméjére nézve szomorúságra, kedvetlenségre; testére nézve erőtleniségre, fájdalomra s' sírásra változni. Innen jó ki: A' mig a' nap meg-setetedik, &c. Gen. 47. v. 9. A' holott a' Jákób délről meg-hanyatlott éztendeit bámlállya, s' igen nyomoruságofnac mond-gya, *búidosó éztendőknek* nevezi a maga rélzéről. 2 Sam. 19. 34. 35. Psal. 90. 10. A' mi éztendeinknek napjai *hetvtn éstendő, vagy mennél fellyebb nyolcvan éstendő: és azoknak szinte a' java is nyomoruság, és fáradság, melly mikor el-mulik, el-repülünk.*

Okait számlállyuk elő:

[1] Mert az iffiúságnac vétkei a mellyeket cselekedtél, az Istennek igazsága szerint, csendességben, békeféségben elni nem engednec; mint az első Tanításbul ki-tetizik.

[2] Mert az iffiúi melegség, ver, nedveség fogy-ton fogy,

ton fogy, apadton apad; mellyrül a' természet vizsgáló *Doctorok* szép tractatufokat irnak.

[3] Hogy ez változó életrül, szemfény vesztő csalárd világrül, a' változhatatlan, s' meg-csalhatatlan dicsőségre kívánkozzék, és abból eszébe vegye azt hogy az Isten még az ő Szolgainak-is ném adott változhatatlan erősségét. Job. 4. 18. Es hogy osztan az ember nyomorult világi állapotját meg-unván ugyan haza kérédzenek a' vén Simeonnal: *Mostan bocsásd-el a' te szolgádat Uram békefességgel a' te beszéded szerint* Luc. 2. 29.

Hafznait mutogassuk meg:

Első Hafzna Oktatás: [1] Ha iffiúságodban kegyes életű, jámbor vóltál, ugyan azon kegyes életű légy vénségedben-is; hogy amaz kőz befzed bénetcllyek rajtad: *Angelicus juvenis, senibus satanizat in annis.*

[2] Az embernek e' világon minden állapottya változandó, mulandó, mint a' nap, hóld, csillagok fel-kelnek, delre mennek s' el-enyésznek.

[3] Az Őregek állapottya fájdalmas, síralmas, szomorúságos; mert fájdalomra változtanak, ugyan-is, a' vénség mindennapi betegség.

Második Hafzna Feddés: (1) Azokat az iffiakat, kik magoknac fokát, s' mindenkori jó állapotot s' egészséget, meg maradást, boldogságot igirnek; Mint a' Dávid-is. Pfal. 30. v. 7. *Az én jó állapotomban így gondolkodom vala: soha meg nem változik az én állapotom, holott: Fœlix Civitus quæ tempore pacis cogitat de bello.* Így szintén bődög ember az a' ki jó egészsé-

géséges állapottyában gondolkodik jövendőbeli nyavalyajárul. Sok iffiakat ma el-ragadott e' világnac szerelme, testnek kívánsága, szemeknec bujálkodása, életnek kevelysége. 1 Joh. 2. v. 15, 16. Már mit varhatnac az olyanoe egyebet az hátul otő pálczá-nál, melly őregségekben esik.

(2) Kic a' kegyes életnec még csac nevezetitülis irtóznac. annális inkább annac követésetül; sőt a' kegyes életű iffiakat csufolván sólnac illyeket: *Bődög Aßsony Katonája ám ez.*

Mondhatnád:

Lám Pfal. 92. 15. az mondatic hogy: *Véségekben is gyümölcsöz nec az igazac, kőverec és zőldellőc les nec; Azért iffiui kegyes életnec gyakorlását csac vénfégemre hagyom?*

Felelet: Nem jü onnan a' ki; mert annac értelme ez: Hogy az igazak a' meg-ilmirt igalságban, hitben reménfégeben s' annac követésében alhatatosoc mint a' jó termő fák a' gyümölcsözésben. Pfal. 1, 3. Némuly-meg te kegyes életet mocskolo álnoc ember, kinec nyelved olyan mint az hariñnac, de jövendőben meg-haloltatván meg-fogattatol. Esai. 8. verí. 15.

Harmadic Hafzna Intés: (1) Kezd-el iffiúságodnac jó hajnallyában a' kegyes életet keresni, követni mint a' Dávid mondgya, Pfal. 5. 4. és mint az Isten kéri iffiúságod sivet hogy ő neki adgyad. Prov. 23. 26. *Ne kövesse a' te sived a' bünösöket hanem az Isten-felőket egész napon.* Prov. 23. 17. Mert ugyan-is a' ki iffiúságában jámbor, jámbor az vénfégebén-is.

(2) Mikor ostán elmédben, és testedben ilyen változásokat érzel kétlegben ne essél az Isten irgalmassága felől; taplald ezzel hitedet hogy az Isten maga így szól: *Elec én azt modgya az Ur Isten: Nem akarom az hitetlen halálát, hanem hogy az hitetlen ki térjen az ó utárul, és ellyen.* Ezech. 33. 11. Sőt kérjed az Ur Jesus Christust; hogy az ő irgalmasságának napja te előtted le ne mennyen; Mert ha a nap hód &c. meg letétedik is, de a' Christus Jesus amaz igaz világoslag soha meg nem változik, hanem örök-kéfénlík. Apoc. 21. v. 23. Mondgyad tehát te is *Daviddal: Ne zream és halgass meg engemet én Uram Istenem, világosics meg szememet, ne alugyom el az halálban.* Psal. 13. vers. 4. Amen.

Erötelen Vénfég:

Prædic. Könyv. 12. vers. 5.

A' melly időben meg mozdulnak az háznak amaz őrizői, és nem bírják magokat az erősséc, és megállanac az élet nec őrlői, és meg homályosodnac az ablakon ki nézőc.

Keszdő beszéd:

AZ Isten, az embert nem erötelenné, hanem erősfé teremtette vala. Gen. 1. 26. *Uralkodgyék. &c.* De mihellyen vétkezéc lön erötelenné, Gen. 2. 17. *Halálnac halálával halss-meg;* az az: minden napon eröteleneb eröteleneb lesseb miglen el-jün az hogy meg hally. Gen. 3. 19. *A' holott is az ember-*
nec or-

nec orozajanac veritéke jelenti erötelenlegét. *A' melly erötelenlegét tagokra sabogat itt ssep hasonlatóságokkal elven a' Bölcs Prædikátor, mikor így szól: A' melly időben meg mozdulnac. &c.*

Summája ez igiknec:

A' vénec Tagainac erötelenlegé, és ki-tejezése.

Két Réfzei vannac:

[1] **A' Vénec tagainac erötelenlegé, im ezekben: Meg-mozdulnac: nem bírjac magokat, meg-allanak, meg-homályosodnac.**

[2] **Az Öreg ember tagainac erötelenlegének ki-tejezése, im ezekben: Az háznak amaz őrizői, erősfek, étel nec őrlői, ablakon ki-nézők.** E' Leczkét világosító Kérdelec:

(1) Mint kell érteni a' mozdulando házon, és annac amaz őrizőin?

(2) Micsodac az erősséc kik nem bírjac magokat, és az őrlök kik meg-állanak?

(3) Mit kell érteni az ablakon ki nézőkön, kik meg-homályosodnac?

Felelet az elsőre: [1] *Az ház;* az ember nec egész teste. 1. Pet. 2, 5. *Ti is mint élök eppétesetek-fel, hogy legyetek lelki ház.* [2] *Az őrizők;* az ember nec kezei, és azon lévő fegyvert meg-fogható, ellenlegét meg-szoritható ujjak. Matt. 12, 29. Psal. 144, 1. *Aldot legyen az Ur az én kössiklám, ki tanittya az én kezeimet hadakozásra, és az én ujjaimat a viadalra.* Es maga óltalmára el-saladhato, avagy fel-álhato lábac. Psal. 40, 3. 2. Sam. 2, 18. *Azért értelme ez. Addig Solgály Istenednek a mig erősséc les;nec kezeid, lábaid,*

baid, és azon lévő ujjaid semmi erőtelenséget nem kostolnac, dolgozhatol, jóhecz, mehecz. &c. mint-ha mondaná: Hogy ha osztan meg erőtelennül lássabban, somoruabban szolgálhacz, hanem addig legyen a' mi lében.

Felelet az másodikra: *Az erősségen* kell érteni: [1] Az elménec erősségét, melly az akarat, és az értelem. [2] Kezeidnec erősségét mellyet karjaiddal vis végben mind a' jónac be-gyűjtésében, mind a' gonofznac el-hárításában, és lábaidnac erős szarait, mellyeken az inadat jól birod mint ama' könnyű lábú *Afaél*. 2. Sam. 2. 18. Már ezeknec magoc nem bírása ebben áll: Hohy te a' ki az előtt karjaid lábaid erejében dicsekedtél, biztál, azok meg-köszvényesedvén meg-erötelenedel, senki nem fél tülled, nem becsüll, eszedben jutván régi erőd meg-haragból, mérgefedel, mérgedben sírsz, a' melly sírás-is tagaidban erőtelenséget szerez. 1 Reg. 1. 1. *Az örlök* nem egyebek, hanem a' szádban lévő alsó, felső fogaid, mellyek a' fájdalom miatt el-tőredesz, ki-hullanac, ki-vonatattnac, mellyec miá nehezen, és lassan lassan ehétel, dörmolódól. Hogy pedig *örlöknek* nevezi, veszen hasonlatosságot a' malomban lévő alsó felső kövekrül, mellyek el-romolván csak vesztegetik a' gabonát, melly mind a' mólnárnak s' mind az örlető gazdának nehézségére, és kárara vagyon.

Felelet az harmadikra: *Az ablakon ki-nezők* a' két édes látó szemeid, mellyek osztan meg-fetétülnek s' homályosodnac mint *Isáknak*. Gen. 27. 1. és *Jákóbnak*. Gen. 48. 10. a' *Vénsegnék* miatta. Ertelme mind ezeknek:

ezeknek: Addig szolgállyad, és dicsirjed a' te Uradat Istenedet, a' mig kezeid, lábaid, karjaid, inaid, erőssék, fogaid hájadban erősten állanak, és a' te szemeid mindent élesten s' jól láthatnak, könyveket olvashatnak. &c.

T U D O M A N Y

Mikor az egész testedben érzed kezeidnek, ujjaidnak, karjaidnak, lábaidnak, inaidnak, erőtelenséget, fogaidnak fájdalmát, csorbaságát, szemeidnek homályosságát, jelei annak hogy az Isten reád meg-haragutt volt.

Innen jü ki: *A' melly időben meg-mozdulnak &c.*

A' Tudománt rendel erősítő sz. irásbeli helyek.

Judic. 3. 25. Támaszta az Uró nékiek meg tartót Ehúdot, Gerának fiát, ki feminenek fia vala, kinek a' job keze hasonlatlan vala.

2. Cronic. 16. 12, Meg-betegedék Afa lábai miate &c. annyira hogy igen meg-nevekednék az ő nyavalyája: mindazáltal az ő nagy kinnyában is nem az Urat keresé hanem az orvosokat. Gen. 27. 1. Meg-vénhüt volna az Isák, meg homályosodtak volna az ő szemei annyira hogy nem látna. Gen 48. 10 Psal. 38. 11. Job. 9. 1. Psalm. 31. 11. El fogyatkozot életem a' bánat miatt, és az én estendeim a' fohászkodás miatt, az én erőm el-szakadot az én hamisságomért, és az én csontaim meg-senyvedtenek. Ládde hogy 6. irás berint van e' mi Tudományunk.

Okai e' Tudománnak:

(1) Mert ha az ember nem vétkezett volna; mind azokat tagaiban nem érzene; de vétkezett Gen. 3. 6.

Azokat azért tagaiban meg-érzi. Gen. 3. 19.

(2) Mert az halált meg előző nyavalyákat eléb meg kel költeni Act. 14. 22. Pál. 34. 20. Gen. 2. 17. az után meg kel halni. Heb. 9. 27.

(3) Hogy a' testnek erőtelenségei által el-kébsíttes-fek az ember bűneinek meg-ismérésére, és abból való ki-térésre.

Hafznait emlicsük:

Első Hafna Oktatás: (1) A' testnek erőtelenségében lévő nyavalyás ember, az Isteni Solgálatnak külső dolgában csak keveset épül, az halállal való tulajakodásban pedig semmit sem; Mert a' keminy nyavalya őtet attul el-tiltya, az halál pedig ešében sem juttatya; Azért a' kegyeslegben addig épülly, mig iffiúságodnak ereje vagyon. Ugyan is mikor mind ezek meg-környékeznek hamarébb, és gyakrabban az őregh, és apro jajjok jutnak ešedbe, hogy nem mint az Istenhez való buzgo fohaszkodás, Templomban való manés.

(2) Az illyen nyavalyák a nyomorult embernek mind meg annyi arestumok, fog-házak, tömlöczök. A' begeny sánta *Mefiboseth* erre példa. 2 Sam. 9. 13. És a' betegek, s' ágyban senlödök, nyomorékok. &c.

(3) A' bűn az embert soha nem teszi erőse hanem inkább a' melly erő az emberben volna azt is fogyatya Ezech. 7. 13. *Senki az ő alnoksága miatt, az ő életét meg nem erősitheti.*

Második Hafna Feddés.

(1) Azokat az iffiakat kik a' meg élemedet erőtelen öreg embereket nem becsüllik, a' kicsoda erkölcs-

kölcstelen iffiakat nevele e' begeny árva Magyar haza kik előtt az öreg becstelenségre juta, nevek e léven: *Te Apa, Te Vén Bátya a' sáradban szállott már tenéked az ešed,* egyéb rut bitkos bešedekkel őket illetvén: Hát ti Istennek hűleges Solgai kik az vénlegnek idejét már el értétek mit nem senvedtek? Sokat Elifeussal a' Bethelbeli csufolodo gyermekektől. 2 Reg. 2. 23. az az: e' világnak Istentelen fiaitul, leányitul; De hadgyátok Istenre, mert nincsen már a' ki a' ti ügyeteket meg-lásfa, s' meg bosszullya &c.

(2) Az olyan öregeket kik testekben Isten súlyos kezeit érzvén véle pántolodnak, békételenkednek, holott az illyennec nyavalyáját nem könnyebiti, hanem inkább öregbiti, tanullyatok nyavalyás emberek a' Jóbtul békeleges tűrést. Job. 5. 10. 11. Ezechiástul buzgofágos könyörgést. Esai. 38. 2. 3. Eli Paptul Isten akarattya alá való bocsátkozást. 1 Sam. 3. 18. Ugyan is ezeket kívánnya vala Pál Apostol; Colof. 1. 11. *Minden erővel meg-erősíttefetek az ő dicsőfféges ereje által minden örömmel való békefféges senvedésre és tűrésre.*

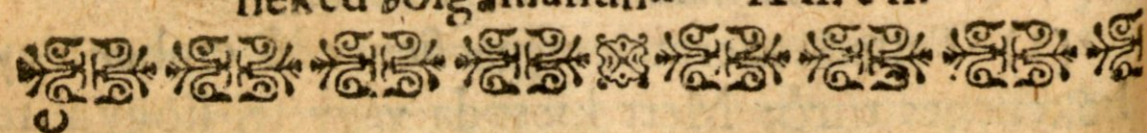
Harmadik Hafna Intés:

(1) Testednec erőtelenségét senvedő ember légy békefféges tűrő; Mert kicsoda vagy te, hogy a' te Teremtőddele semberben sőknel. Rom. 9. 20.

(2) Minden igyekezeteddel azon légy, hogy arra az állapotra juthass a' melyben nincsen erőtelen vénleg Eph. 4. 13. 2 Cor. 4. 16. Igy léven ostán hogy még e' világi életedben lévén mennyei Polgárnak nevezteffel Phil. 3. 20.

(3) Ha tagaidban lévő erőtelenségedet bű mértékben érzed folyamodgyál ahhoz, a' ki erőtelenségedben erőssítő gyámoll léhen, melly a' J. Christus Beteg vagy? meg-erősít ő. Ezech. 34. 16. Kezeidnek lábaidnak ereje el fogyotté? meg-erősít ő. Psal. 73. 27. Psal, 18. 37. Szemeid meg-homályosodtaké? világosság ő. Psal. 146. 8. Nyomorult vagy? itéletet szolgáltat ő. Ehez ő vagy? eledelt ad. Fogoly vagy? meg-abadit. El estél? fel-emel. Jövevény vagy? tartalmaz ő. Arva, özvegy vagy? táplál ő. Psal. 146. 7 8. 9. Mind ezeket és többeket meg-talál a' J. Christusban, csak hogy kívánnyad, keresled, és kérjed. Matt. 7. 7 8 9. 10.

(4) Iffiu mig időd vagyon reá szolgálly az Istennek: Ne hadgyad iffiuságod virágát az Őrdögnek, e' világnac, és a' telti kívánságnak le hakaftaniok: Indicson tégedet erre a' te Teremtődne kivánsága. Indicson, a' jövendő életnek boldogsága. Indicson a' réghi Szenteknek aranyas példája. Oh Isten mi Istenünk! minden rendben s-hivatalban lévőknak adgy olly bivet, adgy olly lelket, hogy hozzád fordulván te néked szolgálhassunk Amen.

ORegek Némafága; Vének nyughatatlanfága.

Prædic. Könyv. 12. vers. 6.

Es az ajtok kívül be-zároltatnak a' malomnak zugásának meg-állásáért: és mikor fel-serken csak a' madarká-

madarkának szavára is, és mekor meg-szünnek az éneklő Leányok.

Kefzdő beszéd:

AZ iffiu állapot, az Őregi állapottul igen megkülömböztetett, (1) Ebben, mert az iffiu vidá v. i. az Őreg pedig homoru. v. 3. (2) Az iffiakat mindenek szeretik, és néki örülnek, ők is másnak; de az Őregeket nem szeretik annyira. (3) Az iffiu igen jó álmos avagy alható, úgy hogy még puska vagy agyuroppanásis, nagy mendörgés harlogása, és sip, trombita sava alig serkenetheti fel; de az Őreget még a' madarka ső is fel-költheti a' mint e' leezke tanittyá.

A' holott Summa szerint:

Vagyon az öregek Némafága, nyughatatlanfága:

Két Rései vадnac.

[1] A' Vének sőtalanfága; im ezekben: *Az ajtok kívül be-zároltatnak a' malomnak. &c.*

[2] Az öregek nyughatatlanfága; *mikor fel-serken csak a' madárnak szavára-is. &c.*

Magyarázatra való Kérdések:

[1] Mit kel érteni, a' kívül be-zároltatott ajton: a' malom zugásának meg-állásán?

[2] Mi értetik, a' madarkának szaván?

[3] Mit jegyez itt: *az éneklő leányok meg-szünése?*

Felelet az elsőre. [1] Némelleyek értik a' két ajtonak egyikén a' géjét, melly emberben a' lehelletert való, a' másikon azt a' mellyen az étel és ital le megyen a' gyomorban; ennek az ajtonak killyeb való zárja az alfo, felső ajakak, az alfo felső fogaid inyeid mellyek ajakiddal edgyüt össze borulnak, az az: némává, vagy

Botalaná, nehezen s;ólóva téfnec. [2.] Némellyec azt mondgyák; a' kivül be-zároltatott ajto nem egyéb hanem a' siketfig. [3.] Az elmébéli komorág, kedvetlenség, melly miá sem kin, sem ben nem találhatt magát gyönyörkettető dolgot az öreg ember. [4.] Azt mondgyák hogy ezzel az öreg ember othon ülősege jelentetik, melly miá sem piacra, sem gyűlésben nem kívánkozik, hanem mint egy házban melly kivül az emberre zároltatikretefel, es ki nem jöhet olyan lében. [11] *Malom*; nem egyéb hanem; [1] Füleidnek hangos hártájának meg-sűnése. [2] Hogy füled siketchige miatt még a' bádiban lévő falatnak ropogását, bádinak csámcsogását sem hallod. [3] A' miképpen hogy a' lép dolgoknak halgatásához valo kívánfágod meg-sűnik: így hasonlokeppen az etelhez italhoz valo kívánfágod is nem lében, meg-ál meg-sűnik. Mind ezeket az *Barzillai* historiája igen sépen világosítja. 2 Sam. 19. 35. & sequent.

Felelet a' másodikra: [1] Ha tulajdonképpen a madarkanak bavat, csivogását érted is ugy-is jo. [2] Ha pedig hasonlatosság berint annak neve alatt zörgést, bongást, clattogást, kis gyermek siraft mellyek az álombul kedved ellen igen hamar fel-lerkentenek ugy is jo érteni. Prov. 25. 20. *Mint a' ki le veti ruháját az hidegnek idején, mint az eczet a' saletromó; olyan a' ki éneket mond a' bánatos s;ivü ember előtt* [3] Ejjeli nappali nyughatatlanfágot.

Felelet az harmadikra: [1] Az énekeseket akar férfiak, akar legények, gyermekek, asszonyok vagy leányok legyenek. 2 Sam. 19. 35. *Szüksége immár*

ad 2. Fülel a' peregyc minden mind az enne-

ennekem halgatnom az éneklő férfiaknak, és Asszony állatoknak savokat? mint ha mondaná: Nem bükfig &c. ugyan-is b;okták mondani: Cantiones amatorie panis juventutis, nausea senectutis az az: Az iffiak előtt olly kedves a' berelem'ének mint a' kenyér, a' vének előtt utálatos mint a' csemer. [2] Dob, sip, trombita b;okat mellyek az iffiakat gyönyörkötötetik, de az öregeknek nem tetfenec.

T U D O M Á N Y.

A' ki iffiuságában nehezen b;olgált Istennek (az engedelmeességben ige halgatásban, könyörgésben, Sacramentumokkal valo élesben &c.) az gyakran meg-esik hogy ostan az ollyan vénsegeben, botalansága, némasága, siketfige, testének nyughatatlanfága, elméjének kedvetlensége miatt annál nehezebben b;olgált Istennek. Innen jü ki: Es az ajtok kivül be-zároltatnak. &c.

Sz. Irasbeli bizonyfágok.

2 Sam. 19. 35. *Nyolczvan estendő s vagyok mostan, es mostan tegyeke a' jo es gonos; között külömbseget? vallyon s' a te b;olgád most válogassae b;ájával, mit egyem, es mit igyam? b;üksége immár ennökem halgatnó az éneklő férfiaknak, és asszonyi-állatoknak savokat? &c. Ezech 8. 12. Nem lát minket az Ur, el-hadta az Ur a' földet. Így b;ollanak vala az Izraél vénei.*

Bizonyito Okok:

[1] Mert az ujjá b;ületetlen vén ember az ö ujjá b;ületetlen iffiuságának cselekedetit akarná követhet inkább, hogy nem mint Istenéhez fordulni. Ezech. 8.

16. *A' tornác és az oltár közöi vala úgy mint huszött férfi, kik háttal fordultak vala az Ur Templomára.*

[2] Mert azok a' külső tagok a' mellyekkel végben, ellene vinni az Isteni Solgálatot meg-erőtelenítetik bántatodic. Ezech. 3. 26. *A' te nyelvedet ragasztom a' te inyedhez, és néma léssesz, és ne legy nekik meg feddő férfi: mert vak-mero ház.* Luc. 1. 19. 22.

[3] Mert a' ki magát s a' maga dolgait hamarebb meg-unta; mást és a' mas dolgait hamaréb meg-unya meg-hallád fell'yeb. v. 3.

Hasznait akarom meg-jelenteni:

Első Haszna Oktatás: [1] A' ki jól akar vénségben nyugodni; szombatot bentelleyen az Istenec iffiuságában: *Meg-emlekezzél a' Szombatnak napjárul hogy azt meg-szentelyled.* &c.

[2] A' te iffiulágodban szerzet, és kerestet hited, és onnan származott jó-cselekedeted, öregseged értelmét meg nem vakittyas' meg nem tőpittyas. Luc. 2. 29.

[3] Ha te a' te öregseged miatt nem izolgalhász Istennek, málnak engedgyed az Istent dicfirni s meg ne gátollyad azt, az éneklőket, és Prædikallokot halgassad, szerezsed, táplállyad.

Másodic haszna Feddés:

[1] Amaz tanulni nem akaro Véneket, kik az iffiu Timotheusoknak Prædikatoroknak atyaikeppen intő szavokat meg-vetik, tsufollyák, és nevetik. Illyenek azok kik intetvén a' szent életre azt merik mondani: *Nem szoktam ahöz, Terj meg, meg tértem már onnan hazul;* ekkeppen csufolodván a' mennyei tudományal. **Az** ilyen szolgálám nehezen Istennek. (2)

Az enge-

2. Az engedetleneket kik ennyi világositásbul s' mások példájával is nem akarnak Istennek Solgálni.

Harmadik Haszna Intés:

[1] Az iffiakat hogy szoktassák magokat az Isteni Solgálatra; mert a' mire az iffiu szokik, tellyes életébé arra igynkezik.

[2] A' véneket, hogy térjenek az Isteni Solgálatra, és ne legyenek restek a' jora.

Kérdés: Micsodák tébik az öreg embert resté az Isteni Solgálatra?

Felelet: A' Tudományban a' mellyeket meg-mődöttünk azokon kivül: [1] Hogy az Isteni Solgálatot nehéz teréhek tartják: De csak hobbán ne prædikallana a' Prædikator gyakran mondják. Nézd meg Matt. 11. 30.

[2] Hogy az Isteni Solgálatnak Isten előtt tetző voltát lehetetlennek itilik lenni.

[3] Hogy el-hiteti magával valamit cselekefik, az az Istenek mind tetzik azonban ki vén parázna, ki rébeses, ki káromkodo. &c.

[4] Hogy kétségben esik lelke idveffége felől, azért Istennek restel Solgálni.

[3] Intetünk a' könyörgésre, hogy kérjünk lelki buzgóságot, az Isteni Solgálatra. Amen.

Eöregék meg-hajlot ideje, halálhoz köze-
litősege.

Prædicat. Könyv. 12. v. 7.

Mikor minden halmocskatul félnek, és az uton valo

botlástul és mikor a' mondola fa meg-virágzik és a' sáska meg-kövéredik, mikor az ő kívánsága meg-fogyatkozik; és mikor az ember az ő életének utolsó idejére jut, és mikor kerülnek az uczán a' sirok.

Kezdő beszéd:

VAlamiképpen hogy [1] a' kis gyermekek, csecstőpók magokra gondot nem viselhetnek. Matt. 18. 5. Valaki egy ilyen gyermekek gondját fel-veszi, az én nevemben. Így szintén az öregek mások gondviselelése nélkül bűkölködnek a' mint hogy gondviselelést az Isten fel-is vállalta Psal. 37. 23. 24. Az igaz embernek lépési az Úrtul erőfittetnek meg, és az ő utát szereti. Ha el esendik meg nem rontatik, mert az Úr tartja őtet az ő kezével. Psal. 34. 21. Esai. 40. 31. A' kik az Úrban biznak, azoknak erejek meg ujjul &c. Az Angyalok is Isten követi levén őrizők Psal. 91. 11. 12. Az ő Angyalinak parancsolt te felőled, hogy őrizzenek tégedet minden te utaidban. Az ő kezekben hordoznak tégedet hogy meg ne üssed lábaidot a' köben. Heb. 1. 14. [2] Valamiképpen hogy a' járást tanuló kis gyermekek eséstül botlástul félnek: Így szintén az öregek is mirt erőtlenvén eséstül s' botlástul félnek a' mint a' lecke taníttya.

Summája ez Leczkének:

Az öregek meg-hajlott ideje, halálhoz közelítősege.

Két Részei vannak:

[1] Eöregek hajlott ideje; im ezekben: Mikor minden halmocskátul félnek és az uton valo botlástul, és mikor a' mondola fa &c.

[2] Eöregek halálhoz közelítősege: Es mikor az ember

ember az ő életének utolsó idejére jut, és mikor kerülnek az uczán a' sirok.

Magyarázatra való Kérdések:

- (1) Mit kel érteni az halmocskán a' kitül félnek?
- (2) A' mondola fának virágzásán; sáska kövéredése?
- (3) Az utolsó időn az uczán kerülő sirokon?

Felelet az elsőre: (1) Tulajdonképpen (1) értetik a' darabos ut, vagy az uton lévő s-heverő követeske Psal. 40. 3. & 91. 12. (2) A' pálczával, istappal valo tapogatás, mendegelés, lábainak a' földre valo le-tévése, helyheztetése; (II) Tulajdonításképpen értetik s-az által példáztatik. (1) embernek lelki vakfága, mellyel a' természetet fellyül mulo. Irásbeli dolgokat meg-vét, utál, és így lelke idvelefege uttyán meg-botlik, botrankezik. Psal. 73. 2. 3. Esai. 6. 10. (2) Az hitben gyengélkedősegh. Mat. 8. 26. Rom. 14. 1. 1 Cor. 8. 10. (3) Az álhatat-anság, valamelly dologban Istennel valo szemben bökés, békételenseg. Rom. 9. 20.

Felelet a' másodikra: A' mondola fa virágzása jelentti. (1) Az hajnak s' ember fejének fejedélet, őszülését; Azért valamiképpen hogy a' mondola fa még jó idején Boldog Aősony havában meg bököt virágozni, és Bőjt más havában gyümölcsöt hozni. (Plin. lib. 16. cap. 25.) Jerem. 1; 12. hamar a' mondola meg-virágzik: Így szintén az haj bálaknak meg-fejedése, ember fejének őszülése öregülélenek hamar meg-vénülélinek közelítő voltat jelentti; Esai. 46. 4. őszülés, utánna vénülés. (2) Az gyönyörkötte-tő dologon az öreg ember nem igen kapdos; úgy hog'

a' *mondolafát* emliti az alatt amaz gyönyörű tavaft ér-
 ti, a' melly mindennemű állótokot, és embereket is
 meg-*szokot* vidámitani; attul is a' vén, és öreg ember
 sive, sime *szokot* el idegenedni. Eccl. 12. 3. (3)
 Etelednek, italodnak, meg unását; ugyan is, a' mon-
 dola-fának gyümölcse mindenféle gyümölcsöknel
 job izű, és kívánatosab, *ajándékban való kedves gyü-
 mölcs.* Gen. 43. 11. De még azon sem kapdos az ö-
 reg hogy ételi itali kívánlágát meg-hozná. Eccles. 12.
 3. *A' Sáska kőveredése:* (1) Jelenti, hogy még a'
 nyáris nem tudgya az kedvetlen öreget elégedendő-
 képpen meg-vidámitani, hanem azt meg-utállyá v. 3.
 Azért itt a' sáska a' nyárért vétetik, mert ő nyárban
 szokot lenni. Nahum. 3. 17. Amos. 7. 1. Synecdoche
 temporis. (2) Az iffiu gyönyörűségét mellyben
 gyönyörkötél máshor. v. 1. el-hagyod. v. 3. (3)
 Az hozzád ragadot s' benned lévő nyavalyákért. De-
 ut 28. 21. 22. & 32. 22. ad 26. olvasd-meg. A' mi-
 csodás: gyomrod dagadása (nö ollykor a' sáska a' mely
 egésledet igen emésti) ételnek s itálnak nehezülé-
 se a' gyomrodban, béled nyavalyájának öregbülése,
 fejed-*szidülése*, sived-fogása; ugyan is a' sáska a' sok-
 lágért hivattatik locustánac Exod. 10. 4. 5. *En hozok*
a' te országodra óráskát el-borittya a' földnek sinit, és
senki a' földet nem láthattya &c. Így sokalottatik az
 öreg nyavalyája. Kiáltis erőssen annak érzése miatt,
 mint a' kialtozo, és hangozo sáska Azért hijja ugy R.
 Salamon: *Locusta clamosa a' strepera voce sic dicta.*
 Obitar ez a' Sáska modgyára meg-*szaporittatot* nyava-
 lya kívántattya s' keresteti az emberrel a' halált Jobi.

3. 21. *Kik az halált várják, és nem jó el, és mellyet szor-
 galmatosabban keresnek, hogy sem mint az el-rejtetett*
kincset.

Felelct az harmadikra: *Az utolsó idón* kell érteni
 (1) *Hosszu idót, sok estendőt.* Luc. 12. 10. Jacob.
 5. 3. *Kincset gyűjtöttetek az utolsó napra.* (2) Az
 halálnak idejét Rom. 2. v. 5. Jolue. 33. 14. 1 Reg.
 2. 2. (3) Azt az állapotot; a' melyben akar ülly, a-
 kar fekügyél-s-alugyal; de a' felől menten mégy, köze-
 litvén közeliteš életednek végéhez. Luc. 2. *Az ucza*
sírokon kell érteni: Hogy mikoron már meg-halás te-
 gedet temetni visnek az utzákon végig s' meg végig
 síratnak jaj szóval jajgatnak ismerőid, rokonid, attyád-
 fiaid, feleséged, fiad, leányid, unokaid, barátid, közel
 való *szomszédid* &c.

T U D O M A N Y

A' ki az utón lévő botlástul fel, fejének hajai, testének
szőrei meg őszültenek, kívánjaga meg-fogyatkozott, és
*nyavalyái sáska modgyára meg-*szaporodtak*; &c. jele*
annak hogy már az olyan az utolsó idejére jutot, fél lá-
bával koporsóban hágott, és csak hamar el-jőnek az őtet
síratok. Innen jű ki: *Mikor minden halmocskátul fél-*
nek &c.

Sz. Irasbeli bizonyságok.

Gen. 27. 1. 2. Psal 71. 9. *Ne vess-el engemet az én*
vénységemnek idején, mikor el-fogy az én erőm ne hadgy
el engemet. Luc. 2. v, 29. Jobi. 16. 23. *Az én lelkē*
meg romlott, az én napjaim meg-rövidültek, és a' kopor-
só késsen vadnak nékem. Jobi. 17. v 12. 13.

Okait számlállyuk elő:

[1] Mert valamiképpen hogy mikor a' fige fa ága gyenge, és leveledzik akkor tudgyuk hogy közel nyár. Matt. 24. 32. Igy bintén mikor az halmocskátul felb, a' mondola fa virágzik. &c. tudgyad hogy már az utolsó véged közel vagy; ugyan is minden nap mulik az ember nyavalyás életének orája egy nappal a' szám-adáshoz közeleb közeleb lépik.

[2] Mert ezeket a' jeleket: az halmocskátul felb: a' mondola fa virágzik. &c. ugy õsve kôti az Istennek lelke e' leczkében, hogy a' jedzendõ dolgoktul el sem válaštya; t. i. attul: hogy utolsó idore jucz: &c. qua sequuntur.

[3] Mert ma is a' leczkének uttya ugy láttyuk hog' el-kerülhetetlen; mint Heb. 9. 27 Ugyan is a' ki itt e' világon fokaig él meg õregedek az, a' ki meg õregedik meg is hall.

Hafznait emlicsük:

Elsõ Hafna oktatás: [1] Szintén olyan bolondság a' vénsegtül felni, mint az háláltul. [2] Az magos halmocskákat mellyekben valo botlástul felb, az hit, a' meg-térés, könyörgés sépen meg-egyenesíti hogy meg ne tántorodgyál benne, s-el ne esel.

[3] Ha a' földi dolgokat meg-untad, a' lelkieket kôvesled, és kívánnyad. Colof. 3. 2. 3. Pfal. 92. 15.

[4] Az Isten plántál minket mint a' mondolafát; azért mint a' mondolafa, hogy jó gyümölcsöt ad; akképpen miis a' mi hitünknek jó gyümölcsével gazdagicsuk magunkot. Mint az Aron veseje meg-virágzék s mondolat terme. Numer. 17. 8. A' Sátorban leendõ hat águ gyertya tartónak is mondola formélet

kellett

kellet el-kibittetni Exod. 25. 33. 34. mert ha másképpen cselekeünk olly hirtelen jün az Isten haragja reánk a' melly hamar a' mondola fa virágzik. Jerem. 1. 11. 12.

[5] Szabados dolog mértékletesen a' mi halottainkot meg-síratnunk.

Mafodic haszna Intés:

[1] Szolgályatok Istennek, és meg õrizi lábaitokat hogy a' kôben meg ne üssetek.

[2] Hadd el bűneidet még addig, a' mig õ el nem hágy tégedet; mért más képpen idvesleged felõl tsak vékony válašod lében.

[3] Tedd bemeid, s' bived eleiben, az halálhoz kôzelitõ jeleidet, és emlekezzél meg az halálrul, s' né vétkezel.

[4] Szerez magadnak barátokat, a' kik ostán temetefeldkor, keserveffen meg-síraflanak.

[5] Könyörõgj Istennek hogy tegedet a' te õregsegedben kébicsen-el, erõsicsen meg, illyenképpen bolván: Pfal. 39. ult. Szünnyel meg tülem Uram hadd vegyek erött, minek elõtte el-mennek hogy ne legyek Amé!

Eõregek ékeffégének s eszkõzeinek elvitele.

Prædicat. Könyv. 12. 8.

Minek elõtte meg-rövidülne az ezüst kótél: és megromlana az arany palaczkoczká: és a' veder el-törnék a' forrásnál; és meg-törnek a' kerek kutnál.

Kezdõ beszéd:

Az

AZ ember, ez életben aranyban, ezüstben megmaradását Isteneen kívül csak hijában keresi; Psal. 127 1. 2. mert nem találhattya azt fele egyéb testi dolgokban-is. Ezech. 7. 19. *Az ő ezüstököt az uczákra vetik ki, és az ő aranyokat el-hánnnyák, az ő ezüstök. és aranyok meg nem szabadithattják őket az Ur busulásának napján: az ő lelkeket meg nem elégithetik, és basokat be nem tölthetik, mert ez a romlás az ő álnokságokert leszen.* Sophon. 1. 18. Prov. 11. 4.

ELLEN VETES.

Lám a Christus parancsollya s tanácsollya, hogy tűzben meg próbáltatott aranyat vegyünk; azért az arany, ezüst meg-tarthat, magában. Apoc. 3. 18.

Felelet. Az aranyon nem testi dolog, hanem lelki dolog értetik, mely nem egyéb hanem a' nyomoruság kemenczéjében, kohában meg próbáltatott igaz hit. 1 Pet. 1. 7. A' melly által ugy mint elköz által az ember meg-tartatik. Marc. 16. 16. Act. 16. 31. Heb. 11. egészlen. De a' testi arany ezüst Urának veszedelmére vagyon. Eccles 5. 13. Nincsen is állandóság benne, mert rövidül, romol, törik, változik, a' mint a' mi leczkénk igen szepen tanittya.

Summája e' Leczkének:

Az Őregek külső ékeffégektől, világi jószágoktól való meg-fosztása az halál által.

Két Rései vадnac.

[1] A' meg-fosztást, s' változást jelentő szók: *meg rövidül, meg-romol. el-törik, meg-törik.*

[2] A' mitől meg-fosztatik: *ezüst, kötél, arany-palaczkocská, veder, kerék.*

Leczke

Leczke Magyarázattya kérdések által:

(1) Mit kel érteni, az *ezüst kötélén és az arany-palaczkocskán?*

[2] A' *vedren és a forrásan* mi-értetik?

[3] A' *keréken és a kuton?*

Felelet az elsőre: Az *ezüst kötélén* értetik: 1. A' külső gubernalas, ugy hogy; sem magadot nem birod sem másokat nem igazithacz. Esai, 1. 22. 2. A' gyönyörkötötő élet, s' annak napjainak meg-rövidülése. Job. 16. ult. *Az én napjaim meg-rövidültek &c.* 3. A' derekad, s' annak fájdalma, görbedése. Rom. 11. 10. *Az ő hatokat görbics-meg.* Luc. 13. 11 *Meg-görbedet vala, és magát fel nem egyenesitheti vala* Az *arany palaczkocskán* értetik; (1) Hasonlatosság berint az hit Apoc. 3, 18. mely hit el-töretik akkor, (1) mikor ember hamis hitűvelészen, Ezec. 17. 28. *meg-töre a' fogadást mellvet tett vnla.* (2) Mikor hit-től szakadta leszzen, 1. Tim. 1. 19. 20. (3) Kétségben esik mint Cain Gen. 4. 13, Judás. Mat. 27. 4. el-töröt ám azoknak arany palaczkocskájok. 2. A' gyönyörkötötő élet. v. 1. [3] Az ember sive [Prov 18. 12:] mellyben mind jó s' mind rossz dolgok kövalesoltatnak. Matt. 15. 18. 19. A' melyben az okoslelek lakik. Psal. 27, 8. 1 Pet. 4. 4. *el-romol, az az: a' sive nek kis hártýácskaja meg-sakad* Job. 16 ult. *Az én lelkem meg-romlott* Joh. 19. 34. *Ezüstöd, aranyod itt kel hadnod.*

Felelet a' másodikra: A' *Vedren* hasonlatosság berint értetik; 1. az hallás, okoskodás, mellyel az Iste igije halgatásábul az hitet merittyük ugy mint lelki

G

kutnak

kutnak bőseges vizéből. Esai. 12. 3. Rom. 10. 17.
 [2] Az egész teste embernek; a' mellyel jelentetik minden dolognak alkalmatosságának el-mulása, v. 3. el-török, az az: meg-hal az ember és valamire bándékozott el-mulik Psal. 146. 4. Forrás; c' világh, az az: e' világon te nem mind örökké élhec, hanem meghals. Heb. 9. 27.

Felelet az harmadikra: A' Keréken éttetik; [1] Embernek változó s-forgandó állopottya. [2] ugyá-ugy is vagyon az; hogy a' mély kutakra, mellyekben távul vagyon a' viz, kereket vagy csigát csinálnak; azért addig bolygály Istennek míg annyira való erőd lében, hogy vederral hordhatod a' vizet, a' csigán fel tekerheted a' vedret; mert végtére annyira jucz, hog' sem a' közel való, sem a' távul való jószágoddal nem élhec, az is jelentetik itt azzal. Már utollyára mind ezeknek summáját ércs-meg. Eccl. 12. v. 15. *Az Istent félted, és az ő parancsolatit meg-tarcsad: Mert ez az embernek fő dolga.*

T U D O M Á N Y

Valamine az embernek vagyon arannya, ezüstye, jószágga, es egyéb marhája azokbul semmit is magával el nem vihet, és azáltal az haláltul, az Isten haragjának napján meg nem menekedhetik. Innen jű ki: Minek előtte meg rövidülne az ezüst kötél. &c.

Sz. Irasbeli bizonyfágok

Psal. 94. 11. Minden ember nyilván láttya, hogy a' bölcsek is meg-halnak és a' bolondok, az estelenekke egyetemben el-vešnek, és az ő gazdagfágokat másnak badgyák. Jobi. 1, 21. Meztelen jöttem az én anyám-

nak méhéből, es meztelen terek oda. Eccl. 5 15. Ezech. 7 19. Sopho. 1. 18. Luc 12. 20. Bolond ez éjjel meg kívánnák a' te lelkedet, te tüled a' mellyeket pedig kéšbitettél kié léšnek. 1 Tim. 6, v. 7.

Erőšitő Okai a' Tudománnak:

[1] Mert azok romlandók; tőrendők, vešendők, és hamar változandók. Azért hát nem arra valok.

[2] Mert a' más világon nem kellenek azok. Psal. 39. 7. *Bizonyára mint az árnyék úgy jár az ember, bizonyára csak hijában bolygalmatoskogikrakásra gyuit, de nem tudgya kicsoda éli meg azokat.*

[3] Mert azok nem a' jövendő életnek, hanem ennek táplálására valok. Jac. 5. 3. *A' ti aranyatokat, és ezüstötöket a' rosda meg-fogta, és azoknak rosdaik téšben bizonyfágot ti ellenetek, és meg eméšti a' ti testeiteket mint a' tűz, kincset gyűjtöttetek magatoknak az utolsó napra. Luc. 12. 33. Adgyatok él jóšágtokat. &c.*

Hafznait emlicsük:

Első Hafna oktatás: [1] Az embernek e' világó mindene változandó, forgandó, mint a' kerék forgála bizonyittya, a' kerék néha fel áll a' talpával, néha alá *Augustinus* így boly:

Ut rota volvitur, indeq; pingitur, ut rota mundus: Mundus ut omnia, quo modo somnia, vana recedunt.

[2] Csak hijában való dolog azokban bizni. Vakkok azok a' lelkiekben kik csak a' jelen valokra vigyáznak; és a' távul valokra nem tekintenek. 2 Petr. 1. 9. *Mert a' kiben ezek nincsenek vak. &c.*

[3] Hijában való dolog annak világi élete a' ki jóšágával

őszével nem tud mértékletesen, és hasznosan élni; hanem *setétben eszik, haraggal, keserűséggel, és nagy busulással.* Eccl. 5. 16. 17.

Masodic haszna Intés:

[1] Az aranynak, és estűstnek, nevezeti alatt hitet szerz magadnak. Apoc. 3. 18.

[2] Melly kut keskeny ut a' menyorságra az Evangéliombéli boros kegyes élet, de te abbul a' melly kutbul az keskeny uton merics lelki vizet. Joh. 4. 15. *hogymeg ne somjuzzá!*

[3] Csak ugy bizzál testi jószágodhoz mint ha nem birhatnad azt, és nem élhetnél véle 1 Cor. 7. 30. 31.

[4] A' te világi jószágodbul ostogas alamisnat, és szerz magadnak *el-fogyhatatlan kincset*, Menyorságban. Luc. 12. 33. Ugyan is az alamisnát ostogatonak menyorság igeret. Matt. 25. 34. 35. & Act. 20. 35. De a' vivőnek semmi sem.

[5] Könyörögj az Istennek hogy tégedet kebsicsen az ő szolgálattára: Amen!

Vénféget követő dolog, halál és élet.

Prædicat. Könyv. 12. 9.

Es minek előtte a' por földé legyen a' mint az előtt volt, a' lélek genig meg-térien az Istenhez a' ki adta volt azt.

Kezdő beszéd:

V Alamiben okos Lélek vagyon soha addig meg né hal, miglen az Isten a' nyomorúság mérgét velle meg

meg nem kostoltattya. Hogy ne emlicsem a' cseccemőket (közlebb lépvén a' leczkéhez) folyak az őregekről; sok nyomorúságot kel látniok szenvedniok mig meg kellett halniok; Avagy csak innen ki tetbik a' mellyeket mondtam (hogy be summályam) meg kel kostolnionk. [1] Az Isten iteletit. v. 1. [2] Az hijában valóságokot. v. 2. [3] A' vesedelemnek napjait, mellyekről igy soll: nem szeretem ezeket v. 3. [4] A' napnak, világosságnak, holdnak, csillagoknak meg-letétülését, a' sűrű felhőknek el-érkezését az első után: v. 4. [5] Meg-mozdulását az háznak amaz őrizőinek, és erőseinek, meg-állását az ételnek őrlőinek, meg-homályosodását az ablakon ki-nézőknek: v. 5. [6] Az ajtonak kívül valo be-zárlatását, a' malomnak zugásának meg-állásáért, fel-serkenest csak a' madarkának havára is, meg-űnését az éneklő leányoknak. v. 6. [7] Minden halmocskátul valo felést, az uton valo botlást, a' mondola-fának viragzálát, a' fásának meg-kövéredését, a' kívánságnak meg-fogyatkozását, életének utolsó idejére valo jutását, az uczákon kerülőknek siraftit. v. 7. [8] Meg-rövidülését az ezüst kötélnek, meg-romlását az arany palaczkocskának, el-törését a' vedernek a' forrásnál, meg-törését a' kereknek a' kutnál. v. 8. Mind ezeket meg kostolván azt mondgya a' Bölcs Prædikator Salomon, hogy halál következik az után, és Istenhez valo menetel ebben a' leczkeben.

Summája e' Leczkének:

Vénféget követő Testi Halál, Lelki Elet.

Két Rései vadnac.

[1] A' véseget követő testi halál; *a' por földé legyen a' mint az előtt volt.*

[2] A' Véseget és testi halált követő lelki élet; *A' Lélek pedig meg-térjen Istenhez a' ki adta volt azt.*

Magyarázatra való Kérdések:

[1] Mit kel érteni a' *poron*; és az hogy-hogy volt föld holott csak *Adám* formáltatott földből, s' több emberek pedig emberi magból származtak (a' Christuson kívül?)

[2] Mit kel érteni a' *Lelken*?

[3] Mikor adgya azt az Isten az emberben, és mikor vébi-ki.

Felelet az elsőre: A' *poron* értetik az emberi test. Gen. 3. 19. *Földből vétettel, por vagy, porrá kel lenned.* Az embernek teste *Pornak* neveztetik: (1) Mert földből való *materia*. (2) Mert minden testnek anyja a' föld, már valamit az anyja sül u. m. a' föld magához vébi azt im ezekben: *a' por földé legyen.* &c.

Ugy de csak Adám formáltatott a' földből s' a' több emberek emberi magból lettek?

Felelet. Igaz; de minden emberek *Adámtul* származtanak, azért ugyan azon *materiából* valok a' melyből *Adam*. Gen. 5. 3. *Adám nemze az ő fiát az ő kepere, és hasonlatosságára.*

Felelet a' másodikra: (1) Vagy az emberben mozgó lélek. (2) Vagy az érző Lélek. Deut. 12. 23. *Minden állatnak lelke az ő vére: azért a' lelket az hússal egyetemben meg ne egyed.* Ez a' kettő egyéb állatokkal is köz. (3) vagy az okos Lélek az okos léleknek a' testből való ki-menésékor meg-sünik. A-
zert itt

zert itt értetik az okos lélek, melly Istentől adatik az emberben. Gen. 2. 7. Zach. 12. 1. Ez az idvezülendők okos lelke tér Istenhez meg. Psal. 116. 7. *véle lehen Istennek.* Luc. 24. 34. Nagy bizodalommal is ajánlyák azt az hívek az Isten markában. Act. 7. 59. Szoktak is azt az hívek kébiteni Istenhez. 1. Pet. 4. 19. A' Christus az ő vérevel meg-tisztította azt. 1 Joh. 1. 7. Nem csuda hát hogy meg tér Istenhez a' mint itt mondatik.

Felelet az harmadikra: (1) Akkor adgya azt Isten az ember testében némellyek azt mondgyák mi-helt az ember sive el-kéül az anyja méheben, s' ezzel bizonittják. *Cor est primò movens, ultrimò moriens.* az az: a' sive a' fogantatásnak idején első az mozdulásban utullo az halálnak idején a' meg-állásban. (2) Némellyek még azt mondgyák: hogy, mikoron az egész test egy-mástul meg-külömböztetett tagokkal, és részekkel egészen el-kéül, nem a' testen kívül más helyben. hanem azon fogantatott, formáltatott egészen el-kéült nevedésre indult testben a' mindenütt lévő Isten teremti. Zach. 12. 1. Psalm. 139. 15. 16. A' férfi gyermeknek negyven nappal a' fogantatástul számlálvan. A' Leány gyermeknek nyolczvanodik nap tájban. En edgyik értelmet sem rontom el, hanem az ilyen titkokot az én Istenemre bizom s-a' *Bölcs Prédikátorral Salomonnal* így bollok: *Miképpen hogy nem tudod a' sélnek utát, és mimodon gyarapodnak a' csontok az asszonyi állatnak méheben. azonképpen hogy nem tudod az Istennek dalját mimodon cselekedgyek mindeneket.* Eccles. 11. v. 5. Ezt már a' testben

testben adatott lelket akkor vébi ki lten az ember testéből, mikor a' testnek a' lelekkel valo erős kötele meg oldik, mellyet halálnak neveznek, az bent irás is ugy hiv.

T U D O M A N Y.

Mihelyen a' léleknek a' testel valo szoros egygyessige meg-tágul, és meg oldik, és a' lélek testi lako helyéből ki költözik az halál által, menten azon szempillantásban vitetik a' lelek menyorságban a' ki oda valo. Innen jü ki: *Minek előtte a' por földé. &c.*

Illyen értelemben vala amaz Őreg Jámbor ember a' Szent Jakob. Gen. 37. 35. Luc. 23. 43. & 46 Pfal. 31. 6. 1 Pet. 4. 19. Apoc. 6. 10. Act. 7. 59. Luc. 16. 22. Phil. 1. 23. 2 Corint. 5. v. 1.

Erőségei:

(I) Mert az egész Sz. Irásban csak két helyekről van emlekezet, mellyekben a' testből ki ment lélek mindhyárt vitetik. Edgyik *Paradicsom* Luc. 23. 43. melly a' 6. irásban sok nevezetekkel nevezetik: *Abraham kebelének*. Luc. 16. v. 22. *Harmadik égnek*. 2. Cor. 12. 2. *Boldogságnak*. Pfal. 32. 2. 3. *Eörök életnek*. Joh. 17. 3. *Hivatalos Szentek közönséges Gyülekezetinek*. Heb. 12. 22. A' másik hely *Pokol*, Matth. 16. 18. a' hovás a' testből ki ment lélek mindhyárt vitetik. Luc. 16. 23. Act. 1. 25. A' melly is a' 6. irásban hivattatik: *Tűznek tavának*. Apoc. 20. 15. *Eörök tűznek*. Matt. 25. 41. *Külső fetétségnek*. Mat. 22. 13. &c.

(II) Mert az hivek lelke attul a' szempillantástul fogva mellyben a' testből ki-mégyen boldog Apoc.

14. 13. Ha penig másuvá menne azon az helyen kívül, nem volna boldog.

(III) Mert a' lélek kivaltkeppen valo része az embernek. Matt. 10. 28. & 16. 26.

(IV) Mert a' lélek idvezülven a' test is a' közönséges fel-támadáskor idvezül. Azért a' lélek eléb, a' test utolb megyen-bé az örök-életre. Phil. 3. 20. 21.

[V] Mert azért mondatik a' Christus lelkek Pábstórának, és Gondvifelőjének. 1 Pet, 2. 25. hogy menten magához visí.

Hasnait akarom meg-jelenteni:

Első Haszna Oktatás:

(1) Ha az ember teste el-nem temettetik-is a' földben, de a' felől annak porrá kel lenni, abban valo léleknek Istenhez menni. Job, 13. 28.

(2) Nincsen modgya a' földből valo embernek abban hogy kevélykedgyék; Mert az Istennek csak egy haragja s-menten az embert porrá változtattya, De a' maga melységes meg-alazodásában mindenkor vån modgya. Gen. 18. 27.

(3) Sok kölcségből álló babonás temetség a' megholt testnek el-takarittatására nem bűkféges; miért-is cziifráznad felettéb a' port, és hamvat?

(4) A' Lélek halhatatlan; mert az halhatatlan Istenhez tér. Meg-hallók fellyeb. Azért ha meg-hal is ez ember testére nézve, de lelkére nézve örökké él.

NB. Mivel' hogy a' mi leczkénk az hitetleneknek lelkerül semmit sem bõll, a' mi tudományunk-is arrul nem bõll.

Második Haszna Feddés.

(1) Nemelly Sidokot kik a' Léleknek edgyik testbül másik testben valo s-ökéset s-költözését állattya: Nem igaz mert à hiveknek lelkek az Angyalokkal edgyütà Mennyei Jérusalemben menten lebec mi-helt à testbül ki-mennek. Heb. 12. 23.

[2] A' Sadducæusokot kik à testnek fel-támadását tagadgyák, az Angyalokat, és az lelkeket élni nem hiszik.

(3) Azokat kik *Purgatorium*-ban és *Lymbus*-ban igazgattyák az hiveknek lelkeket à melly helyeket à Sz. Irás nem tud. Ha a' Christus tökéletesen eleget tett az hiveknek lelkekért. Heb. 12. 24. meg-tisztította őket 1 Joh. 1. 7. meg-váltotta őket, mi hána hát *Purgatorium*-ban igazítani az hiveknek meg-igazított, meg-szenteltetett, meg-dicsőítettetett lelkeket? Semmi sincs: Hiszem à mi leczkenk menten Istenhez téríti az hivek lelkeit, s-azt tarcs-meg.

(4) Kik testeiket kevélyen ekesítik, de lelkek me-zitelen; ved-be te à ki ilyen vagy à Christus jazon tanácsát, s' nem vesztelz benne. Apoc. 3. 18. *Adom teneked tanácsul hogy vegy én tülem tűzben meg-probáltatott aranyat hogy gazdag légy, és fehér-ruhát hogy öltözeted légyen, és ne lattassék ki à te me-zitelenségednek ruttsága, és semgyogyito irrel kend-meg à te semeidet, hogy láss.*

[5] Ki az Ő Teremtőjének, és meg-váltojának né ajánlya lelkét halalának oraján; hanem másnak epekedik à ki őtet nem isméri. Esai 63. 16. Job. 14. 21.

Harmadik Hána Intés:

(1) Emlkezzel-meg hát eletedben à te Teremtődrül

tődrül! oh iffiu! feletkezzél el à te hijában valo kívánságodrül; tér.-meg Ő hozzá. v. 3. hadd emlekezzék meg Ő is te rolad à te halálodnak oraján.

[2] Tisztics megszivedet. Jer. 4. 14. 15. Tarcs tisztan azt, szentül elly. 1 Pet. 1. 22.

[3] Ajánlyad à te Teremtődnek, és meg-váltodnak lelkedet mindenkor. Pál. 31. 6. Az halálban is. Act. 7. 59. 1 Pet. 4. 19. Tanully à te édes meg-váltodtul. Luc. 23. 46. Így léfzen lelkednek tellyes és tökelletes meg-dicsőítettéle, az után edgyesül lelked à testeddel, és így edgyesülvén örökké valo boldogságban élsz.

A M E N!

D E O

DEO GRATIAS.

Mivel hogy nincsen szebb dolog mint Istenek hálákat adni. Pfal. 50. 23. Azért én tenékd oh! szentséges Attyám, dicsőfféges Jehovám, adok örökké való hálákat, hogy engemet méltoztattál arra hogy a' te beszédednek én-is lennék harangja; és engemet ennek a' kicsiny de szét munkának kezdetiben, középidiben, megáldottál, segítettél, s-velem voltal végeben is: Adgyad oh en Uram Istenem, hogy legyen a' te dicsőfségedre, a' Tieidnek lelkek idvefségében hafznokra. Engemet pedig a' te jó-lelkednek általa vezérelly minden jóra, hogy holtom után meheffek-be abban a' nyugodalomban, mellyet nékem is több hiveiddel edgyütt készítettél; ugy legyen, legyen, ugy oh Izerelmes Atyam,

A m e n ! A m e n !

V E G E .

I. Johan. 2. v. 14.

Irtam ti nektek A T Y A K: mivel hogy ismértitek azt ki vagyon eleitül fogva.

Irtam nektek I F F J A K; mivel hogy erőssékvattok, és az Istennek beszéde lakozik ti bennetek, és amaz gonoszt meg-győztétek. G Y E R M E K E C S K E K az utolso idő el-jött. &c. Azért irtam &c

(d) eladatott.

ISTEN SZENT SATORANAK
BECSÜLLETBEN VALO

T A R T A S A

és TARTATTATASA.

az az :

Olly rövid edgyűgyű Tanítás, melyben,
az Isteni tiszteletre, és egyéb szent dol-
gokra s' végekre eleitül fogván rendeltetett Helyek-
nek, kiváltképpen az Isten szent TEMPLOMINAK
tisztán, s' minden illetlen dolgoktul valo ürelesen
Tartattatása, szent irás szavaibul, és erőssé-
gibül tanittatik, és próbáltatik.

Mellyet

Prædicállot E N D R E D E N az szent
Partialis elôt. A. 1682. Die 11. Novemb. s'
ugyan a' Sz. Partiális kívánfágára
Typus alá is bocfátot

D E B R E C E N I Foris I S T V A N,
Király - Daroczi Prædicátor.

D E B R E C E N B E N,

TÓLTESI ISTVAN által. 1683. Eszt.

Szent Lélek nélkül se igazsá-
got állatni; se hamiságot czá-
folni nem lehet. Apost.

Csel. 7. 54.

LEGY JO HITBEN.

Szent Márk. X. 49.

REMENSEG ELLEN.

REMENSEG ALAT.

HIDGY.

Rom. 4. 18.

V E G E.

Hogy az HIT
ISTEN MUNKAJA

de nem mindenekben.

DRAGALATOS.

IGEVELBARAT-

SAGOS.

BATORSAGOS

és

BIZODALMAS.

Ezekről tanított a' T. Tokai Ref.
Ecclésiában, és a' *Néhai Nemzetes*
VAJDAI SZABO ISTVAN kegyes özvegyé-
nek két kis fillére után épületre ki-adott.

ERSEK-UJ-VARIK. ORBAN
T. T. R. H. P.

Az kiknek illik edgyezésekből.

Sz. Mát. 9. 22. Jésus monda: Bizzál leá-
nyom, a' te hited tégedet meg-tartott.

DEBRECZENBEN,

Nyomtattatott KASSAI PAL által, 1686.

K. O.

Minden mást magánál jobbnak itéllyen lenni. *Phil.* 2. 3. A' magyarázó a' magyarázó itéleti alá bocsássa magát. *I. Cor.* 14. 32. Nálamnál fok grádussal értelmesebb Atyámfiak szavára hajlottam, és e' négy (minapi hitbéli munkátskámhoz) Prædikációkat ragasztom, lelki haszonra kézben adok, még többre juthatok. *L. E. Aug. d. 10. 1686.*

E. U. V. O. T. E. L. P.

A' HIT ISTEN MUNKAJA;
de nem mindenekben.

Szent. Jan. VI. 28. 29.

AZ üdvözülést kérzőket igazgatni kel. *Apost. Csel.* 2, 37. 38. 16. 31. *Luk.* 3, 12. ez helyben Christus Urunk-is azt cselekszi: mert 1. kérdik a' Christust a' Capernaiták az Isten akaratjának cselekedéséről. *v. 28.* halván hogy munkálkodniok kel az el-nem veszendő kenyérért. *v. 27.* de a' modgyát nem tudták.

II. Feleletet ad nekik a' Christus oktatásképpen. *v. 29.*

Tanuság.

Az hit Isten munkája de nem mindebben. It

I. Allatás. A' Hit csak egyedül az Isten munkája. *Eph.* 2, 8. *Phil.* 1. 29. *Jan.* 6, 29. 1. mert a' hitnek Ura s' el-végezője a' Christus. *Sid.* 12, 2. Ő általa érkezünk a' hitben. *Rom.* 5, 2.

2. Mert Isten adgya a' Hitnek mértékét. *Rom.* 12, 3.

3. Mert Szent Lélek gyümölcse a' hit. *Gal.* 5, 23.

4. Mert a' hit ereje Isteni erő. *Col.* 2, 12.

5. Mert nem a' természetül, hanem az Isten parancslattából vagy a' hit. *I. Jan.* 3, 23. és az ujonnan való születésből. *I. Jan.* 5. 1

II. Allatás. Nem mindenké a' hit. *2. Thess.* 3, 2. *Tit.* 1, 1. szükültek e' nélkül a' Capernaiták-is.

1. Mert

1. Mert lokan meg vakultanak. *Esa. 9, 6.*
2. Nem mind hisznek. *Esa. 53, 1.*
3. Csak a' Christus Juhai hisznek. *Ján. 10, 26.*
4. A' hitnek jutalma sem mindeneké. *1. Pét. 1, 9.*
Sid. 10, 39.

Ennek hasznai.

I. Oktatás. 1. hogy ha Istentől van a' hit, tehát azt az Isten ismereti, javallya, segíti, erősíti, megtartja. *1. Pét. 1, 4.*

2. Hanem mindeneké a' hit; tehát nem közönséges eszméletben; hanem kiválképpen való foglalásban, rá szabásban áll az igaz hit. *Ján. 1, 12.*

3. Munkálódgya Isten a' hivekben a' hitet, mint az üdvözülést. *Rom. 8, 28.* el is pecsétli Szent lelkével. *Eph. 1, 13.*

II. Meg próbálás.

Vagyoné En bennem az igaz Hit? *2. Cor. 13, 5.*
2. Tim. 1, 12. *1. Cor. 2, 12.* 1. vagyoné ott a' hit, aholot annak az helye, a' szű szelid, Christust áhito, nem gyanakodo.

II. Ha meg vannak benned az hitnek valóságos tulajdonsági. 1. hitelt adoz az Isten igéjének. *Apost Csel. 10, 33.* *Rom. 4, 19.*

2. Erőssen vagy a' késértetben. *Solt. 46, 2.*

3. Láthatatlanokat hiszen. *2. Cor. 4, 18.* *Sid. 10, 13.* *Solt. 33, 19.*

III. Ha hitednek ilyen véle valói vannak.

1. Esméred igazságos képpen.

2. Tellyes öröm. *Luk. 29, 6.* *Apost Csel. 8, 39.*
Mat. 13, 44.

3. Reménség *Rom. 5, 2.*

4. Bi

4. Bizodalom az Isten igiretiben. *Rom. 4, 19.*

IV. Ha munkálódik benned a' hit, hogy 1. tisztulsz szivedben. *Apost Csel. 15, 9. 24. 16.* minden rusnya büntül. 2. Izeretettel vagy. *Gal. 5, 6.*

1. Az Istenhez, midön 1. háládatos vagy az elvet jökért. *Luk. 17, 18.* 2. szégyenli Isten ellen vétkezéfit. *2. Cor. 7, 10.* 3. mindenkor Istennel kíván lenni. *Solt. 84, 11.*

II. Szeretettel vagy Felebarátodhoz. Midön

1. Külső képpen ő hozzá igaz vagy. *Mich. 6, 8.*

2. Belsőképpen lelkére nézve őtet térted, erősítet tanácsoddal, jó intésseddel. *Ján. 1, 41. 46.* *Ján. 4, 29.*

3. Ha tétet a' hit benned bátorságos vallást. *Mat. 10, 32.* *Rom. 10, 10.* *2. Cor. 4, 13.* 1. igaz igyeden. *Apost Csel. 5, 29.* 2. Izenvedésre való készületben. *Apost Csel. 21, 13.* 3. a' Izenvedésben. *Rom. 5, 3.* *Apost Csel. 5, 41. 16. 25.*

4. Ha nevelkedik hited. 1. az Ige halgatásban. 2. az jokkal való társalkodásban. 3. az imádkozásban. *Marc. 9, 24.* *Luk. 17, 5.*

DRAGALATOS HIT.

2. Pét. 1, 1.

Dicsirtetik a' hit; hogy ő 1. Munkás.

1. *Thef. 1, 3.* *Gal. 5, 6.* 2. *Thef. 1, 11.*

2. Szent hit. *Jud. 1. v. 10.*

3. alázatos. *Mat. 7. 25.*

4. Erős. *Rom. 4, 20.*

5. Drágalátos, e' helyben. a' holot

1. ki

I G E V E L B A R A T S A G O S

a' Hit.

Luk. 1. 38.

A' leg szükségesebb állapotban kel próbáltat-
ni a' hitnek.

1. A' késértetekben, ijelztésekben. *Solt. 11, 1.*
Jak. 1, 2. 1. Pét. 1, 7.

2. A' könyörgésekben. *Mat. 21, 22. 26. 40.*

3. Az Isten igéjének vételeiben: mint szabja ahoz
a' hit magát. ez leczkében: a' holott.

I. Alázatos ajánlása az szent szűznek. Isten fiá-
nak Anyja lévén, szolgálónak adgya magát, így
Abigail-is. *1. Sam. 25, 41.*

II. Függe azon szent szűznek az Isten hatalmas
beszédetül; Őlve vetve az 37 versel.

Tanuság.

*Az hit egyikből abból tetzik meg, hogy
az Ige mint viseli magát.*

L. a' Mária rá bizta magát.

Ugy kell lenni.

1. Mert hitbéli figyelmeztetést kíván az ige. *Luk. 8, 18.*

2. Mert előtte forgo czéllya az ige az hitnek. *Rom.*
10, 14.

3. Mert hittel kell edgyé lenni az igének. *Sid. 4, 2.*

K. *Az hit az ige körül mint viseli magát?*

F. A' hit az igét

1. Szereti. *Solt. 119, 82. 97. 113.*

2. he

2. Helyén hadgya, igazollya, akár örömet mond-
gyon. L. akár szomorút. *1. Sam. 3, 18.*

3. Engedelmességével követi. *Solt. 119, 101. 133.*
hogy Istenhez és az Ő országához vilzi. *Esa. 8, 20.*
Jan. 5, 39. Luk. 16, 29.

4. Szijja nevelkedésére. *1. Pét. 2, 2.*

5. hiszi. *Sid. 4, 2.*

6. Vigasztalására a' szűben zárja. *Solt. 119, 92.*
Luk. 2, 19. 51.

Ennek Hasznai.

I Feddés. Nincs illyen igaz hit, 1. az igének
nem hívőkben. *Esa. 53.* 2. az igét nem gyümöl-
csőztetőkben, nem mondhatunk egyebet mi Isten
szolgai, keresünk gyümölcsöt Urunk számára.
Mat. 21, 34. de a' meg veltett fa nem adhat jó gyü-
mölcsöt. *Math. 7, 18.* Iem a' tövis szőlőt 16.
melyhez képest közel az illyen az átokhoz. *Mat. 21,*
19. Esa. 5, 6. Sid. 6, 7. 3. a' kik lok undokság-
gal nem hittel vannak az igéhez. 1. nem foglalják
okoskodásokat, hanem kérdésben a' magok elmé-
je szerint vonszak az igét. 2. *Cor. 10, 5.* 2. bálvány
a' szivekben. *Ez. 14, 7.* 3. a' telhetetlenség után
gondolkodnak. 4. csufolodok az ige halgatás közt.
Ez. 33, 31. 5. Gonofságoknak ganéját nem vetik-
le mikor az igére mennek. *Jak. 1, 19.*

II. Intés. Hited mutassa ki magát az Ige kö-
rül valo forgolodásából: Vigyáz hat it ezekre.

1. Szükség a' hitnek igét halgatni. *Rom. 10, 14.*
1. Thes. 2, 13. 2. Pét. 1, 19.

2. Az igét meg érteni. *Márk. 7, 14. Mat. 13,*
3. Apost Csel. 8. 30. Solt. 119, 73.

B

3. Vig

3. Visgálni kell az ígét igéből. *1. Thes. 5, 19. 20. Apost Csel. 17, 11.*
4. Kostolgatni élni kell az ígével. *Sid. 6, 4.*
5. Gerjedezni kell utánna. *Luk. 11, 27. 24. 32.*
6. Gyönyörködni kell az ígében. *Solt. 119, 14. 16, 24.* mint a' szombat innepében. *Esa. 58, 13.*
7. Kulcs legyen a' hit az ígéhez. *Apost Csel. 16, 14. Ján. 8, 46*
8. Magára szabja az ígét. *Sid. 12, 5.*
9. Indulatit is a' hit az ige sipja után bocsássa. ha firni vagy örülni kell. *1. Kir. 22, 11. 19. Mat. 11. 16.* avagy félni. *Esa. 66, 2.* avagy szűben kefe-regni. *Apost Csel. 2, 37.*
10. Őrizd meg hit, pecsételd-el az ígét egészen. *Solt. 119, 2. 4. 8. 17.* szívelén. *Solt. 119, 11. 34.* szüntelen. *Solt. 119, 33. 111.*

BATORSÁGOS és BIZODALMAS az HIT.

Solt. LXII. 9.

El fogatnak a' bizodalomtól. **I. A' kegyetlenség.** *Solt. 62, 11.* ilyen vala Pharaó Kijöv. 5, 2.

2. A kincsek. *Solt. 62, 11.* **3. A' fegyverek.** *Solt. 44, 7.* bizot abban Benhadád. *1. Kir. 20, 11.*

4. A' bölcsesség. *Jer. 9, 23.* **5. Az Ember ha hatalmas-is.** *Solt. 146, 3.*

hanem

hanem 6. abban bizzunk, a' kit bán ellenségünk. *Esa. 36, 15.* tudni illik: az Edgy Istenben. e' L. szerint. a' melyben.

I. Vagyon kettős javallás. **1.** Istenben bizakodás. **2.** a' szerint siralmas imádkozás: ez a' szív ki-töltéle. mint *1. Sam. 1, 15.*

II. Vagyon ezeknek haszna: Isten igy oltalmunk.
Tanuság.

Az Istenben és a' Christusban való hit bátorságot szerez szent dolgaink cselekedésére minden felelminkben. L. Eph. 3. 12. Sid. 10, 19. Apost Csel. 4. 31. 2. Cor. 3, 12. 1. Thess. 2. 2.

I. K. Mikképpen bizik a' hit Istenben?

F. 1. Minden emberi reménség kívül. *Rom. 4, 20.*
2. Az elmulo gyenge testi dolgok felöl is hiszi a' boldog fel tamadást, amazt inkább. *Sid. 13, 5. Mat. 28, 20. Ján. 14, 18.*

3. Nem késérti Istent, hanem meg nyugottya magát az Isten hatalmában *Dan. 3, 17.* irgalmában. *Solt. 33. 18.* jovoltában. *Solt. 13, 6. 73. 1. tanácsában. Solt. 33. 10.* bölcsességében. **2. Pet. 2. 9.**

II. K. Hányfele a' bizodalom?

F. Vagy Emberi, bizni csak a' világiakrol. *Mos: 5. K. 28. 66. Jer. 14, 13.* Vagy Istenes, bizni mindenképpen, főképpen a' lelkiekről, Istenben.

1. Más felől, szeretetből. *1. Cor. 13, 7. 2. Tim. 1, 5.*
2. Magad felől bizonyos bizodalommal. *Habac. 2, 4. Sid. 10, 22. 1. Ez-is néha erötelen. 1. Sam. 27, 1. Péld. 28, 14. 2. néha Erös. Rom. 4, 20. Sid. 6, 11.*

B2

Ennek

Eennek Hasznai.

I. Intés. az Istenben való bizodalomra.

1. Mert parancsoltatik. *Math. 14, 27. Sid. 4, 16.*
2. Mert Istenben bizo meg tartatol. *Péld. 3, 26.*
3. Mert job Istenben bizni. *Solt. 118, 8.*
4. Mert a' bizoknak oltalmok az Isten. *Solt. 62, 9. Péld. 14, 26. Esa. 30, 15.*
5. Mert a' bizakodással vagy Isten háza. *Sid. 3, 6. Christus részese. v. 14.*
6. Mert nagy haszna vagyon az Istenben való bizakodásnak. *Sid. 10, 35.*

II. Vifgálás. Talám csak ideig valo, vagy kép-mutato bizakodásom vagyon, mutasd meg bennem az hitnek Istenben való igaz bizakodását.

I. Ha Őntöt Isten beléd félelmidben, ilyen ke-gyelmeket.

1. Az Ő mindenek felet valo szerelmét. *Mat. 10, 37. Solt. 27, 4. 42, 1. 63, 1.*
2. Az Ő félelmét, bánod hogy vétkeztél. *Esd. 9, 6. rettegve is állasz előtte mint bűnös. Luk. 18. 13. jövendőre félsz vétkezni ellene. Péld. 28, 14.*
3. Ha vifasztalással erösget. *2. Cor. 1, 4. Solt. 46, 2. Ezeknek bátorságos az Ő hitek.*

II. Ha a' hit bátorságos munkáit érzed tüled fzármazni.

1. Nem szolgálsz a' bűnnek félelmidben. *Jan. 8, 34. hanem Istennek. Math. 10, 28. 1. Cor. 6, 20.*
2. El jársz, meg maradcz mind végig az igaz hit-ben. *Sid. 6, 11. 2. Pét. 1, 5. 2. Cor. 5, 7.*
3. Hiszelz a' lehetetlenségekben. *Rom. 4, 18.*
4. Hiszelz, ha Isten ellenségesképpen mutattya-is magát

magát. *Math. 15, 26. 2. Sam. 15, 24. Dan. 3, 17. Job. 13, 15.*

5. Mikor mindentül el-hagyattattál, még-is Istenben bivol. *2. Cor. 1, 8. 2. Tim. 4, 16.*

III. Vifasztalás az: az ijesztő, kételkedtető termélfzetünk ellen. *1. Sam. 27, 1. Ördög ellen: Math. 4, 3. irigy üldözők ellen: Math. 27, 43.*

1. Hamaréb elmulnak a' kik Istenben nem biva-nak igazán. *Solt. 129, 6. Job. 18, 14.*

2. Te Istenben bivo meg segittetel. *1. Chro. 5, 20. Jer. 39, 18.*

3. Bizhatol imádságod felől. *1. Jan. 5, 14.*

4. Az itéletben-is bátorságos lehetz.

1. *Jan. 4, 17.*

Babes James but...

1. Gubnye Bicy...

2. ...

3. ...

4. ... Péld.

5. ...

Ha az Ur leszzen a' te bizo-
dalmad és a' mit tudtodra a-
dok ma teneked, te-is meg-
cselekedended.

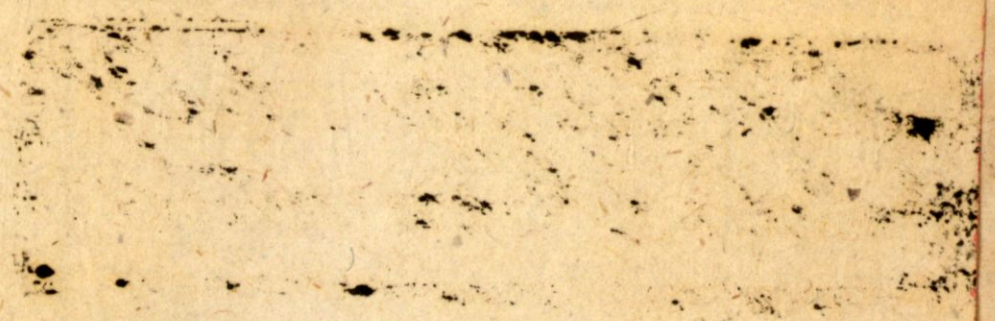
1. Tim. 3, 13.

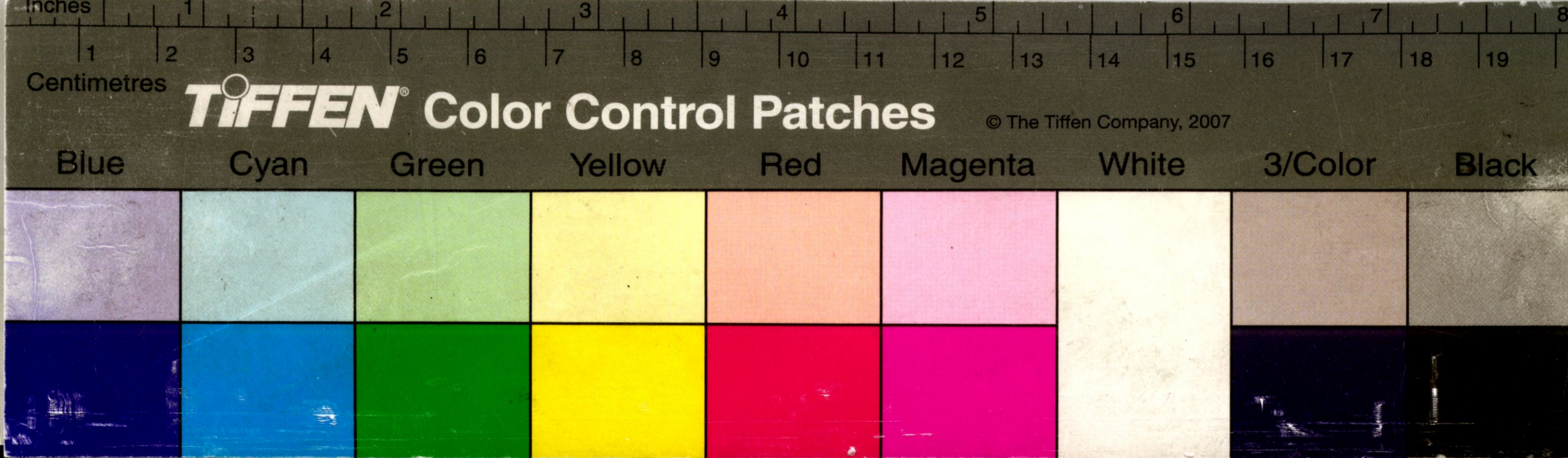
A' kik jól szolgálának,
szereznek magoknak nagy
bátorságot a' Christus Jépus-
ban való hitnek általa.

VEGE.

U F 6 F

*L. S. Petri et Pauli
Kola Computura*

Péld. 22. 19.

Ha az Ur leszzen a' te bizo-
dalmad és a' mit tudtodra a-
dok ma teneked, te-is meg-
cselekedended.

I. Tim. 3, 13.

A' kik jól szolgálának,
szereznek magoknak nagy
bátorságot a' Christus Jépus-
ban való hitnek általa.

V E G E.

U F 6 F

*A. J. Petzsch & Co.
Könyvnyomtatás*

